

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

ADALET KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

25 Nisan 2012 Çarşamba

ADALET KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

25 Nisan 2012 Çarşamba

---0---

K O N U

Sayfa

**Hukuk Uyumsuzluklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı
(Devam)**

1:95

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:42

Geneli Üzerinde Görüşmeler

1:84

Yılmaz TUNÇ

(Bartın)

1:7

Sadullah ERGİN (Adalet Bakanı)

(Hatay)

7:12

Emine Ülker TARHAN

(Ankara)

12:13

Anayasa'ya Aykırılığa İlişkin Önerge

13:14

Ali İhsan KÖKTÜRK

(Zonguldak)

14:15,37

Dilek AKAGÜN YILMAZ

(Uşak)

15:18,27:29,38

Hakan ÇAVUŞOĞLU

(Bursa)

18:20

Ali Rıza ÖZTÜRK

(Mersin)

21:24,33,38,42

Ramazan CAN

(Kırıkkale)

24:27

Murat BAŞESGİOĞLU

(İstanbul)

30:32

Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ

33:34

Av. Sema PEKDAŞ (İzmir Barosu Başkanı)

35:37

Bülent TEZCAN

(Aydın)

39

Sadullah ERGİN (Adalet Bakanı)

(Hatay)

40:41

İKİNCİ OTURUM

43:

Dilek AKAGÜN YILMAZ	(Uşak)	43:44,71:73,86:87
Özcan ÇİNE (Türkiye Barolar Birliği Temsilcisi)		45:46
Yılmaz TUNÇ	(Bartın)	46:47
Turgut DİBEK	(Kırklareli)	47:52
Mevlüt AKGÜN	(Karaman)	52:53
Bülent TURAN	(İstanbul)	53:55
Hakan ÇAVUŞOĞLU	(Bursa)	55:57
Celal ADAN	(İstanbul)	57:58
Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ		58:60
Ali Rıza ÖZTÜRK	(Mersin)	61:69
Av. Doç. Dr. Ümit KOCASAKAL (İstanbul Barosu Başkanı)		69:71
Bülent TEZCAN	(Aydın)	73:76
Ali İhsan KÖKTÜRK	(Zonguldak)	77:80,85:86
Ömer Süha ALDAN	(Muğla)	80:81
Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ		81:85
Madde 1		87
Önerge		88
Gerekçe		88
Dilek AKAGÜN YILMAZ	(Uşak)	88:91
Madde 4		91
Önerge		91
Madde 10		92
Önerge		92
Madde 18		92:93
Önerge		93
Dilek AKAGÜN YILMAZ	(Uşak)	94:95

Açılma Saati: 10.44

Kapanma Saati: 17.14

25 Nisan 2012 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.44

BAŞKAN: Ahmet İYİMAYA (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Hakkı KÖYLÜ (Kastamonu)

SÖZCÜ: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

KÂTİP: HARUN TÜFEKÇİ (Konya)

-----0-----

BAŞKAN – Komisyonumuzun yetkin ve değerli üyeleri, yürütme organımızın değerli temsilcisi, Değerli Grup Başkan Vekilimiz, değerli katılımcılar; toplantı yeter sayımız vardır, oturumu başlatıyorum, toplantıyı açıyorum, çalışmalarımızın verimli geçmesini diliyorum. Cümlemim nihayetinde Bakanımın da teşrif ettiğini görüyorum.

Bugünkü gündemimiz Arabuluculuk Kanun Tasarısı'dır. Bu tasarı daha önceki dönemde de Komisyonumuzda vardı. Komisyonumuz o dönemde Hukuk Muhakemesi Kanun Tasarısı ve diğer temel kanunlar sebebiyle görüşme imkânını elde edememişti. Bu dönemde yine Hükûmet tarafından İç Tüzük'ümüzün 77'nci maddesi kapsamında yenilendi, Yüksek Kurulda görüşmelerine başlandı ve geneli üzerinde konuşmalar yapılmadan, bu evre tamamlanmadan Alt Komisyonumuza sevk edilmişti. Bugün Alt Komisyon Raporu üzerinden sorunu, projeyi değerlendireceğiz ve burada Alt Komisyon Başkanımızı dinledikten sonra, Değerli Bakanımız tasarının sahibi olarak felsefesi, rasyosu üzerinde Komisyonumuzu bilgilendirecek, ondan sonra değerli üyelerimizin... Bilhassa hepimizi ilgilendiriyor, bütün üyelerimizin bu konuda katkılarını -Alt Komisyon Raporu var ama- bekliyorum, sabırlı bir müzakere yapalım istiyorum. Kendimin de bu konuda, tabii, farklı görüşleri var, süreç içerisinde veya sonunda, başında değil, ben de görüşlerimi Komisyonumla paylaşacağım, ondan sonra irade şu veya bu noktada veya şu veya bu yönde tecelli edecek.

Tekrar çalışmaların verimli geçmesini diliyorum. Sevgili Alt Komisyon Başkanı Yılmaz Tunç'un Alt Komisyon Raporu'nda, bilhassa projeye müdahale, ekleme, değiştirme, dönüştürme noktasında bizleri bilgilendirmesini diliyorum.

Buyurun, Yılmazcığım. Ondan sonra Bakanım siz...

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Değerli Bakanım, kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekillerimiz, kurum ve kuruluşlarımızın temsilcileri hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanun Tasarısı'nın detaylı bir şekilde incelenmesiyle ilgili olarak Alt Komisyonumuza bir görev tevdi edilmişti. Alt Komisyonumuz detaylı incelemeyi yaptı, gerek bilim komisyonu üyesi hocalarımız, Türkiye Barolar Birliği, Noterler Birliği, Adalet Bakanlığının temsilcileri başta olmak üzere, kurum ve kuruluşların temsilcileriyle toplantılar gerçekleştirdik, yurt dışı inceleme ziyaretleri gerçekleştirdik ve ardından tasarı üzerinde birtakım değişiklikler yaparak Alt Komisyon Raporu'muzu huzurlarınıza getirdik.

Ben, öncelikle Alt Komisyon çalışmalarımızda katkı veren tüm hocalarımıza, kurum kuruluş temsilcilerimize çok teşekkür ediyorum. Gerçekten, Arabuluculuk Kanun Tasarısı çok önemli bir tasarı, yeni bir sistem getiriyoruz. Yargının hızlandırılması, alternatif uyuşmazlık yöntemlerinin ülkemizde de artık uygulanması noktasında önemli bir tasarı.

Ben, şimdi hızlı bir şekilde tasarıda gerçekleştirdiğimiz değişikliklerle ilgili sizlere bilgi vermek istiyorum.

BAŞKAN – Hâzimkar bir müzakere yapacağımız için Başkanım, hıza gerek yok frene basabilirsiniz.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Tasarının 1'inci maddesinde ve başlığında öncelikle değişiklikler yaptık. Tasarının 1'inci maddesi uygulama alanı şeklindeydi, biz 1'inci maddeyi iki bölümde düzenledik, kanun yapma tekniği açısından bunun daha uygun olacağı kanaatine vardık. 1'inci fıkrada kanunun amacını belirttik, 2'nci fıkrada da kapsamını belirttik yani uygulama alanını belirttik. Maddede bu şekilde değişiklik yaptığımızda, tabii, kanun yapma tekniği açısından bölümün başlığı da, birinci bölümün başlığı da "Amaç, Kapsam ve Tanımlar" şeklinde değişmiş oldu. 1'inci maddede kanunun amacını şu şekilde belirledik: "Hukuk uyuşmazlıklarının ara buluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir bu kanunun amacı." dedik. Bunun kanun yapım tekniği açısından daha uygun olacağı yönünde arkadaşlarımızın görüşleri oluştu, bu şekilde 1'inci fıkrayı değiştirdik.

2'nci fıkrada da kanunun kapsamını belirttik. Tasarıda, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarında ara buluculuğa gidilebileceği düzenlenmekteydi. Bununla birlikte ara buluculuk sırasında yapılan müzakereler tarafların herhangi bir korku ve baskı altında kalmaması ve tarafların eşitliği prensibine dayandığından aile içi şiddet içeren uyuşmazlıklarda ara buluculuğa gidilemeyeceğini açıkça 1'inci maddede belirttik. Çünkü bu yönde çok itirazlar vardı, gerek sivil toplum kuruluşlarımızın gerekse milletvekillerimizin aile içi şiddet içeren uyuşmazlıklarda ara buluculuğa gidilememesi yönündeki görüşlerini dikkate alarak 1'inci maddemizde bunu ifade ettik.

Tasarının 2'nci maddesinde tanımlar var, tanımlarda bir değişiklik yapmadık.

Tasarının 3'üncü maddesinden itibaren ara buluculuğa ilişkin temel ilkeler sayılıyor.

3'üncü maddede iradi olma ve eşitlik, 4'üncü maddede gizlilik, bu maddelerde de herhangi bir değişikliğe gerek duymadık.

Tasarının “Beyan ve belgelerin kullanılamaması” başlıklı 5'inci maddesinde bir değişiklik yaptık. Burada “ileri sürülen caiz deliller” yerine “ileri sürülebilen deliller” ibaresinin uygun olacağı kanaatine vardık.

Tasarının 5'inci maddesinde belirtilen caiz delillerden maksat Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 189'üncü maddesinde belirtilen delillerdir. Bu deliller sadece ara buluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller hâline gelemeyecektir. Burada bir tereddüt oluşmasının önüne geçmek istedik. Uygulamada “caiz delil” kavramının herhangi bir duraksamaya meydan vermemesi için burada “ileri sürülen caiz deliller” yerine “ileri sürülebilen deliler” şeklinde bir...

BAŞKAN – Orada Başkanım, Hukuk Muhakemeleri Usul Kanunu'ndaki terime...

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Evet, değişiklikler...

BAŞKAN - Neyse geldiği zaman konuşuruz. Ona da bakmak lazım. Ona da bir bakalım, Hukuk Muhakemeleri Usul Kanunu'ndaki terim önemli.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Bu yönde bir değişiklik yaptık. Evet, oraya uyarlamış olduk bunu.

Tasarının “Unvanın kullanılması” başlıklı 6'ncı maddesinde ücret ve masrafların istenmesi konulu 7'nci maddesinde bir değişikliğe gerek duymadık.

Tasarının “Taraflarla görüşme ve iletişim kurulması” başlıklı 8'inci maddesinde önemli bir değişiklik yaptık. Orada tarafların ara buluculuk görüşmelerine vekilleri aracılığıyla da katılabilecekleri yönünde bir cümle ekledik. Esasen, bu cümleyi eklemesek de aslında tarafların açıkça yetki vermeleri durumunda avukatla temsili mümkün. Ancak uygulamada bu yönde bir tereddüt oluşmaması için açıkça bunu belirledik. Vekil ve avukat vasıtasıyla da tarafların ara buluculuk görüşmelerinde temsil edilebileceği yönünde kanuna işlemiş olduk.

BAŞKAN – Burada Başkanım, not alınması bakımından, acaba ara buluculukta mecburi avukatlık sistemi geliştirilebilir mi? Bir düşünelim.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Onu da tartıştık.

BAŞKAN – Tamam. Onu da tartışalım.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – “Görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi” başlıklı 9'üncü maddesinde, reklam yasağına ilişkin 10'üncü maddesinde “Tarafların aydınlatılması” başlıklı 11'inci maddesinde, “Aidat ödenmesi” başlıklı 12'nci maddesinde, ara bulucuya başvuruya ilişkin 13'üncü maddesinde, ara bulucunun seçilmesine ilişkin 14'üncü maddesinde bir değişikliğe gerek duymadık.

“Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi” başlıklı 15’inci maddesinde bazı değişiklikler yaptık. Burada 2’nci fıkrada “Taraflar arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler.” şeklindeydi. Burada birtakım kamuoyunda da bu konu üzerinden çok tartışma yapıldı. “Taraflar bu usulü belirlerken emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla ara buluculuk usulünü kararlaştırabilecekler.” şeklinde bir değişiklik yaparak burada da tereddütleri gidermiş olduk.

Yine 5’inci fıkrada usul ekonomisi açısından önemli bir değişiklik yaptık. Burada dava açıldıktan sonra tarafların birlikte ara bulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde yargılamanın mahkemece üç ay süreyle ertelenmesi ve tarafların birlikte başvurusu ile bu sürenin üç ay daha uzatılabilmesi usul ekonomisi açısından yargılamaları uzatacağı kanaatine vardık. Burada “üç ay süreyle” yerine, “üç aya kadar erteleme”, taraflar birlikte başvurdıkları zaman da yine üç aya kadar erteleme şeklinde bir değişiklik yaptık, usul ekonomisi açısından da, davaların uzamaması açısından da önemli bir değişiklik oldu.

Yine 6’ncı fıkrada tarafların ara buluculuk müzakerelerine avukatları aracılığıyla da katılabilmesine açıklık getirmek için orada da aynı şekilde bir değişiklik öngördük.

“Arabuluculuk sürecinin başlaması ve sürelere etkisi” başlıklı 16’ncı maddesinde de, bir değişikliğe gerek duymadık orada da.

“Arabuluculuğun sona ermesi” başlıklı 17’nci maddesinde bir fıkra ekledik, orada bir eksiklik gördük. 1’inci fıkraya (d) bendini ekledik. Maddede ara buluculuğun hangi hallerde sona ereceği tek tek sayılmış, ancak ara buluculuğa elverişli olmayan bir iş veya işlemde otürü ara buluculuğa gidildiğinin anlaşılması hâlinde sürecin sona ermesi gerekir. Bu tasarıda düzenlenmemişti, bu eksikliği giderdik, tasarıda (d) maddesi olarak bunu öngördük. Ara buluculuğa elverişli olmayan bir iş ve işlemde ara buluculuğa gidildiği anlaşılırsa ara buluculuk sona erecek, bunu koyduk.

Ayrıca, Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca uzlaşma kapsamına giren uzlaşmama durumunda tazminat davalarıyla ilgili de ara buluculuğa gidilebileceğinden, burada da eğer uzlaşma kapsamında bir suçla ilgili olmadığı anlaşıldığı takdirde de yine ara buluculuğun bu davalar açısından da mümkün olmaması yönünde, sona ermesi yönünde değişiklik yaptık.

Tasarının 18’inci maddesinde tarafların anlaşması hâlinde düzenlenecek anlaşma belgesi üzerinde de uzun tartışmalar yaptık Alt Komisyonumuzda. Burada da icra edilebilirlik şerhi gerçekten önemli, çünkü ilan niteliğinde bir belgeye haiz olacak bu belge. Burada özellikle vatandaşlarımıza kolaylık sağlamak açısından, tasarıda bu şerhin asıl uyuşmazlık hakkındaki yetki kurallarına göre yetkisi belirlenecek icra mahkemesi tarafından verilebileceği düzenlenmişti. Dava açılmadan önce ara buluculuğa başvurması durumunda icra mahkemesinden talep edilmesinde bir sorun yok, bir sıkıntı yok. Ancak davanın görülmesi sırasında ara buluculuğa başvurması durumunda ise usul ekonomisi

açısından davanın görüldüğü mahkemeden talep edilmesi imkânını getiren bir değişiklik yaptık, burada da vatandaşlarımıza büyük bir kolaylık getirmiş oluyoruz.

“Arabulucular sicilinin tutulması” başlıklı 19’uncu maddesinde herhangi bir değişiklik yapmadık. Tasarının 20’nci maddesi en çok tartıştığımız maddeydi. Ara bulucular siciline kayıt şartlarını düzenliyor bu madde. Tasarı dört yıllık lisans eğitimi almış herkesin ara bulucu olabilmesini öngörüyordu. Alt Komisyonumuz bunu uzun uzun tartıştı ve tartıştıktan sonra şu kanaate vardık: Ara buluculuk müessesesi bir yargılama faaliyeti değil, yargılama faaliyeti olmamakla birlikte müessesenin etkin bir şekilde kullanılması için barolarımız, hukukçularımız tarafından sahiplenilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle bu müessesenin ülkemizde sistemin oturması açısından, kabullenilmesi açısından hukuk fakültesi mezunları ve en az beş yıllık deneyime sahip hukukçular tarafından yapılması yönünde bir değişiklik gerçekleştirmiş olduk.

“Sicilden silinme” başlıklı 21’inci maddede de bir değişikliğe gerek duymadık.

Tasarının altıncı bölümünün başlığında da maddede yaptığımız değişiklik nedeniyle...

BAŞKAN – Bu değişiklik değil, tabii, öneri.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Öneri.

BAŞKAN – Daha değiştiremedik.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Biz, tabii, Alt Komisyon Raporu’ muzdan bahsediyoruz. Biz bu öngördüğümüz değişiklikleri sizlerin takdirlerine inşallah sunacağız.

Ara buluculuk eğitimiyle ilgili 22’nci maddede 20’nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak değişiklikler yaptık. Bölümün başlığı da “Arabuluculuk eğitimi ve eğitim kuruluşları” şeklinde değişmiş oldu. Buna göre ara bulucu hukuk fakültesi mezunu olacağı için yüz saatlik hukuk eğitimi öngören fıkranın metinden çıkarılmasını öngördük. Ara buluculuk eğitimindeki ders saatini de yönetmeliğe bırakılmasını öngördük, önerdik.

Eğitim kuruluşlarına izin verilmesiyle ilgili 23’üncü maddede değişiklik yapılmasını önerdik. Ara buluculuk eğitiminin bünyesinde hukuk fakültesi bulunan üniversitelerde ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilmesini, eğitim veren kuruluşların maliyeti gereği izin verme yetkisini daire başkanlığı yerine, Bakanlığa tanınması yönünde değişiklik öngördük.

“İzin süresinin uzatılması” başlıklı 24’üncü maddesinde, “Arabuluculuk yetki belgesi” başlıklı 25’inci maddesinde, “Daire başkanlığına bilgi verme yükümlülüğü” başlıklı 26’nci maddesinde de herhangi bir değişiklik önermedik.

“Eğitim kuruluşuna verilen iznin iptali” başlıklı 27’nci maddesinde burada da 23’üncü maddeye paralel olarak daire başkanlığı yerine, Bakanlık olduğu için Bakanlığın talebiyle kurul tarafından iptal edilebileceği yönünde bir değişiklik önerdik.

Tasarının yine 28'inci maddesinde mükerrerlik vardı, orada iki cümle var, ikisi de birbiriyle benzer. 1'inci fıkradaki ikinci cümleyi çıkardık.

30'uncu madde de, daire başkanlığının görevleri arasında geçen, arabuluculuk eğitimi verecek kurumlara izin verme yetkisi Adalet Bakanlığına verildiğinden, daire başkanlığının görev ve yetki alanından bunu çıkarmış olduk.

Tasarının 31'inci maddesinde, kurul üyeleri arasında sayılan "Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği" şekline yazılmış, bunun asıl adının "Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu" şeklinde olması gerektiğinden bu şekilde bir düzeltmeyi öngördük.

Yine bu maddede kurul üyelerinin giderleriyle ilgili Harçlar Kanunu'yla alakalı teknik düzenlemeler öngörüldü.

"Kurulun görevleri" başlıklı 32'nci maddenin aynen kabul edilmesini öngördük.

Alt komisyonumuz gizliliğin ihlal fiilinin cezasında indirim gitti. Burada "orantılılık ilkesi" gereğince, 33'üncü maddede altı aydan iki yıla kadar hapis öngörülüyordu, bunun "altı aya kadar hapis" şeklinde düzeltilmesini, cezada indirim yapılmasını önerdik.

34'üncü maddede ihdas edilen kadrolar ve sınıflarla ilgili teknik değişiklikler yapıldı, onların detaylarına girmeyeceğim. Maliye Bakanlığımızın temsilcileri, Adalet Bakanlığımızın temsilcileri birlikte bu kadrolar ve sınıflarla ilgili teknik düzenlemeleri gerçekleştirdiler. Bununla ilgili değişikliklerimiz önerdik.

Yine 35'inci maddede yaptığımız değişiklikle, önceden alınan arabuluculuk belgelerinin artık geçerli olmaması yönünde bir değişiklik önerdik.

Arabuluculuk Kanun Tasarısı'yla ilgili olarak gerçekten alt komisyonumuz özverili bir şekilde çalıştı. AK PARTİ'den Bursa Milletvekilimiz Hakan Çavuşoğlu, Karaman Milletvekilimiz Mevlüt Akgün, Kırıkkale Milletvekilimiz Ramazan Can; Cumhuriyet Halk Partisi Halk Partisinden Kırıkkaleli Milletvekilimiz Sayın Turgut Dibek, Uşak Milletvekilimiz Dilek Akagün Yılmaz ve Milliyetçi Hareket Partisinden İstanbul Milletvekilimiz Murat Başesgioğlu, ben hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum, gerçekten alt komisyon çalışmalarımızı bilfiil takip ettiler ve verimli bir çalışma gerçekleştirdik. Bu değişiklikleri, alt komisyon raporunu, muhalefet şerhleriyle beraber takdirlerinize sunuyoruz.

Ayrıca komisyonumuz yurt dışı incelemelerini gerçekleştirdi, diğer komisyon üyelerimi, farklı ülkelere gittik. Alt komisyon üyeleri İngiltere uygulamasını inceledi. İngiltere'de kapsamlı arabuluculuk müesseselerini, orada Adalet Bakanlığını, baroları ziyaret ettik. Kısacası dünyadaki uygulamayı gördük. Dünyada arabuluculuk müessesesinin artık birçok ülkede yirmi yıldan bu yana kullanıldığını, gelişmiş demokrasi dediğimiz ülkelerde bu işin artık yerleşmeye başladığını gördük. Alternatif uyuşmazlık yöntemlerinin artık Türkiye'de de uygulanması yönünde komisyon

üyelerimizde genel bir kanaat oluştu. Tabii, tereddütler, tartışmalar devam ediyor. Bu tereddütleri giderecek düzenlemeleri yaptığımıza ben inanıyorum. Burada konunun farklı taraflara çekilmemesi, sadece hukuk açısından konuya bakılması kanaatindeyiz. Gerçekten bu sistemin ülkemize gelmesi noktasında hepimiz gayret göstermeliyiz. Gerçekten vatandaşlarımız açısından da, yargının hızlandırılmasından öte vatandaşlarımızın gerçekten uyuşmazlıkları dostane çözüm yöntemiyle daha da memnun olacakları bir sistemle bu sisteme kavuşmaları açısından bu sistemin bir an önce yasalaşmasında fayda olduğu kanaatindeyiz.

Tabii, Anayasa'ya aykırılıkla ilgili tereddütler vardı. Burada yeniden bir yargı sistemi, yargı sistemine paralel farklı bir yargı sistemi oluşturulduğu yönünde eleştiriler var.

BAŞKAN – O tartışmayı açacağım Yılmaz' cığım.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Bu tartışmaları tabii ilerleyen süreçte hep beraber yapacağız.

Alt komisyon üyelerimize, tüm milletvekillerimize, Bilim Komisyonu üyesi değerli hocalarımız bizlere çok katkı verdiler, Sayın Profesör Pekcanitez başta olmak üzere, Özekes ve diğer hocalarımıza çok teşekkür ediyorum. Komisyon çalışmaları sırasında katkı veren tüm kurum, kuruluş temsilcilerine de çok teşekkür ediyor, alt komisyon raporumuzu saygılarımızla arz ediyoruz takdirlerinize.

BAŞKAN – Komisyon adına ben de alt komisyon üyelerine bu verimli çalışmalarında dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, sizi dinleyeceğiz. Ondan sonra bir ön sorun olarak Anayasa'ya aykırılık itirazını, talebini değerlendireceğiz.

Buyursunlar.

ADALET BAKANI SADULLAH ERGİN (Hatay) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Adalet Komisyonunun çok değerli üyeleri, değerli katılımcılar, basınımızın değerli temsilcileri, baro başkanlarımız ve kıymetli hocalarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada gerçekten mevzuatımız açısından, hukuk sistemimiz açısından önemli bir konuyu görüşüyoruz. Yılda ortalama altı milyon dosyanın dava dosyasına dönüştüğü bir yargılama sisteminde mahkemelere intikal eden iş yükünü azaltmadıkça, istediğimiz kadar adliye yapalım, istediğimiz kadar hâkim, savcı takviyesi yapalım, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını dünyadaki gibi kendi sistemimize monte edemediğimiz süre içerisinde bu geciken yargılamaları ortadan kaldırma şansına sahip olmadığımızı düşünüyorum. Bu nedenle bu tasarı bu alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından biri olarak huzurlarımızda.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de değerli arkadaşlar, nüfus artışı, ekonomik problemler, değişen şartlar, sosyal olaylara bağlı olarak yargıya intikal eden uyuşmazlık sayısı her geçen gün artmaktadır. Bunun sonucu olarak yargının işleyişi yavaşlamakta, geciken adalet nedeniyle

de farklı uyuşmazlıklar doğmaktadır. Bu durum bazı ihtilafların yargıya intikal etmeksizin çözümünü sağlayabilecek yeni sistem arayışlarını doğurmuştur. Mevzuatımızda esasen alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak nitelenebilecek farklı düzenlemeler mevcuttur.

Bunlara birkaç örnek vermek gerekirse:

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ön inceleme aşamasında hâkimin tarafları sulha davet etmesi bizi karşılamaktadır.

5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda 253 ve 256'ncı maddelerde Uzlaştırma Kurumu düzenlenmiştir.

5221 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 7'nci maddesinde hâkimin tarafları ilk oturumda sulha teşvik etmesi düzenlemesi yer almaktadır.

1136 sayılı Avukatlık Yasası'nın 135/A maddesinde de avukatlara karşı tarafı uzlaşmaya davet etme yetkisi düzenlenmiştir.

2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nın 22, 23 ve 34'üncü maddelerinde de toplu görüşmelerde anlaşma sağlanamaması durumunda uyuşmazlığın arabulucu ile çözümü hüküm altına alınmıştır.

Yine 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Kanunu'nun 22'nci maddesinde uyuşmazlığın çözümü için tüketici sorunları hakem heyetleri kurulmuştur.

4787 sayılı Aile Mahkemeleri Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Yasa'da, aile mahkemelerinin, eşlerin ve çocukların sorunlarını tespit ederek bunların sulh yoluyla çözümünü teşvik edeceği düzenlenmiştir.

659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'de de kamu kurumlarının hukuk birimlerinin, öncelikle, anlaşmazlıkların önlenmesi ve anlaşmazlıkların barışçıl yöntemlerle çözümü için çaba göstermeleri öngörülmektedir.

442 sayılı Köy Yasası'nın 5 ve 6'ncı maddelerinde, 6326 sayılı Petrol Yasası'nın 26'ncı maddesinde, 213 sayılı Vergi Usul Yasası'nın ek 1 ile 12'nci maddeleri arasında alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak kabul edilebilecek düzenlemeler yer almaktadır.

Bu çerçevede, Bakanlığımızca 26 Ocak 2007 tarihinde bu yasanın hazırlıkları için bir Bilim Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyon, davaların hızlı, basit, en az giderle ve etkin bir biçimde görülmesine imkân sağlamak, bir kısım uyuşmazlıkların çekişmeli yargı şeklinde mahkemelere intikali yerine nizasız kaza, sulh, uzlaşma gibi yöntemlerle çözümünü sağlayabilmek, karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri hukuk usulü yargılamasına yansıtma üzere yüz on dokuz kurum ve kuruluşun görüşü alınarak, Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanun Tasarısı Taslağı'nı hazırlamıştır.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Komisyonunuzun 4 Ocak 2012 tarihinde geneli üzerinde görüşme yaparak alt komisyona sevk ettiği bu tasarıda yer alan önemli düzenlemeleri kısaca başlıklarıyla sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bu tasarıda özel hukuk alanında yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıklar ancak arabuluculuk yoluyla çözülebilecektir. Kamu düzenini ilgilendirmeyen alacak veya tazminat davası gibi özel hukuk alanındaki tüm uyuşmazlıklar arabulucuya götürülebilecektir. Örneğin boşanma davası arabuluculuk yoluyla çözülemeyecek davalardandır. Ancak anlaşmalı boşanma davalarında çocuğun velayetinin kime bırakılacağı hususunda bir anlaşma yapılamayacağından, arabuluculuk konusu olmamasına rağmen, taraflar ortak mallar ve benzer hususlarda bir protokol hazırlamak amacıyla arabulucuya gidebileceklerdir. Tazminat ve her türlü alacak davaları, iş hukuku ve tüketici hukukundan kaynaklanan davalara da arabulucuya götürülebilecek davalardır.

Arabuluculuğun kapsamına hangi uyuşmazlıkların gireceğine dair, ülkelere göre farklı uygulamaları görmekteyiz. Brezilya'da tüketici davaları, tahliye davaları, kat mülkiyetinden doğan davalar, trafik kazalarıyla ilgili davalar, aile hukuku ve iş hukuku davaları uyuşmazlık önleme yöntemiyle arabuluculuğa gitmektedir.

Kanada'da özel hukuk, aile hukuku, 10 bin dolara kadar olan alacak davaları ve bazı eyaletlerde de asliye hukuk davaları arabulucuya gidebilen davalardır.

İngiltere, Yunanistan ve Hollanda'da ise iş hukuku, aile hukuku, ticaret hukuku davaları arabulucuya gitmektedir.

Avustralya ve Fransa'da özel hukuk ve aile hukuku davaları arabulucuya gitmektedir.

Almanya'da eyaletlere göre değişen bir yapıyı görüyoruz. Bazı eyaletlerde belli bir miktarın altındaki alacak için arabulucuya başvurma zorunludur. Aile hukuku alanında da arabuluculuğa gidilebilmektedir Almanya'da.

Amerika'ya baktığımızda, yine eyaletlere göre değişmekle birlikte, hangi davaların arabuluculuğa yönlendirileceğine hâkimler karar vermektedir.

Tasarıda yer alan önemli düzenlemelere devam edecek olursak, arabuluculuğa başvuru tarafların iradelerine bağlı bir husustur. Bizim tasarımız rızai yöntemi esas almıştır, tarafların rızasına dayalı bir sistem kurmaktadır. Ancak mukayeseli hukuk yönünden baktığımızda başvuruyla ilgili farklı sistemler de mevcuttur. Fransa, Belçika, Avusturya, Bulgaristan ve Macaristan'da arabulucuya başvuru tamamen tarafların iradesine bırakılmış. İspanya ve İngiltere gibi ülkelerde adli yardımda bulunulması ve giderlerin devlet tarafından ödenmesi suretiyle arabuluculuğa başvuru teşvik edilmiştir, devlet bu başvuruyu kolaylaştıran tedbirler almıştır.

Almanya'nın bazı eyaletleri ile İtalya ve Yunanistan'da, dava açılmasından önce tarafların arabulucuya başvurması zorunludur.

Tasarımızda, biraz önce de ifade ettim, arabuluculuğa dava açılmadan önce gidilebileceği gibi dava açıldıktan sonra da gidilebilir. Dava aşamasında arabulucuya başvurulmuş ise arabuluculuk işlemleri için o aşamada geçen süre zaman aşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmayacak ve tarafların bu yönde herhangi bir mağduriyeti söz konusu olmayacaktır. Aksi kararlaştırılmadıkça arabulucu ve taraflar arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde elde ettikleri bilgi ve belgeleri gizli tutmakla yükümlüdürler.

Diğer önemli bir husus ise, tarafların üzerinde anlaştığı ve arabulucu huzurunda düzenlenen belge ancak mahkemenin bunu onaylaması sonucu ilam niteliğinde belge vasfı kazanabilecektir. Anlaşmanın ilam niteliğinde belge vasfı kazanabilmesi için davanın açılmasından sonra davanın görüldüğü mahkeme tarafından dava açılmadan önceki safhada metnin icra mahkemesi hâkimi tarafından onaylanmasıyla mümkün olacaktır. Hâkim duruşma yaparak ya da dosya üzerinden belgeyi onaylayabilecektir. Onaylama işleminden maktu harç alınması öngörülmektedir.

Bilindiği üzere, tasarının 20'nci maddesinde arabulucu olabilmek için diğer şartların yanında dört yıllık lisans mezunu olma şartı aranmakta iken, bu düzenleme alt komisyonca "mesleğinde belirli bir kıdeme sahip hukuk fakültesi mezunu olma" şeklinde değiştirilmiştir.

Alt komisyonun tasarıda yaptığı önemli bir değişiklik de, arabuluculuk eğitiminin hukuk fakülteleri ve Adalet Akademisince yapılmasıdır.

Değerli üyelerimiz, hangi meslek gruplarının arabulucu olabileceğine ilişkin tek tip bir uygulama yoktur. Bu alandaki farklılığı gösterip birkaç örneği de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Yine Brezilya'da hâkimler, avukatlar, savcılar, kamu çalışanları ve gönüllüler arabulucu olabilmektedir. Kanada'da hâkimler, mahkeme çalışanları, avukatlar, psikologlar ve diğer kişiler, Amerika'da mahkeme içi arabuluculukta avukatlar ve ruh sağlığı uzmanları, mahkeme dışı arabuluculukta ise herhangi bir sınırlama olmaksızın genel itibarıyla herkesin arabulucu olma imkânı söz konusudur. Yunanistan'da sadece sertifika sahibi olan bir avukat arabulucu olarak görev alabilmektedir. Yabancılik unsuru içeren ihtilaflarda ise hukukçu olmayanlar da Yunanistan'da arabuluculuk yapabilmektedir. İtalya, Almanya, İngiltere ve Avustralya'da ise meslek sınırlaması olmaksızın herkes arabulucu olabilmektedir.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; arabuluculuk faaliyetlerinin sistematik bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla ayrı bir teşkilatlandırmaya da ihtiyaç duyulduğundan, tasarıda Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde daire başkanlığı kurulması öngörülmüştür. Bu daire başkanlığı ülke genelinde arabuluculuk sisteminin kurulması ve hizmetin yürütülmesinden sorumlu olacaktır. Öte yandan, arabuluculuk faaliyetlerine ilişkin genel ilkelerin belirlenmesi ve takibi amacıyla

farklı kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımıyla ayrı bir arabuluculuk kurulu oluşturulması öngörülmüştür.

Arabuluculuk faaliyetlerinin örgütlenmesine ilişkin olarak da dünyada farklı sistemler yer almıştır. Bunlardan da birkaç örnek vermek gerekir ise, Avusturya'da Adalet Bakanlığına bağlı bir kurum tarafından mekanizma işletilmektedir. Danimarka'da yine Adalet Bakanlığına bağlı bir kurum bulunmaktadır, bu kurum arabulucuların listesini yapmakta, kaydını tutmaktadır. İngiltere'de arabuluculuk için herhangi bir resmî kurum, kuruluş söz konusu değildir. Almanya'da sanayi ticaret odaları ve meslek kuruluşları bünyesinde oluşturulan birimlerce arabuluculuk kurumları takip edilmektedir. Kanada'ya baktığımızda, arabuluculara sertifika veren ülke genelinde örgütlenmiş bir kuruluş yoktur ancak yedi eyalette yan kuruluşu bulunan Kanada ADR Enstitüsü mevcuttur. Bu Enstitünün arabulucu ya da hakem olarak hizmet veren 1.700'den fazla üyesi mevcuttur. Hollanda'da ise her mahkemenin arabuluculuk birimi bulunmaktadır. Kişileri arabulucuya yönlendiren mahkeme görevlileri mevcuttur Hollanda'da. Ülkede Ulusal Arabuluculuk Enstitüsü kurulmuştur. Bu kuruma kayıtlı arabulucular vardır. Mahkeme görevlileri kişileri Enstitüye kayıtlı arabuluculara yönlendirmektedirler. Bu Enstitü hâkimler ve mahkeme kâtipleri için eğitim kursları da düzenlemektedir. İtalya'ya baktığımızda, arabuluculuk faaliyetleri çeşitli meslek odaları tarafından oluşturulan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlarca yürütülmektedir. Kurumlara yetki ve lisansı Adalet Bakanlığı vermekte ve bu kurumları yine Bakanlık denetlemektedir. Yunanistan'da karma bir sistem mevcut olup 5 kişiden oluşan bir komite tarafından bu yapı denetlenmektedir. Bu 5 kişilik kurulun 2 üyesi Adalet Bakanlığı tarafından, diğer 3 üyesi ise diğer kurumlar tarafından görevlendirilmektedir. Amerika'da arabuluculuk eğitimi ya da sertifika alınması konusunda zorunluluk bulunmamaktadır. Bununla birlikte mahkemeler her bölgede farklı uygulamalar ortaya koyabilmektedir. Japonya'da, mahkeme dışındaki arabulucuların sicili Adalet Bakanlığı tarafından tutulmaktadır. Arabulucular bağımsız olarak çalışmaktadır Japonya'da.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; arabuluculuk konusunda uygulaması ve tecrübesi bulunan ülkelerin birikimlerinden yararlanmak ve uygulamayı yerinde görmek amacıyla 22 Şubat ile 22 Mart tarihleri arasında Komisyonumuzun değerli üyelerinin de katılımıyla Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Avusturya, İtalya ve İngiltere'de çalışma ziyaretleri düzenlenmiştir ve oradaki işleyişler yerinde görülmüştür. Anılan çalışma ziyaretleri sonucunda, arabuluculuğun uygulama alanları, kimlerin arabulucu olabileceği, arabuluculuğun zorunlu olup olmadığı, arabuluculuğun kurumsal yapısı gibi tasarımızda yer alan ve üzerinde tartışılan hususlarda çok önemli tespitler yapılmıştır.

Yoğun mesai ile tasarının olgunlaşmasına emek veren ve bundan sonraki aşamada emek verecek olan değerli Komisyon üyelerine, akademisyen hocalarımıza teşekkür ediyorum. Bu kurumun Türk yargı sistemine hayırlı sonuçlar getirmesini temenni ediyorum.

Saygılarımla Sayın Başkan.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Sevgili Başkanım; bu, Anayasa'ya aykırılık itirazını Anayasa'mızın 11'inci maddesine ve İç Tüzük'ümüzün 38'inci maddesine göre okutup sonuçlandırmak zorundayız. Ama sizin önceden, çünkü Başkan Vekilisiniz, işleriniz olabilir, buna rağmen takaddüm etmek istiyorsanız söz verebilirim. Ondan sonra hemen Anayasa'ya aykırılığına geçeceğim.

EMİNE ÜLKER TARHAN (Ankara) – Sayın Başkanım, çok yoğun bir iş yükü var ve bazı görüşmeler yapmak durumundayım. İzniniz olursa çok kısa bir...

BAŞKAN – Peki, tamam.

Başkanım, buyurun.

EMİNE ÜLKER TARHAN (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri ve seçkin barolarımızın değerli temsilcileri buradalar, onlara da hoş geldiniz diyorum.

Sayın Başkan, komisyon üyeleri; Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanun Tasarısı'yla ilgili olarak genel bir değerlendirme yapılacak olursa, devletin genel yargı sistemi dışında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri geliştirmesi, mahkemelerin iş yükünün azaltılmasına ve bireylerin hukuksal uyuşmazlıklarını yine kendi aralarında ve uygarca çözmek yoluyla toplumsal sükûnetin gerçekleşmesine katkı sağlanmasına yardımcı olmak gerekir, buna ilişkin düzenlemeler yapmak gerekir ve teşvik edilmelidir, buna bir diyeceğimiz yok. Ancak, bu çerçevede uygun yöntemlerin aranıp bulunması, konuyla ilgili diğer ülkelerdeki gelişmelerin izlenmesi, bu da mümkün, mevcut uygulamaların ülkemiz bünyesi ve koşullarına uyarlanması çalışmalarının yapılması, ilke bazında bunların yapılması gerekli, buna ilişkin bir sorun yok. Ancak, gerek söz konusu yöntemler arasında yer alan arabuluculuk kurumu ve gerekse diğer alternatif uyuşmazlık çözüm yolları arayışlarında temel bir kısım ilkenin dikkatle ve deyim yerindeyse, kıskançlıkla korunması gerektiği inancındayız. Öncelikle alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının devletin yerleşik hukuk düzeniyle çatışan bir yapıya dönüşmesine elverişli bir iklim yaratılmasında bir araç olarak kullanılmasına engel olunmalıdır. Bu yolla amaçlanan uzlaşmanın hukuksal uyuşmazlıkların devlet yargısına alternatif bir çözüm yolu olarak ortaya konması yerine mevcut çağdaş hukuk düzeninin alternatifi olarak geliştirilmesine, ikici veya başka bir deyişle çoğul hukuk düzeni özelemlerinin kısa yoldan gerçekleştirilmesine elverişli bir yöntem olarak ortaya çıkmasından dikkatle kaçınılmalıdır ve yasal düzenlemelerin her şeyden önce bu çerçevede değerlendirilmesine özen gösterilmelidir.

Elimizdeki metne baktığımızda ise, tarafları uzlaşmaya götüren süreçte yasanın, metnin büyük sorunlar taşıdığını görüyoruz. Öncelikle metnin Anayasa'ya aykırılık taşıdığını görüyoruz, az sonra siz de sanıyorum o konuda ayrıca bir değerlendirme yapacaksınız. “Egemenliğin kayıtsız şartsız ulusa ait olduğu, kullanılmasının hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye, sınıfa bırakılamayacağı, hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetkiyi kullanamayacağı, yargı yetkisinin Türk ulusu adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı” şeklindeki anayasal ilkelere aykırılık taşıdığı görülmekte. Çünkü yargı alanındaki egemenliğin ve yetkinin belirli kişilere ve zümrelere devri niteliğinde bir çalışma. Bu nedenle Anayasa'nın 2, 6, 9, 11 ve 36'ncı maddelerine aykırı olduğunu düşünüyoruz.

Ayrıca, metin büyük sorunlar taşıyor kendi içerisinde. Öncelikle izlenen sürecin medeni olmaması tehlikesinden tutun, örneğin irade fesadı hâllerinin en önemlilerinden ikrah, yani baskı, tehdit ve korkutma hâlinde ne yapılacağı belli değil bu metinde. Sürece ilişkin süre sınırının olmaması, kapsamının belirsiz olması ayrı bir sorun. Aile ve miras hukukuna ilişkin sınırları içermemesi bir sorun. Arabulucuya tanınan yetkilerin zamansız, haksız ve kötüye kullanılmasına ilişkin yaptırımları içermemesi bir sorun. Yargı yolu öngörülmemesi bir sorun. Uzlaşmaya kamu düzeni bakımından denetim öngörülmemesi ayrı bir sorun. Zaten yürütmeye göbekten bağlı bir yargımız varken, bir yargı sistemi varken ikinci bir yürütme güdümlü yargı yaratılması ihtimali çok çok açık. Gerek arabulucunun seçimi ve gerekse eğitimi, bu süreçte yaşanacak sorunları öngörmeliyiz hukukçular olarak diyorum.

Bütün bunlar gözetildiğinde hem yargıya hem avukatlık mesleği ve avukatlara hem de yurttaşın hukuk güvenliğine zarar verebilecek bir düzenleme, bu hâliyle, adalete hukuk dışı güçleri taşıyacak ve bu güçlerin egemenliğine yol açacak bir düzenleme olarak görüyorum. Örneğin feodal hukuk ve mafya hukuku ve cemaat hukukunun yani aslında gücün hukuksuzluğunun yerleşik hâle gelmesini sağlayabilecek bir düzenleme. Bunun kanıtı da Sayın Başbakanın 2010 yılında verdiği bir müjde Değerli Başkanım. Der ki Sayın Başbakan Marmara Üniversitesi'nin öğretim yılı açılışında, 29 Eylül 2010 tarihinde: “Standartlara uyan değil, standart belirleyen ülkelerdeki hâle geleceğiz. Eskiden böyleydik. Farklı inanç gruplarının gerekirse kendi yargılamasını yapmasının mirasçılarıyız ve inşallah gelecekte de böyle öncü bir rol üstleneceğiz.” O gelecek, bugün müdür diye sormak istiyorum ve yasanın bu yönüyle de çok büyük tehdit taşıdığını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, Anayasa'ya aykırılık itirazını okutuyorum, ondan sonra tartışmaya başlıyoruz:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanun Tasarısı Anayasa m. 9’da belirtilen “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır” ilkesine aykırıdır.

Bu tasarı kanunlaştığı takdirde ülkede doğrudan Adalet Bakanlığının denetiminde ve ona bağlı olarak ikinci bir yargı sistemi kurulacak olup, bu ise yargı yetkisinin Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılması ilkesine çok açıkça aykırılık oluşturacağından;

Öte yandan çoğulcu bir hukuk sistemine neden olabilecek etnik, töre, cemaat, mafya etkilenmesine açık bir alternatif yargı faaliyeti oluşabileceğinden öncelikle bu tasarının Anayasa’ya aykırılık yönüyle irdelenerek reddedilmesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

Ömer Süha Aldan

Ali İhsan Köktürk

Dilek Akagün Yılmaz

Muğla

Zonguldak

Uşak

Turgut Dibek

Ali Rıza Öztürk

Kırklareli

Mersin

BAŞKAN – İtirazı tartışmaya açıyorum.

Şu anda önergede 9’uncu maddeye aykırılık ileri sürülmüştü. Sayın Grup Başkan Vekili 6’ncı maddeye de aykırılık olduğunu ileri sürdüler. Her iki madde noktasından yüksek Komisyonun iradelerinin ve itiraz konusundaki düşüncelerinin ortaya çıkmasını sağlamak için tartışmayı başlatıyorum.

Buyurun.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Sayın Başkanım, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli baro temsilcileri, değerli katılımcılar; ben de sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, bu konudaki düşüncelerimizi geniş kapsamlı olarak, alt komisyonda grubumuz adına görev alan Sayın Dilek Akagün Yılmaz açıklayacak. Ancak, ben Grup Başkan Vekilimizin sözlerinden de yola çıkarak, dün akşam, özellikle bir televizyon kanalında karşılaştığım bir tabloyu bu yasayla da bütünleştirerek çok kısa bir konuşma...

BAŞKAN – Bunu bitirelim öyle.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Çok kısa bir konuşma yapacağım. Anayasa’ya aykırılık anlamında da olduğu için söylüyorum.

Dün akşam bir televizyon kanalında, özellikle de TRT’de Yargıtay Başkanı Nazım Kaynak’la bir söyleşi vardı. Sayın Kaynak sanki bir yargı organının başkanı değil, sanki hukukçu da değil, sıradan bir yurttaşın bile söyleyemeyeceği bir ifade tarzıyla bazı cümleler kullandı. Şimdi eğer yargı bu noktaya gelmişse, eğer yargıdaki temel ilkeler aşındırılmışsa ve süreçteki arabuluculuk kurumu da bu temel ilkelerin aşındırılmasına katkı sağlayacaksa Sayın Grup Başkan Vekilimizin ifade ettiği cümlelere ben yürekten katılıyorum, çok tehlikeli bir gelişme olarak görüyorum. Aynen şu cümleleri

kullandı Sayın Kaynak, yargıdaki iş yüküyle ilgili konular tartışılırken, Yargıtaydaki iş yüküyle ilgili, çok azaltıldığını falan anlatırken “Daha önce Yargıtay veya yargı kurumları yasama ve yürütmeye hasımdı ancak biz iş yükünü azalttık. Bunda yasama ve yürütmeye hisım olmamızın payı var.” gibi bir cümle kullandı, “Önceden hasımdık, şimdi âdeta hisım olduk” dedi.

Şimdi, Sayın Başkanım, Anayasa’ mızın başlangıç kısmındaki kuvvetler ayrılığı ilkesi, yargı yetkisinin kullanılmasına yönelik Anayasa’ mızın 6’ ncı maddesi, bu kadar açıkken şayet bir Yargıtay Başkanı bu cümleleri sarf edebiliyorsa ve eğer bugün getirdiğimiz Arabuluculuk Tasarısı da yargıdaki bu temel ilkelerdeki aşınmaya katkı sağlayacaksa, Anayasa’ ya açık aykırılık oluşturan bir anlayışı bile eğer himayeye mazhar bir noktaya taşıyacaksa durum vahim demektir yargı açısından. Yargı açısından, yasama ve yürütmeye hasım olmak ne kadar kötüyse kuvvetler ayrılığı ilkesi karşısında yasama ve yürütmeye hasım olmak o kadar tehlikelidir. Bu nedenle bu sözleri yargı açısından çok tehlikeli gelişmeler olarak görüyorum ve şunu söylüyorum. Eğer Arabuluculuk Tasarısı da, oluşturulan arabuluculuk kurumu da eğer yargıda yeni hisımlık ilişkileri geliştirilmesine, özellikle işte arkadaki birtakım güç odakları kanalıyla hisımlık ilişkilerinin geliştirilmesine ve yargı yetkisinin kullanılmasında bağımsız yargının varlığını ortadan kaldıracak birtakım gelişmelere neden olacaksa bu tür gelişmeleri ben hukuk sistemimiz açısından kabul edilebilir gelişmeler olarak görmüyorum. Maalesef Türkiye’ de özellikle bu 23’ üncü ve 24’ üncü Dönemde iş yükünün azaltılması bahanesiyle ve bu gerekçelerin arkasına saklanılarak, yargıdaki reform gerekçelerinin arkasına saklandırılarak Anayasa’ mızla bağdaşmayan, bağımsız yargıyla bağdaşmayan bir anlayışın kurumsallaştırıldığını görmekten de büyük üzüntü duyuyorum. Bu tasarının da Anayasa’ ya aykırı olduğu düşüncesindeyim ama bu konudaki düşüncelerimizi Dilek Hanım sanıyorum ifade edecekler. Ben bunları paylaşmak istedim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Ali İhsan Bey.

Buyurun Dilek Hanım.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, Sayın Bakan, sevgili milletvekili arkadaşlarım, sevgili baro başkanlarım.

Burada biz alt komisyon çalışmalarında da zaten ayrıntılı olarak belirttik. Orada da aynı şekilde Anayasa’ ya aykırılık iddiasında bulunduk ama ana komisyonda görüşülmesi gerektiğini arkadaşlarımız belirttiler. Şimdi, alt komisyon muhalefet şerhimizde biz bunları ayrıntılı bir şekilde anlattık. Arkadaşlarımız da zaten bunu çok ayrıntılı bir şekilde belirttiler. Maddeler geldikçe de bunun ne kadar sakıncalı yönleri olduğunu göreceğiz.

Ancak öncelikle şunu söyleyeyim. Arabuluculuk Kanun Tasarısı, yargının yükünü azaltmak, yargıyı hızlandırmak gibi kulağa hoş gelen gerekçelerle gündeme getirilmiştir. Ancak tasarı bu hâliyle bağımsız ve tarafsız mahkemelere alternatif ve doğrudan iktidara bağımlı bir yargı sisteminin

oluşmasına yol açabilir çünkü arabuluculuğun eğitim sisteminin eğitimlerinin verilmesi de arabulucuların seçilmesi de sınavların alınması da, sicilden silinmesine kadar pek çok konuda Adalet Bakanlığı doğrudan doğruya yetkilendirilmiştir. İşte kuvvetler ayrılığı ilkesine de aykırı bir durum bu şekilde oluşacaktır. Biz ileride önergelerimizi de verdik. Yani bu Anayasa'ya aykırılıkla ilgili biraz ortamı eğer yumuşatabilirsek, belki biraz daha bu çekinceleri ortadan kaldırabilirsek diye ileride de önergelerimizi verdik ama şu anki hâliyle yani hem alternatif bir yargı oluşturulmakta hem de Adalet Bakanlığına doğrudan doğruya bağımlı bir arabuluculuk mesleği yaratılmaktadır. İşte bizim kaygılarımız buradan. Biz 12 Eylül referandumuyla beraber kuvvetler ayrılığı ilkesinin sona erdirildiğini, Anayasa Mahkemesi, Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu yoluyla yargının iktidara bağımlı bir hâle geldiğini düşünürken ve Hâkimler Savcılık Yüksek Kurulunun yapısına da itiraz ederken şimdi hiç öyle bir yapıda olmaksızın, doğrudan doğruya Adalet Bakanlığına bağlı, bütün evraklarını dahi Adalet Bakanlığına gönderen ve denetimini sağlayan her türlü konuda Adalet Bakanlığının hâkim olduğu bir sistem yaratmış oluyoruz. Bu nedenle kuvvetler ayrılığı ilkesine de öncelikle aykırıdır diyoruz böylesi yapılan bir işlem.

Siyasi iktidar gerçekten yargıyı hızlandırmak ve yargının yükünü azaltmak istiyorsa öncelikle nitelikli, iyi eğitim almış yargıç sayısını çoğaltmalı, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlamalıdır. İşte o zaman pek çok konuda yargının yükü hafifleyecektir Sayın Başkan çünkü biz pek çok hepimiz biliyoruz ki genç yargıçlarımız iki yıllık bir staj eğitiminden geçiyorlar ama kürsüye bile çıkmadan onların görevlendirmeleri yapılıyor ve orada kürsüye çıkmadan, bu deneyimi kazanmadan bu şekilde bir faaliyet yürüttüklerinde de ciddi anlamda zaten konuların hâkimi olamıyorlar. Aynı şekilde yine seçilmeleri Adalet Bakanlığının ve doğrudan yetkisiyle -çünkü Kurulun başında Adalet Bakanı var- siyasi düşünceler ön plana çıkartılarak yapıldığı için de hak edenler değil, benim yanımda olanlar olarak seçildiği için de işte bu nedenle de yargıçlarımız, gerçekten olması gereken insanlar olmadığından, eğitim sistemi yetersiz olduğundan, kürsü hâkimiyeti olmadığından, işte o zaman yargının yükü daha da ağırlaşıyor. Oysaki bu sistem daha objektif bir hâle getirilse, daha tarafsız bir hâle getirilse ve nitelikli yargıçlarımız buralara seçilse, meslek deneyimi olan insanlar da seçilse, yargının yükünü hafifleyecektir diyoruz. Bu da geçerli bir gerekçe değildir diyoruz.

Diğer yandan Anayasa madde 9'da yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanır hükmüne de aykırıdır arabuluculuk kanun tasarısı diyoruz. Ulus adına yargı yetkisini kullanan bağımsız mahkemeler yerine arabulucuların vatandaşların arasındaki sorunları çözme konusunda yetkili kalınması, mahkemeler ve hukuk sisteminin dışlanması yol açabilecektir. Çok hukukluluğu savunan kişiler ya da etnik temelde kendi mahkemelerinde yargılama yapmak isteyen kişiler açısından arabuluculuk sistemi rahatlıkla kullanılabilir bir yöntem olacaktır. Yani bu konudaki kaygıyı pek çok birim vermiştir. Hatta ben bize göndermiş olduğunuz bilgi notlarının arasında, görüşler arasında

2009 yılında Yargıtay Başkanı Hasan Gerçekçi'nin göndermiş olduğu metinde de aynı şekilde kaygıların olduğunu gözlemlemekteyim. Pek çok baro başkanımızdan, barolarımızdan gelen görüşler de aynı şekilde, aynı kaygılar belirtiliyor, üniversitelerimizden gelen görüşlerde aynı kaygılar belirtiliyor. Yani hukuk usulünün duayeni olan Baki Kuru Hoca'mızın da buna benzer görüşleri var. Şimdi, böylesine tepkilerin olduğu bir ortamda, yani yargı bağımsızlığının yok edileceği ve ayrıca yargı yetkisinin mahkemeler yerine arabulucular tarafından kullanılacak olması her ne kadar burada pek çok tartışmalarda yargı yetkisi kullanılmayacak, sadece tarafları bir araya getirecek ve anlaşmazlıkların çözülmesi için bir çaba sarf edilecek denmesine rağmen hukuk uyumsuzluklarında alternatif çözüm yöntemi dediğiniz anda zaten bu alternatif bir çözüm yöntemi olarak, alternatif bir yargı sistemi olarak şak diye karşımıza çıkacaktır. Biz bunun adına ne kadar güzel şeyler koyarsak koyalım, ne dersek diyelim, hiç isterseniz yargıyla da bağlantısı yok diyelim ama bunun adı alternatif bir yargı sisteminin yaratılmasıdır. Bizim kendi istemimize bağlı değildir.

Aynı zamanda 2'nci maddenin gerekçesinde, tasarı bize gönderildiğinde şöyle denmekte: "Diğer bir anlatımla arabuluculuk uyumsuzluğu bir karar vermek suretiyle çözmeyi değil, ikna ve telkin ile tarafların yeniden müzakerelere girişmelerini ve anlaşma sağlamalarına imkân veren bir ortamı oluşturmaya hedefler." Şimdi ikna ve telkin diyoruz Sayın Başkanım. İkna ve telkin dediğimiz zaman işte orada o kararda etkin olmak var demektir. O nedenle de yine alternatif bir sistem, yargı sistemi oluşturduğumuz çok açık bir şekilde anlaşılıyor.

Ayrıca bu tasarıyla ilgili yine haklıyı ve haksızı bulmaya yahut belirlemeye yönelik olarak değil, tarafların her ikisinin de menfaatlerinin en uygun şekilde dengelenmesini öngören bir anlaşma zemininin bulunmasına çaba sarf edecek. Şimdi, haklı ve haksız kavramını eğer siz getirmezseniz, yani insanların bu haklıyı bulma konusunda adalet duygusunu incitirseniz eğer toplumda onulmaz yaralar oluşacaktır. Bu yönüyle de bu tasarıda sorunlar vardır diye düşünüyorum ben.

Onun dışında size bir de Meriç Velidedeoğlu'nun bir çalışmasını okumak istiyorum. Kanada'da ve İngiltere'de bazı sorunların olduğundan bahsediliyor. Diyor ki: "Dört yıl önce Kanada hükûmeti şeriat hükümlerini kabullendi. Ülkede Müslümanlar için arabuluculuk yasasıyla geçerli olacak bu şeriatın ceza yetkisi yoktu. Yani onların yöntemiyle organ kesme, taşla öldürme gibi bedensel ve öteki şeriat cezaları uygulanmayacaktı. Şeriat evlenme, boşanma, miras ilişkileri ve dolayısıyla mali sorunlar, aile içi anlaşmazlıklar gibi konuların yer aldığı alanda geçerli olacaktı. Dikkat edilirse bunlar şeriatın kadın kulları aleyhine düzenlemeler yaptığı konulardır. Kararların her ne kadar onaydan geçirileceği belirtiliyorsa da Kanadalı bilim adamları büyük haksızlıklar yaşanacağını, şeriat mahkemelerinin evrensel insan haklarının eşitliğini çiğneyeceğini açıkça belirttiler. Haklıydılar. Uygulamanın üzerinden bir süre geçince şeriat mahkemelerinin aldıkları

kararları türlü dolaplar çevirerek onaydan kaçırdıkları, kendilerine başvurmayanları da dinsizlikle suçladıkları belirlendi.”

Şimdi böylesi bir uygulamanın aksaklığını anlatıyor Meriç Velidedeoğlu. Biz de aynı çekincelerle diyoruz ki bu tasarı bu şekliyle olduğu takdirde yani her türlü çoğulcu yaklaşıma, etnik kökene, cemaat, tarikat ve mafya kurallarına göre sorunların çözümlenmesiyle ilgili ve alternatif bir yargı sisteminin oluşmasıyla ilgili sorunlar olabilecektir diyoruz. İşte bu nedenle de diyoruz ki biz Anayasa’mızın kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırılık vardır. Egemenlik ilkesi olarak 6’ncı maddesinde belirttiğimiz maddeye aykırılık vardır. En açığı da yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır ilkesine aykırılık vardır. Bu nedenle de İç Tüzük’ümüzün 38’inci maddesi uyarınca da biz bu tasarının geri döndürülmesini ve komisyonumuz tarafından reddedilmesini talep ediyoruz efendim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Hakancığım. Dilek Hanım’ın noktazarlarını hem sosyoloji hem felsefi açıdan karşılamaya çalış bakayım, dinleyelim.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, değerli Komisyonumuzun üyeleri, Sayın Bakanım, değerli katılımcılar; ben de öncelikle hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Tabii önerge sahiplerinin Anayasa’ya aykırılık iddiasına ilişkin imza sahiplerinin üzerinde durdukları iki nokta var. Bir tanesi, elbette Anayasa’mızın 9’uncu maddesindeki yargı yetkisinin ancak ve ancak Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır ilkesine aykırılık teşkil ettiğine ilişkin bir iddia. Bunun sonucu olarak da alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak arabuluculuğun çoğulcu bir hukuk sistemine neden olabileceğine ilişkin bir iddia söz konusu.

Sayın Başkanım, değerli üyeler; öncelikle, bu iddialara geçmeden önce arabuluculuğun ne anlama geldiğini bir belirlemek lazım. Arabuluculuk iradi, eşit, gizlilik prensiplerine dayalı olarak iki veya daha fazla kişinin mevcut, üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri özel hukuka ilişkin bir uyuşmazlığa 3’üncü kişinin sadece ve sadece nezaret etmesi, taraflar arasındaki diyalog sürecini sürdürebilmelerine olanak sağlaması, iletişim kanallarını açması ve menfaate dayalı bir sonuç ortaya koyması anlamına geliyor. Dolayısıyla arabuluculuğu bir kere evvelemirde yargı olarak nitelendirmek doğru değil çünkü arabuluculukta maddi hukuk objektif, yani pozitif hukukun uygulanması mevzu bahis değildir. Arabuluculuk yönteminde aynı yargı faaliyetinde olduğu gibi keşif, tanık ya da bilirkişi incelemesi söz konusu değildir. Dolayısıyla bunu klasik bir yargı faaliyetiyle özdeşleştirmek hatalı bir yaklaşımdır. O nedenle evvelemirde altını çizmesi gereken husus arabuluculuk faaliyetinin bir yargılama olmadığıdır. Tabii yargı yetkisi kullanılırken taraflar arasındaki ihtilafın ve yargılama süreci mücadelecî, çekişmeli ve objektif hukuk nazara alınarak çözüm üretmeye adaletin tecellisinin sağlanması için başvurulmuş bir yöntemdir ancak arabuluculuktaki yöntem ise kişilerin menfaatine

dayalı ve çözümün sonucunda da kişiler arasındaki var olan ilişkinin devamına olanak sağlayan bir yöntemdir. Dolayısıyla ikisinin birbirinden farklı yönleri, farklı şekilleri vardır. Bunun için arabuluculuk müessesesini bir yargılama faaliyeti olarak tekrar ifade etmek istiyorum, yanlış bir yaklaşımdır. Esasen Anayasa Mahkemesinin dahi vermiş olduğu iki karar neticesinde bu durumu açıkça ifade etmiştir. Bakınız, Anayasa Mahkemesi, gerek Avukatlık Kanunu'nun 167'nci maddesine gerekse Tüketici Kanunu'nun bazı tüketici ihtilaflarının, yani düşük bedelli tüketici ihtilaflarının tüketici hakem heyetlerince çözülmesine matuf düzenlemeye ilişkin olarak vermiş olduğu iki karar vardır ve bu iki kararda hakikaten alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemine ilişkin esaslı açıklamalarda da bulunmuştur ve demiştir ki ben müsaade ederseniz okuyarak bunu ifade etmek istiyorum. "Anayasa Mahkemesinin 3/3/2004-98/81 sayılı kararı: Anayasa'nın 9'uncu maddesinde yargı yetkisinin Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüştür. Bu madde uyarınca yapılacak yargılamanın kişiler yönünden gerçek bir güvence oluşturabilmesi için aranacak nitelikler de 36'ncı maddede belirtilerek herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz." denilmiştir.

Anayasa'nın 141'inci maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. "Bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça uyuşmazlıkların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi, yargıya ilişkin anayasal kuralların –altını çizmek istiyorum- etkililiğinin sağlanması bakımından gerekli görülebilir. Bu durumda yasa koyucu taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere baro hakem kuruluna başvurma yükümlülüğünü getirebilir. Ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafa ilk derecede veya temyiz aşamasında yargı yolunun açık tutulması gerekebilir." diyor. Ayrıca buna ilişkin ifadeler yer alıyor. Yani burada Anayasa Mahkemesinin bu kararında da üzerinde durduğu ve zikrettiği anayasal ilkelerinin etkinliğinin sağlanması için alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvurulabileceği ifade edilmektedir.

Yine, bakınız, bir başka Anayasa Mahkemesi kararı, 20/03/2008 tarihli. Gene aynı ifadeler. Anayasa'nın 9'uncu maddesi ve 36'ncı maddesine ilişkin olarak, yine Anayasa'nın 141'inci maddesindeki usul ekonomisine ilişkin olarak hükümler ifade edildikten sonra şunu söylüyor Anayasa Mahkemesi: "Bu nedenle taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce belli değer altındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerine başvurma yükümlülüğü getirilmiş ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafa yargı yolu açık tutulmuştur. Öte yandan tüketici sorunları hakem heyetlerinin belli değer altındaki uyuşmazlıklar hakkında verdiği kararların, İcra ve İflas Kanunu'nun ilamların icrası hakkındaki hükümlere göre

yerine getirileceğinin öngörülmesi, bu kararların ilam niteliğinde olduğunu değil, ilamlar gibi infaz olunacağını göstermekte ve ilamların yerine getirilmesi usulüne ait bir kural koymaktadır. Bu durumda dava ve itiraz hakları önlenmediğinden hak arama özgürlüğünün kısıtlandığından da söz edilemez.” denilmektedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bu yukarıdaki kararları değerlendirildiğinde dünyadaki alternatif uyuşmazlık çözümünün geliştirilmesi düşüncesinden yana olduğu da açıkça anlaşılmaktadır.

Değerli arkadaşlar, bir de şunu ifade etmek gerekiyor. Tabii burada Anayasa Mahkemesinin belirlemiş olduğu ilkeler, arabuluculuk kurumunun neyi ifade ettiğini ortaya koyduktan sonra arabuluculuğun bir kere kesinlikle yargısal faaliyet olmadığı, yine Anayasa Mahkemesi kararları neticesinde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun için söz konusu Anayasa’ya aykırılık iddiası yerinde değildir.

Ayrıca önergede bahsedildiği üzere çoğulcu bir hukuk yapısına kavuşturulacağına ilişkin iddialar vardır. Bakınız, arabuluculuk müessesesi devlet iktidarına karşı bir hareket olmadığı gibi aksine devlet denetiminin yayılmasının bir yolu olarak görülmekte, yargıyı güçlendirme amacına dayanmaktadır. Devlet, alternatif uyuşmazlık çözümü adı altında birtakım yöntemlerin önünü açarak adalete ulaşımı kolaylaştırmakta bu sayede üstü örtülü bir denetim sağlayarak tarafları geleneksel kurumlardan ve çözüm mekanizmalarından da uzaklaştırmaktadır. Devlet, mahkemeler dışındaki uyuşmazlık çözüm yöntemlerine izin vererek bu konudaki özgürlükleri artırmış görünmekle geleneksel rakiplerinin veya diğer iktidar kaynaklarının sahip olduğu gücü alternatif çözümler ile ellerinden almaktadır.

Şimdi, burada Anayasa’ya aykırılık iddiasının aksine, aslında bizim Anayasa’mızın özellikle devlete yüklediği bir görev vardır. Devlet, sosyal barış ve huzuru tesis etmekle mükelleftir. Nitekim bu Anayasa’nın başlangıç hükümlerinde ifade edildiği gibi, Anayasa’nın 2’nci maddesinde, gene Anayasa’nın 5’inci maddesinde devlete, kısaca ifade etmek istiyorum, toplumun refah ve huzurunu, millî dayanışma ve anlayışını “yurtta sulh ve cihanda sulh” ifadelerini de nazara aldığımızda aslında bu şekilde dostane bir çözümü getirmek üzere devlete de bir sorumluluk yüklemektedir.

Değerli arkadaşlar, açıklamış olduğum bu düşüncelerden hareketle Anayasa’ya aykırılık iddiasının yerinde olmadığı kanaatindeyim. Nitekim bugün alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi, yani arabuluculuk, 1970’li yıllardan beri Amerika Birleşik Devletlerinde, 1980’li yıllardan sonra Kıta Avrupası ülkelerinde ve özellikle Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tümünde, Güney Afrika ülkelerinde uygulandığını nazara aldığımızda, bunu, ilişkilerin sürekliliğini sağlamak, dostane çözüm yollarını benimsetmek ve insanlar arasındaki ilişkilerin toplumun huzur ve refahını temin etmek anlamında Türkiye’imiz için geç kalmış olduğunu düşünmekteyim.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Ali Rıza Bey, buyursunlar, sıra sizde. Ondan sonra Ramazancığım sende, ondan sonra Dilek Hanım sizde. İkinci söze kural olarak usulü hafifçe dolanma anlamında bakacağız.

Buyurun Ali Rıza Bey.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkanım, Sayın Bakan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, barolarımızın saygın başkanları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle bu arabozuculuk kanun teklifiyle ilgili esasa ve usule ilişkin düşüncelerimi söylemeden önce sadece bu Anayasa'ya aykırılık yönünden olduğu nedenle, Anayasa'ya aykırılık yönündeki düşüncelerimi söyleyeceğim. Bunu belirtmeden önce bugün cumhuriyetimizin, yani egemenliğin kayıtsız şartsız millette olduğunun tescil edildiğinin 92'nci yılını yaşadık. Bu 92'nci yılda 23 Nisanın ruhunun özünü tutuklu olarak yaşadık. Yani cumhuriyetin 92'nci yılı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 92'nci yılı bizzat Türkiye Büyük Millet Meclisinin tutuklu olduğu bir zamanda yaşandı. Bugün Meclisin 8 milletvekili, millî iradenin temsil etme görevinden yoksundur. Bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8 milletvekili Anayasa'nın 7'nci maddesi gereğince milletin egemenlik kapsamında kendisine verdiği yasama yetkisini kullanamamaktadır, yasama görevini de yapamamaktadır. Dolayısıyla Türk toplumunun millî iradenin bağımsızlığını ve egemenliğini savunan insanlardan beklediği temel talep bir an önce tutuklu milletvekillerinin sorunlarının çözülmesi ve tutuklu milletvekillerinin bizler gibi özgürce bu Mecliste düşüncelerini ifade edebilmesidir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir üyesi olarak ben tutuklu milletvekilleriyle şu anda aramda hiçbir fark görmüyorum çünkü onların hakkında o suçu işlediklerine ilişkin bir kesin karar yoktur. Dolayısıyla özgürlüklerinden alıkonulmasını gerektiren hukuki bir durum da yoktur. Durum sadece fiilîdir. Sayın Bakanımızın bu konuda artık bir şeyler yapmasının gereğinin çoktan gelip geçtiğine inanıyorum.

Başka bir eksikliği de Sayın Bakanımıza söylemek istiyorum. Anayasa'mızda ve Meclis İç Tüzük'ümüzde Türkiye Büyük Millet Meclisinin kanun yapma, yasa yapma görevlerinin yanında soru sorma hakları var. Soru sorma yöntemiyle hükûmeti denetleme görevi Türkiye Büyük Millet Meclisinin temel görevlerinden bir tanesi. Sayın Bakanımıza, Adalet Bakanlığına çok sorular soruyoruz, sorularımıza yanıt alamıyoruz Sayın Bakanım, maalesef yanıt alamıyoruz. Bu, Meclis İç Tüzük'ünün amir hükmüne çok açık aykırılık teşkil etmektedir. Bu, her şeyden önce milletvekillerini adam yerine koymamak demektir. Bizi adam yerine koyup koymamanız çok önemli değil. Benim şahsen, Adalet Bakanlığı tarafından adam yerine konulup konulamamayı ihtiyacım yok ama Türkiye Büyük Millet Meclisinin, yürütme organının bir mensubu tarafından adam yerine konulan bir kurum olmaması beni üzer. Sizin on beş gün içerisinde verdiğimiz yazılı soru önergelerine yanıt verme zorunluluğunuz olmasına rağmen bugüne kadar verdiğimiz pek çok soru önergesi Bakanlığınız

tarafından yanıtlanmamaktadır. Bilmiyorum, belki bu konuda sizin bilginiz yoktur. Ben o nedenle bunu burada açıklama gereğini duydum. Herhâlde düzeltirsiniz diye düşünüyorum.

Evet, arkadaşlar, şimdi Adalet ve Kalkınma Partisine mensup arkadaşımız, bu yargılama, yani arabozuculuk yasasının aslında bir yargılama faaliyeti olmadığını, dolayısıyla yargılama faaliyeti olmadığı nedenle Anayasa'ya aykırılık iddiasının temelini oluşturan yargı yetkisinin devrine ilişkin bir kuralı söyledi.

BAŞKAN – Ali Rızacığım, Neyzen Tefrik'i okudunuz mu?

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Şimdi, tabii arabuluculuk yasası yargı yetkisinin devri midir, değil midir sorusunu yanıtlamadan önce gerçekten bu arabuluculuk olayı yargı faaliyeti midir, değil midir sorusunu cevaplamak gerekiyor. Bize göre şimdi, bunu esasında söyleyeceğim. Arabuluculuk denilen bu olay tam da bir yargılama faaliyetidir. Uyuşmazlıkların çözümüyle ilgilidir zaten. Orta yerde bir uyuşmazlık varsa bu uyuşmazlık çözümleri bir yargılama faaliyetini gerektiriyor. Bu, mesela Roma ve eski Yunan'daki bu gelişim daha sonra İslam hukukunda ortaya çıkıyor, yani aşiret döneminde yargılama yapma, adaleti dağıtma görevi bugün temel taş olarak mahkemelere verilmiş bugünkü sistemde ama bir aşiret döneminde o klan içerisindeki adaleti dağıtma görevi aşiret reisine verilmiş. Daha sonra hükümdarlar eliyle bu olay yürütülmüş, hatta halktan yükselen tepkiler sonucu hükümdar bu adalet dağıtma görevini kadınlara vermiş. Kadılar, biliyorsunuz, o tarihte hem mülki amir hem de adli amir, yani hem mülki görevi var hem de adli görevi var. Dolayısıyla yargılama faaliyeti budur. Bunu aslında İslam hukukunda da bu böyle. İslam hukukunda gelişim orayı da etkilemiş. İslam'ın başlangıcında hâkimlik görevini bizzat Hazreti Muhammed'in kendisi yapmıştır. Daha sonra hilafet makamına geçenler hüküm ve yargı işini bizzat yapmışlar fakat İslam genişleyince kendilerine vekâleten davalara bakmak ve hüküm vermek üzere kadılar da tayin etmişler ve göndermişlerdir. Dolayısıyla bu gelişmelerin özünü, bu kanun tasarısının temelinde düşüncelerimizi çok açık bir şekilde söyleyeceğiz. Yani bize göre ve tarihsel gelişim içerisinde uyuşmazlıkların çözümünü incelediğimizde, bunu tekrar ediyorum. Esasen sabrınız olursa orada anlatacağım feodal toplumdan itibaren uyuşmazlıkların çözümünü.

BAŞKAN – Dersimiz hukuk tarihi değil.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Bu yargılama faaliyetidir. Şimdi, burada bu yargılama faaliyeti olduğuna göre tam da AKP'li arkadaşımın söylediği gibi, ben Anayasa'nın 36'ncı maddesinden başlayarak bu aykırılıkları söyleyeceğim. Anayasa'nın 36'ncı maddesi çok açık bir şekilde "Herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." Şimdi, insanlar mahkemeye niye gider? Kendi uyuşmazlıklarının çözümü için gidiyor. Nerede davalı ve davacı olacaklar? İşte mahkeme önünde iki taraf olacak. Yani bu kişilerin mahkeme önünde davalı ve davacı sıfatıyla

tanımlanmış olmaları arabuluculuk olayında farklı konumda, böyle nitelendirilmemiş olmaları bu olayın yargılama faaliyeti olduğunu göstermez ve meşru vasıta yollarıyla faydalanacaklar, yargı mercileri önünde iddia ve savunmalarını dile getirecekler ve en önemlisi hiçbir mahkeme görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz.

Bence bu getirilen arabozuculuk kanun tasarısı, tam da bu noktada Anayasa'nın 36'ncı maddesine aykırı. Bu bir. İkincisi -ben tersten gidiyorum, biraz ters adam olduğum için- 11'inci maddeye de aykırı Sayın Başkan. 11'inci maddeyi de hemen okuyalım. Orada da “ Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” diyor. “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme, yargı organlarını, idare makamlarını, diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasa'ya aykırı olamaz.” diyor. Demek ki bu getirilen düzenleme, bu Anayasa'nın 11'inci maddesinde düzenlenen hükme açıkça aykırıdır. Neden aykırıdır? İşte söylüyoruz, burada “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını da bağlayan hükümlerdir.” diyor yani yasamayı burada devre dışı bırakmamış, “Yasama bundan istisnadır, o başına buyruk, istediği işi yapsın.” dememiş. Onu da Anayasa hükümleriyle bağlı tutmuş ve kanunların da Anayasa'ya aykırı olamayacağını söylemiş.

Şimdi, Anayasa'nın 2'nci maddesine geliyoruz. İşte, bu, Anayasa'nın 2'nci, 6'ncı, 9'uncu ve -demin de söyledim- 36'ncı maddesine aykırılıkları dikkate aldığımızda 11'inci maddesinde kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağı temel hükmüne de çok açık aykırılık var. Anayasa'nın 2'nci maddesi Türkiye Cumhuriyeti devletinin niteliklerini tanımlamış, bu nitelikleri sayarken demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu söylemiş ve getirilen bu tasarı hukuk devleti ilkesine de aykırıdır.

Şimdi, 6'ncı madde... Esas bizim maddemiz bu işte. Bunu Sayın Bakanım da AKP'li arkadaşlarım da çok seviyorlar aslında ama sözde seviyorlar. Özde sevseler hiç mesele yok zaten, aramızda anlaşmazlık kalmayacak. Özde sevselerdi bu milletvekilleri tutuklu kalmazlardı bugüne kadar. Burada ne diyor? “Egemenlik, kayıtsız ve şartsız Milletindir.” diyor. Allah Allah, egemenlik kayıtsız ve şartsız milletinmiş! “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır.” Dün bir siyasetçimizden dinledim radyoda, diyor ki: “İşte bu egemenliğin Anayasa'nın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eliyle kullanılması var ya, işte o, millî iradenin temsilcisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisine ortak, dışarıdan ortak yaratmanın bir yoludur.” Sanıyorum, herhâlde, orada yasama organına yargının ortak olmasını kastediyor ama yargının zaten ortak olacak hâli kalmadı, yargı gitti, yargı kendisi yasamadan da daha bağımlı hâle geldi.

Şimdi, burada egemenliğin kullanılması hiçbir surette bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz. Şimdi, bir: Egemenliğin kullanılmasını, adam söylemiş, egemenliğin sahibi kim? Millet. Millet bu egemenliği doğrudan kullanamıyor, işte, egemenlik kapsamında yasama yetkisini Türkiye Büyük

Millet Meclisi kullanıyor, sözümona; yürütme yetkisini Hükûmet kullanıyor veya Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu kullanıyor; yargı yetkisini de egemenlik kapsamında, 9'uncu maddeye göre, Türk milleti adına bağımsız mahkemeler kullanıyor. Şimdi, bu uyumsuzluk dediğimiz olay, uyumsuzlukların çözümünde getirilen bu alternatif çözüm yollarından birisi olan bu arabuluculuk, yargı yetkisinin ta kendisi olduğuna göre Türk milleti adına bu yargı yetkisini kullanma yetkisi de bunlara bırakılamayacak, Türk milleti adına bunu mahkemeler kullanacak demektir. Aslında mahkemeler kullanmıyor bunu, kendimizi aldatmamızın anlamı yok, bunu da Başbakan kullanıyor şimdi artık. Dolayısıyla artık Başbakanın kullanmasına bile, yargı yetkisini, herhâlde tahammül kalmadı, bunu başka yerlere götürmek gerektiğini söylüyoruz.

Şimdi, yasanın esasına ilişkin çok ciddi eleştirilerimi orada söyleyeceğim, Anayasa'ya aykırılık yönünden 2, 6, 9, 11 ve 36'ncı maddelere aykırıdır. Meclis İktüzüğü'ne göre de bu görüşülemeyecektir. Anlıyorum arkadaşlar, parmak kaldırıp indirerek bu işi zaten çözeceksiniz. Demokrasi budur işte, parmak kaldırdınız mı indirdiniz mi, düşüncelerin doğruluğu veya yanlışlığı araştırılmadan, "Çoğunluğun dediği doğrudur." anlayışıyla bunu yapacaksınız ama biz de bir kez de söylemiş olmak için söyledik Sayın Başkanım, zamanınızı aldık ama biz de söyleyelim dedik.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Zabıtlar yalan söylemez ve kendilerini zamanı delerek geleceğe aktarırlar.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Biz de zaten onun için yaptık yani ileride benim çocuğum bu zabıtları okuduğu zaman "Babam ne yapmış bu Adalet Komisyonunda, hakikaten bu yasaya karşı çıkmış mı, çıkmamış mı?" dememesi için konuştum zaten.

BAŞKAN – Sizin beyanınızı önemsizleştiren atıflarda bulunmamanız gerektiğini düşünüyorum.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Biz biliyoruz Başkanım, biliyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun Ramazan Bey.

RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, değerli meslektaşlarım, kıymetli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gerçekten hayretler içerisindeyim. Cumhuriyet Halk Partisinin hatiplerinin bu kanun tasarısını eleştireceğini düşünmüştüm ama bu derece, nasıl bunu bu şekilde yorumlayabildiklerini anlayabilmiş değilim, hâlâ hayretler içerisindeyim. Gerçekten çocuklarımız bu zabıtları okuyacak olursa ileriki tarihte, Cumhuriyet Halk Partisinin sol iddiasıyla hareket eden ama aksine, muhafazakâr statükodan yana bir parti olduğunu, söylemleriyle birlikte de iyice çelişkiye düştüklerini bir daha hatırlayacaklar.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Geç bunları ya, muhafazakâr statüko falan...

RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Ben sizi dinledim, siz de beni dinleyin.

Şimdi, şu soruyla başlamak istiyorum Sayın Başkanım: 37 maddelik bu tasarıda bana “Bu maddenin içerisinde bu fıkra kişilerin, bireylerin yargı mücadelesine girmeleri hususunda, yargıya gitme anlamında engel teşkil ediyor.” desinler, bana bir madde göstersonlar.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Göstereceğim, göstereceğim esasında.

RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Diğer taraftan, Sayın Bakanımız, Sayın Bakanlığımız bir sürü masraf yaptı, İngiltere’ye gittik, İtalya’ya gidenler oldu, Almanya’ya gidenler oldu, Amerika’ya giden arkadaşlarımız oldu. Mukayeseli hukuk açısından, karşılaştırma anlamında oradaki örnekleri gördük. Bu örnekleri görmemize rağmen Dilek Hanım özellikle burada yargı yetkisinin devrine ilişkin çok sorular sordu, hatta biz ona yardımcı olma hevesiyle, diğer arkadaşlarımızla birlikte, pas sorular da sorduk ama böyle bu cevapları anlamadı. Bu soruları abesle iştigal olarak kabul ettiler “Ya, nasıl böyle bir soru sorabilir?” diye, akademisyenler de bu şekilde. Diğer taraftan, biz tabii, siyasetçiyiz, burada siyasi yaklaşımlarda bulunabiliriz ama özellikle Hakan Pekcanitez Hocamızın bu konuda söz alıp teknik değerlendirme yapmasını istirham ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, burada arabuluculuk bir yargısal faaliyet midir, değil midir? Bursa Milletvekilimiz Hakan Bey çok güzel tespitlerde bulundu. Ben ona katkıda bulunmak maksadıyla da birkaç şey söylemek istiyorum.

Şimdi, arabuluculuğa gitmek bir defa zorunlu değil, hiç kimse kimseyi arabuluculuğa zorlayamaz, tarafların serbest iradesi lazım.

İki: Yargısal faaliyetle arabuluculuk faaliyetinin tek benzer olduğu nokta, ihtilafları çözmedir. Netice itibarıyla arabuluculuk müessesesi maddi hukuku uygulamıyor, tarafları bir araya getiriyor, ortam hazırlıyor, iletişim kuruyor, sistematik yöntemlerle bu iletişim içerisinde tarafların ihtilafı çözmesine yardım ediyor, çözüm yolu dahi empoze edemiyor. Dolayısıyla yargı yetkisinin devredilmesi noktasındaki iddialar tamamen dayanaksız.

Adalete erişim, Anayasa’nın 36’ncı maddesinde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6’ncı maddesinde güvence altına alınan temel bir haktır. Alternatif uyuşmazlık çözümleri ile tarafları uzlaştırma sürecine dâhil olmakta ve kendi iradeleriyle anlaşarak istedikleri sonuca varmaktadırlar. Dava açıldığı zaman... Bir söz var, “Bir dava açıldığı zaman açık denizdeki gemi gibidir, hangi limana demirleyeceği belli olmaz.” diye ama burada, arabuluculukta ise taraflar kendi iradelerini ortaya koydukları için neticeyi öngörmüşlerdir ve neticeyi bilirler. Dolayısıyla burada ortaya çıkacak karar her tarafı mutlu eder. Dava açanın mahkeme ilamı aldığı takdirde, davayı kazandığı takdirde dahi tatmin olamadığı kararları saymakla bitiremeyiz.

Diğer taraftan, yargılama faaliyeti olmamakla birlikte, hâkimlerimizin vermiş olduğu kararlar var. Sayın Bakanımız da burada bahsetti. Veraset belgesinin verilmesi nizasız kazadır, noterler dahi

verebiliyor veraset belgesini. Diğer taraftan, tüketici hakem heyeti kararları -Anayasa Mahkemesine gidilmişti, bunun teşvik edilmesi noktasında karar çıktı- delil tespiti, ihtiyati tedbir, ruhsat alma işlemi, evlenme yaşı, kazai rüşt -kazai rüşt derken, yaşla ilgili sağlık raporuna dayanan bir karar- bina ruhsatı alma işlemleri, seçim hukukundan kaynaklanan işlemler, bunların hepsi çekişmesiz yargı yani nizasız kazadır. Sayın Hocamız Bilge Umar'ın dediği gibi de bunlar idari işlemlerdir. Dolayısıyla bu işlemleri dahi hâkim bir yargılama faaliyetinde değil, bir idari işlem olarak değerlendirmektedir. Netice itibarıyla yargının devri yolu da buradan kapanmaktadır.

Diğer taraftan, tarafların, üzerinde serbestçe anlaşabilecekleri, tasarrufta bulunacakları iş ve işlemler. Bu, ne demektir? Bu, yargı faaliyetinde hukuk mahkemesinde sulh yoluyla hitama erdirilebilecek bütün ihtilaflar buraya girer.

Kamu düzeni anlamında boşanma hukuku buraya girer mi, girmez mi noktasında: 3444 sayılı Kanun'la eklenen anlaşmalı boşanmada da şöyle bir durum var, şartları var: Evlenmenin üzerinden bir yıl geçecek, taraflar her türlü ferîlerinde anlaşacaklar ve hâkim huzuruna gidecekler. Avukatlar dahi yetersiz kılınmış, tarafları bizzat hâkim dinlemek suretiyle karar verecektir. Burada bu şartların oluşması, şiddetli geçimsizliğin olduğuna dair bir karinedir. Hâkim tarafları dinlemekle birlikte illa ki boşanmaya karar verecek de değildir. Dolayısıyla boşanma hukuku da arabuluculuktan aridir.

Diğer taraftan, ülkemizde hâlihazırda işleyen, resmî olmayan bir arabuluculuk sistemi zaten var. Bunları kim yapıyor? O ilin kanaat önderleri -kaymakam, vali, belediye başkanı, komutan, kim ise orada ortak anlaştıkları bir arkadaş- bu ihtilafları çözmede yardım ediyorlar. Fakat bu ihtilafları çözmede yardım ederken “Yargıya gitmeyin.” noktasında bir zorlama yok dolayısıyla yargı yetkisinin devri de yok. Devlete ait olan yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeden uyuşmazlıklara daha basit ve kolay bir çözüm amaçlanmaktadır. Burada ihtilafların çözümünde yargı yetkisinin iş yükünü azaltmak amaçlardan biridir ama amacın tamamı da değildir. Nitekim mukayeseli hukukta da araştırdığımız gibi, hocalarımız da teknik olarak çalıştıkları üzere, bu müessese tanıtıldığı takdirde, belki üç-beş yıl sonra yüzde 2'lik, 3'lük, 5'lik bir yargı yükü hafifletilecektir. Zaten yargı yükünün hafifletilmesi noktasında Sayın Bakanımızın çalışmaları yargı paketi noktasında da önümüze geliyor.

Arabuluculukla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Tarafları konuşmak ve müzakerede bulunmak amacıyla bir araya getiren, birbirlerini anlamalarını ve bu surette kendi çözümlerini üretmelerini sağlamak için aralarındaki iletişimi kuran bağımsız, tarafsız üçüncü kişilerin katkısıyla, gönüllü ihtiyari olarak işlerlik kazanan bir uyuşmazlık çözme yöntemidir. Arabulucu, uyuşmazlık hakkında bir karar veremez, taraflara çözüm önerilerinde bulunamaz. Arabulucu, sistematik bir biçimde iletişim teknikleri uygulamak suretiyle taraflar arasında iletişimin kurulmasını kolaylaştırır, diyalogu geliştirir ve canlı tutar. Taraflara rahat, özgür bir ortam sunarak -sorumlulukları kendilerine ait olmak kaydıyla- kendi çözümlerini bulmalarını sağlar. Diğer bir ifadeyle; arabulucu, uzlaşmazlığı

bir karar vermek suretiyle çözmeyi değil, ikna ve telkin yöntemiyle tarafların yeniden müzakere etmelerine ve anlaşmalarına uygun bir ortam sağlamayı, çözmeyi hedefler. Arabulucu, haklı tarafı veya haksız tarafı belirlemeye çalışmaz, menfaatler arasında denge kurarak ihtilafı çözmeye yardım eder. Arabulucu, tarafların üzerinde anlaşabilecekleri ortak paydaları tespit eder ve bunun üzerinde yoğunlaşır.

Sayın Başkanım, arabuluculuk, tarafların birbiriyle iletişim kurmaları ve bunu geliştirip menfaatlerinin ortak yönlerini iyi anlamaları, hukuki durumlarındaki güçlü-zayıf noktaları ile çözüme ulaşılmaması hâlinde doğabilecek sonuçları görmeleri ve somut duruma göre işlerlik kazanabilecek değişik çözüm seçeneklerini değerlendirmeyi sağlar. Arabuluculuk ihtiyaridir, taraflardan birini veya her ikisini zorla bu sürecin içine çekemezsiniz. Uyuşmazlığın çözümü için devlet ve yargı arabuluculuğu teşvik edebilir, arabuluculuğu cazip kılacak önlemler alabilir ancak zorlayamaz.

Son olarak; arabuluculuk sistemi, yargıyla beraber yürüyen ve sadece ona katkı sağlayan bir sistemdir. Arabulucu, maddi hukuka ilişkin karar vermez. Anlaşma olursa bu bir sözleşme hükmündedir. Dolayısıyla özellikle Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımızın tedirgin olduğu ikrah, hile, tehdit gibi hadiselerde sözleşme hukukundan kaynaklanan butlan, yokluk, nispi butlanla batıl sebepleri de mahkemede, her ortamda ileri sürebileceklerdir diyorum. Anayasa'ya aykırılık, yargı yetkisini engellemeye yönelik iddialar yerinde değildir diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Dilek Hanım, ikinci kez söz alıyorsunuz, şöyle kısaca -aşağı yukarı Anayasa'ya aykırılık itirazı da aykırı değillik savunusu da ortaya çıktı- olabilirse...

Buyurun.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben özellikle Sayın Hakan Çavuşoğlu'nun Anayasa Mahkemesi kararlarından bahsetmesi nedeniyle söz aldım.

Şimdi, Hakan Bey söz edince ben hemen o Anayasa Mahkemesi kararlarına baktım. 3/3/2004 tarihli karar, avukatların hakem yoluyla vekâlet ücretlerine karar verilmesine yönelik bir karar ve o madde Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş, Avukatlık Yasası 167'ye baktık.

Şimdi, gerekçelerini okurken Hakan Bey şunu söylüyor, “Kararı benimsemiyorsa kişiye mahkemeye başvurma hakkı veriliyor.” diyor yani orada da, o 3/3/2004 tarihli kararda da yani Anayasa Mahkemesi hakeme başvurulmasıyla ilgili konuyu zaten iptal etmiş ama gerekçesinde “Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine Anayasa Mahkemesi yol veriyor.” derken şunu söylüyor: “Kararı benimsemiyorsa mahkemeye başvuracaksınız.” Öyle bir şeyden bahsediyor.

Ayrıca tüketici hakem heyetleriyle ilgili de 20/3/2008 tarihli Anayasa Mahkemesi kararından yine bahsedildi. Burada da tüketici hakem heyetlerinin kuruluş yönüyle şeyi biliyoruz yani tüketici hakem heyetinin kararını beğenmediği takdirde yasal süresi içerisinde tüketici mahkemesine

başvurabiliyor taraflar. Şimdi, Anayasa Mahkemesi özellikle yargıya başvurabilme hakkından bahsetmiş.

Şimdi, efendim, biz alt komisyonda da bu konuyu çok tartıştık. Tarafların anlaşması, 18'inci madde... 18'inci maddede taraflar anlaştığı takdirde arabulucu bir uzlaşma tutanağı tutuyor ve bu, mahkeme dışı bir anlaşma ise icra mahkemesine gidiliyor, mahkeme içi bir anlaşma ise, mahkeme sürerken olduyorsa bu arabuluculuk anlaşması o zaman da yetkili ve görevli mahkemeye, hangi mahkemede görülüyorsa ona gidiliyor ve buradan ilam niteliğinde bir belge alınıyor Sayın Başkanım. İlam niteliğindeki bu belgeye karşı bir itiraz yolu yok yani bir temyiz yolu yok, bir iptal yolu yok. Şimdi, ben bu konunun o kadar ısrarla üzerinde durdum ki... Şimdi, siz ilam niteliğinde bir belge veriyorsunuz, üstelik de tarafları dinleme zorunluluğunuz da yok yani hâkim isterse dinleyecek, istemezse dinlemeyecek. Biz mutlaka dinlesin diye bir madde koymak istememize rağmen bu da konmadı. Bu durumda yani bu şekilde mahkemeye gitme şansı insanların elinden alınmış oldu iptal davası yoluyla ya da temyiz yoluyla.

Şimdi, efendim, HMK 315, sulh anlaşmaları... Taraflar anlaştılar, mahkeme tarafların istediği şekilde karar verdi. Tarafların huzurunda yapılan, mahkeme huzurunda yapılan bu anlaşmaya dahi, karara dahi iptal davası açılabilir, irade fesadı nedeniyle, aşırı yararlanma nedeni olduğu iddiasıyla dava açılabilir ama burada biz -inşallah burada kabul edilecektir diye düşünüyorum- bu “icra edilebilir” şerhi verilmiş ilam niteliğindeki belgeye karşı hiçbir kanun yolu koymadık yani o zaman Anayasa Mahkemesinin söylemiş olduğu işte, “Beğenmezsen mahkemeye gidersin.” bu tasarıda var mı? Yok bu tasarıda. Yani bu nedenle işte yani Anayasa Mahkemesinin o gerekçelerini doğru görsek bile -tam anlamıyla okumadığım için söylüyorum- yani onların var olduğunu düşünsek bile bu tasarıda böyle bir kontrol yöntemi yok. O nedenle de gerçekten de bu tasarı bu yönüyle de çok sakat bir tasarıdır ve bunu buradaki arkadaşlarımızın da katkısıyla düzelttiğimiz kanaatindeyim.

Bir de efendim şu söylendi, ben bunu Ramazan Bey'in istemeden söylediğini düşünüyorum: “Sayın Bakanımız birçok masraf etti, bizi İngiltere'ye gönderdi.” Şimdi, bu, Bakanımızın kişisel masrafı falan değil, biz bu ülkenin milletvekilleri olarak yani görevimizi yapmak üzere gittik.

Ayrıca, efendim, bir şeyi söylemek istiyorum. İngiltere'de ben bu soruları sordum, dedim ki: “İnsanlar baskı altında kaldığında neler oluyor, neler bitiyor?” Baskı altında kalmak gibi bir düşünce biçimi bile yok. “Yok, öyle bir şey, niye baskı altında kalsın ki?” diyorlar. Bizim toplumsal yapımızla yani kadınların, işçilerin, ekonomik olarak güçsüzlerin, mafyanın baskısı altında kalanların toplumsal yapısıyla onların toplumsal yapısı asla aynı değil. Bu nedenle de ben bu konunun yine Anayasa'ya aykırılık iddiasını devam ettiriyorum.

Ayrıca “Arabuluculuğa gitmek zorunlu değil.” diyoruz efendim ama şimdi düşünün - Kanada örneğinden de verdim- mahalle baskısı, etnik köken yani özellikle güneydoğu'da

yaşanabilecekleri bir düşünün siz, zaten şu anda bile yaşanıyor, devletin hâkimiyetini tanımama ve tarikat, cemaat kurallarıyla “Sen ona gitmediğin zaman sen bizden değilsin.” denebileceği için, işte bu nedenle ben yine alternatif bir yargı sistemi oluşturulmaya çalışıldığını ve Anayasa’ya aykırılık iddiamızın devam etmesi gerektiğini ve bu konuda haklı bir talebimiz olduğunu belirtiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Mangaldaki bütün külleri tüketmek mecburiyetinde değilsiniz Dilek Hanım, ileriki aşamalarda da konuşabilirsiniz.

Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, yüksek Komisyonu bir konuda bilgilendirmek isterim. Şimdi, Anayasa’ya aykırılıkla Anayasa Mahkemesi kararlarına aykırılık farklı.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Aynen öyle!

BAŞKAN – Anayasa Mahkemesinin kararları hüküm fıkrası bakımından yani o iptal edilen normun artık yürürlükte olmadığı noktası bakımından -erga omnes- herkesi bağlayıcı etki doğurur.

İki: Anayasa Mahkemesi kararları yüksek Komisyona, yüksek yasama organına, yüksek yargı organına ışık tutar, hiçbir zaman için gerekçeyle bağlı değildir. Biz gerekçeye saplandık mı içtihat kapısının kapanmasının doğu uygarlığına getirdiği tehlikeyi modern dünyada da ihdas etmiş oluruz. Bu konuda çok karşıt tezler var ama benim samimi görüşüm o, yasama organı farklı gerekçelerle Anayasa Mahkemesinin argümanlarını aşabilir veya aşkın argümanlar getirebilir. Onun için Anayasa Mahkemesi kararları bize ışık tutar ama bizim sorunu Anayasa Mahkemesi kararlarına uygunluk veya aykırılık noktasından değil, Anayasa’ya uygunluk veya aykırılık noktasından değerlendirmemiz lazım. Yine bu bağlamda, dar, genişletilemez Anayasa normlarının gelişimi durdurucu etkilerinin ortadan kaldırılması bakımından Anglosakson hukukunun geliştirdiği, tez içinde bilhassa kendi o özgün kitabında atıf yaptığı, Anayasa’nın önemini yeniden keşfetmek, çok önemli... Anayasa Mahkemesine göre, gerekçelere göre değil, bir anlam keşfinde bulunacaksınız. Dünyadaki gelişim karşısında somut sorunla Anayasa’nın geniş lafızları arasında bir çatışma varsa evvela sorunu yorum yoluyla telafi etmek lazımdır. Aksi takdirde Türkiye’de olduğu gibi devamlı Anayasa değişikliği zorunluluğu ortaya çıkabilir.

Yüksek Komisyonla bu hususu paylaşayım dedim. Tabii, Anayasa’ya uygunluk, aykırılık noktasında ben de görüşlerimi sonda söyleyeceğim.

Ali Rıza Bey, sırayla söz vereceğim. Önce Sayın Bakanımız var, ondan sonra 4 numara var, ondan sonra siz varsınız.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, baro başkanlarımızdan bir temsilciye de bu konuda söz vermeliyiz.

BAŞKAN – Tamam, onu yapacağız, bir bitirelim şunları.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkanım, Anayasa’ya aykırılık konusunda yargı faaliyeti miymiş, değil miymiş, bir saygın hocamızın görüşünü paylaşacağım.

BAŞKAN – Ona geleceğim.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Hayır ama ben şunu bir belirtiyim de...

BAŞKAN – Usule taalluk eden meselelerin Sayın Başkanın takdirinde olduğunu...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Her şey senin tekelinde zaten Sayın Başkan, itirazımız yok.

BAŞKAN – Anayasa’nın anlamı konusunda yüksek Komisyonun rölâtif olan aykırılık kavramını lehte, aleyhte gerekçelendirebileceklerini düşünüyorum.

Şimdi, ben kısaca Bakanıma söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

MURAT BAŞESGİOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanımız, değerli baro başkanları, değerli Komisyon üyelerimiz, bakanlıklarımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum, çalışmalarımızın hayırlı olmasını diliyorum.

Efendim, anayasal sistemimiz, malum, kuvvetler ayrılığı ilkesi üzerine kurulmuş bir sistem, yasama, yürütme ve yargı. Zaman zaman ülkelerde kriz yaşandığı dönemlerde bu üç kuvvetten birisi öne çıkmıştır yani krizi aşma konusunda önemli misyon üstlenmiştir. Mesela bir dönem Yasama Meclisi bu rolü... Sadece bizim ülkemizle kısıtlı değil, dünya için konuşuyorum, yasama bu ülkenin, toplumun krizden çıkışına öncülük etmiştir. Bazen yürütme yapmıştır. İşte, yüce Meclis savaşı yönetmiştir, Kurtuluş Savaşı’ımızı yönetmiştir. Niye bunu ifade etmeye çalışıyorum? Şu anda bir kriz yaşıyor ülke Sayın Başkan, bir kriz yaşıyor. Hukuk devletini yakalama, demokrasi standartlarını geliştirme konusunda bir mücadele veriyoruz. Maalesef tarihî sürecimizde demokratikleşme konusunda yaşamadığımız virajları toplum olarak peyderpey yaşıyoruz. Belki bu yadırganıyor “Bu olur mu?” falan diye ama belki bu, toplum hayatında yaşamamız gereken demokratik süreçler. Uzatmayalım yani şu anda hukuk devletini tam anlamıyla yakalama konusunda yargıya, adalete çok büyük bir görev düşüyor yani tarih ve çocuklarımız bunu kaydedecekler eğer bu sınavdan başarıyla geçilebilirse. Ha, bir kısmımız çok ümitsiz, ümit yok, yargı bağımsızlığını kaybetmiş, yargı siyasete bağımlı konusunda netleşmiş bir fikre sahip ama ben umudumu koruyorum yani yüksek yargı başta olmak üzere yargı süreçlerinde, kürsüde, Bakanlıkta, akademik dünyada görev alan bütün adalet mensuplarının ülkemizin bu krizden çıkışı konusunda yansız, bağımsız, bağlantısız bir görev yaparak ülkemizin geleceğine çok önemli bir kazanım sağlamalarının onların da bir vicdan borcu olduğuna inanıyorum. Eğer bunu yapabilirse ülke, yargı mensupları, yargı kuvveti bu öncülüğü yapabilirse gerçekten devletimize, cumhuriyetimize çok büyük iyilik yapacaktır. Bu umudumu koruyorum ve onun için burada bir kez daha altını çiziyorum yani seçilme süreçlerine, kim seçerse seçsin, konumu ne olursa olsun, geldiği mevkide, makamda sadece dosyayla ilgili ve vicdaniyla ilgili olmak üzere

karar verecek yüksek yargıçların ve diğer yargıçların ülkemize verebilecekleri çok önemli bir hizmet var yani nöbet sırası şu anda -tabiri caizse- yargıdadır diye düşünüyorum.

Şimdi, bu tasarı ilk önümüze geldiğinde zihnimizden şöyle bir muhakeme geçti, olumlu yönden başlayalım: Ne fayda sağlayacak bu tasarı toplumumuza? Hemen ilk aklımıza gelen şudur: Toplumumuzda eksik olan, fukaralığı çekilen uzlaşma kültürüne katkısı olacak diye düşündük ve bunda hemfikir olduk yani maalesef bu gelenek bizde gelişmemiş, çatışma üzerine bir kodlama var toplumumuzda, her aşamada var, bu hâlâ da devam ediyor. Halbuki bazı ülkelerde iş uzlaşma üzerine kurulmuş ve gayet tatlı götürüyorlar. İnşallah ülkemizde de uzlaşma geleneği yaygınlaşır. Yani burada vatandaşlarımız özgür iradeleriyle tasarruf edebilecekleri hukuki ihtilafları çözme konusunda bir inisiyatif geliştirecekler ve bunu gönül rızasıyla çözecekler ve o ailede, o çevrede, o toplumda bir rahatlık olacak yani toplumsal barışı sağlamaya önemli bir katkısı olacak. Bence en artı getirecek pozisyonlarından biri bu.

Peki, öbür tarafına geçerseniz -iki taraftan objektif bakmaya çalışıyorum- acaba bu, ülkemizde yargı birliğini bozar mı, devlet yargısına alternatif bir yargı oluşturur mu, ülkemizin yedi bölgesinde yedi tane içtihat ayrılığı mı ortaya çıkar? Bunlar da açıkçası zihnimizi çok derinden endişelendiren konular.

Sevgili Başkan, biz bir üniter devletiz, bu yapımızı da devam ettirmemiz lazım. Bu herkes için faydalıdır yani bu üniter yapıyı, bu merkezî sistemi çökertirsek bu çöken yapının altında kimin kalacağı belli olmaz. İmparatorluktan cumhuriyete geçerken cumhuriyetin kurucu iradesi bu şekilde bir teoriyi, bu şekilde bir kurumsallaşmayı öngörmüş, doksan yıldır da bunu devam ettirmeye çalışıyoruz. Yani yargı birliği bozulursa tabii, bunun üniter yapının bozulmasına da önemli etkisi olur.

Şimdi, arabulucunun yaptığı faaliyete bakıyoruz yani tam anlamıyla bir yargılama faaliyeti mi? İlam verme dışında bence de pek yargısal yönü yok. Ha, ilam konusunda yargılama söz konusu olabilir. Değerli arkadaşlarımızın belki burada ileri sürdükleri itirazlar giderilerek yani “Bu, devlet yargısına alternatif bir yargı sistemi değildir, ülkedeki içtihat birliğini bozmaz.” noktalarında gerekli kısıtlamaları, gerekli sınırlamaları yaparsak bu endişeler bence...

RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Alt komisyonda yaptık bunları zaten.

MURAT BAŞESGİOĞLU (İstanbul) – Olabildiğince yaptık.

Diğer bir konu: Bu müessesenin başarısı Sevgili Başkanım yani bunu şu anda biz bilmiyoruz. İşte, arkadaşlarımız da gittiler, yurt dışı gezilerde... Yani bunun pratikteki uygulama oranı, başarı performansı -anlatıldığı kadarıyla- fazla değil, yeni bir müessese. Ülkemizde de bunu performansı nasıl olacak... Yani adalet demek güven demek. Yani bir yabancı söz var, diyor ki: “Yargılama sözünü duyduğum zaman tüylerim diken diken olur çünkü yargılamak Tanrı’ya mahsustur.” Yani yargılama hakikaten bu kadar hepimizin tüylerini diken diken edecek bir faaliyet. Vatandaş da güven

üzerine kurulmuş bir yargı sistemine, bir kuruma gitmek istiyor. Yani bugün en büyük şey, adalet duygusunun tatminidir. Bizim toplumumuz vicdani tatmini refahtan ziyade adalette bulmuştur yani adalet konusunda tatmin olduysa bu konuda büyük bir mutluluk duyar. Refahtaki mutluluğu adaletteki mutluluğu kadar önemli değildir bizim insanımızda. Onun için adalet duygusunun gerçekleşmesi son derece önemlidir.

Bu müessesenin başarılı olabilmesi için bence meslek mensuplarının yani baroların bu işin içinde olması lazım. Alt komisyonda bunu olabildiğince düzelttik yani arabulucu kimler olacak, bunu yaptık ama gerek örgütlenmede gerekse eğitim konusunda barolarımız hâlâ kendilerine izafe etmemiz gereken rolü üstlenmiş değiller. Umarım ve temenni ederim ki burada barolarımıza biraz daha rol verebilirsek iyi olur. Çünkü yani avukat arkadaşlarımız bu sistemin başarısı konusunda gayret sarf etmezlerse ben inanıyorum ki bu sistem başarılı olmaz. Onun için yani örgütlenme konusunda ve eğitim konusunda da barolarımıza biraz daha inisiyatif tanımamız lazım.

Anayasa'ya aykırılık konusunda, tüketici konusunda örnek verildi, spor tahkimi buna örnek verilebilir. Başka noktalarda yani bu devlet yargısı dışına taşmış hususlar var. Onun için yani ben Anayasa'ya aykırılık konusunda arkadaşlarımın bu anlamdaki görüşlerine pek katılamıyorum ama diğer hususlarda endişe duydukları hususlara katılıyorum, onların da giderilmesinde fayda var. Yani netice olarak ihtirâzî kayıtlarla bu ara buluculuk sisteminin toplumda denenmesinde fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Önergelerle o modellerinizi bizim önümüze getirirseniz Komisyon mutlaka değerlendirecektir.

Şimdi, Hakan Hocam, çok kısa şekilde Türkiye'de yargılama hukuku doktrini ve projenin mimarlarından olarak siz Anayasa'ya aykırılık itirazını mücmel biçimde nasıl değerlendiriyorsunuz?

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) - Sayın Başkanım, bir izin vererseniz, bu konuda bir görüş var, bunu da söyleyeyim Hocam ikisini birden değerlendirsin, onu söylüyorum.

BAŞKAN – Ali Rızacığım, burada 2 defa söz verdim, Sevgili Kardeşim.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – 2 defa söz ver Başkan ya.

BAŞKAN - Buyurun söyleyin.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Yani “1 defa verilecek.” diye kural var mı bu İç Tüzük'te?

BAŞKAN – Yok, yok. Yok kural da...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Lütfediyorsun sanki ya.

BAŞKAN – Ama müzakere rasyonalitesi...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Anladım ama burada Anayasa'ya aykırılığı tartışıyoruz.

BAŞKAN – Buyurun.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Şimdi, uyuşmazlıkları daha basit ve kolay çözeyim derken devlete ait olan yargı yetkisinin mutlak egemenliğe zarar verip vermediğini tartışmak, araştırmak gerekmiyor mu? Bu soruyu sormak lazım.

Şimdi, usul hukukunun babalarından...

BAŞKAN – Baki Hoca...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Hayır, Baki Hoca da değil, Profesör Doktor Ejder Yılmaz.

BAŞKAN – Baba değil, daha genç o ya.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Efendim?

BAŞKAN – Baba değil o.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Yavru.

BAŞKAN - Yavru da değil, baba öncesi.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Tamam, neyse...

Yani ben bunu şöyle ilgili söylüyorum, Sayın Hocamız verirken yanıtı ikisini değerlendirerek versin. Burada mesele bu “Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları bir yargılama faaliyeti midir?” sorusunun cevabı alınırsa Anayasa’ya aykırılık sorunu daha kolay çözülür, o açıdan söylüyorum. Profesör Doktor Ejder Yılmaz diyor ki: “Alternatif uyuşmazlık çözümü yargıda yeni bir sistem anlayışı ve kurumlar bütünüdür. İtiraf etmek gerekir ki alternatif uyuşmazlık çözümü içerisinde önerilen kurumların bazılarının henüz yeterince anlaşılabilmiş ve oturmuş değildir, hatta ayrı türlermiş gibi gözüken kurumlar birbirinin içerisine girmekte ve aralarında kesin sınır bulunmadığı nedenle karıştırılmaktadır.” Yine, bakın, diyor ki: “Yeni kabul edilen kurumlar yerleşebilmek için zamana muhtaçtırlar. Bu konuda alışkanlıklara, deneyimlere, eğitime deyiş yerindeyse yeni bir kültür oluşumuna ihtiyaç vardır. Oluşacak yeni kültürün –burası önemli- alternatif uyuşmazlık çözümünde yeni boyutlar çıkaracağından kuşku duymamak gerekir. Konuya bu açıdan bakıldığında hukukta, özellikle yargılama hukukunda yeni bir oluşumun önünde bulunduğumuzu ve kısa dönemde alışık olmadığımız gelişmelere hazır olunması gerektiğinin altını özellikle çizmek isterim.”

Buyurun Hocam, ben bunu söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Sağ olun, teşekkür ediyorum.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli meslektaşlarım, sayın milletvekilleri; sondan başlayayım, Ejder Yılmaz benim de saygı duyduğum ve en son doktora tezini yanında bitirdiğim hocamdır. Baki Hoca’yla başladım ben ama sonra ayrılmasından sonra Ejder Hoca’yla devam ettim. Ejder Hoca, ara buluculuğu sonuna kadar savunan kişilerin başında gelir. Ankara Barosunun bundan dört yıl önce yaptığı toplantıda da birlikte ara buluculuğu o zaman değerlendirmiştik.

Ben şunu söyleyeyim: Şimdi, yargıyı nasıl anladığımız burada son derece önemli. Bir yargısal faaliyetin söz konusu olabilmesi için ben sadece medeni yargılama hukuku açısından söylüyorum, işin içinde objektif bir hâkimin objektif hukuku somut olaya uygulayarak bir karar vermesi gerekiyor. Ancak böyle bir faaliyetin yargı faaliyeti olarak anlaşılması mümkün olabilir. Ara buluculukta ise ara bulucunun en önemli ayırt edeceği taraf... Ara bulucu, tamamen tarafları bir araya getirip onların anlaşması için bir ortam hazırlayan kişidir. Ortada ne hak vardır ne haksızlık vardır, sadece taraflar bir araya gelir ve sulh olurlar ve sulh olmak bugün için değil, 1927’den beri yürürlükte olan bizim usul kanunumuzda zaten zorunlu olarak öngörülen bir hükümdür. İş mahkemelerinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda, eski usul kanunumuzda, hepsinde hâkim tarafları zaten sulha teşvik eder, özellikle İş Kanunu’nda buna zorunludur. Dolayısıyla sulh olmak ve tarafları sulha teşvik etmek herhangi bir şekilde bir yargılama faaliyeti olarak değerlendirilemez. Bu yüzden, ben de ara buluculuğun herhangi bir şekilde yargılama faaliyeti olamayacağı kanısındayım.

Anayasa’ya aykırılık konusunda Anayasa hukukçusu olmadığım için bir beyanda bulunmayayım eğer buna izin verirseniz ama yargı faaliyeti olmadığına göre bütün hepsi yargı faaliyetinden hareket ettiği için dolayısıyla Anayasa’ya aykırılık iddiasının da temeli böylelikle mevcut değil diye söyleyebilirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanım; bir husus var, ondan sonra zatınıza söz vereceğim. Şöyle: Sevgili Hocam, bu tasarı bize daha önceki dönemde gelmişti. O dönemde bilim kuruluşlarından, üniversitelerden yani bilim adamlarından ve barolarımızdan ayrı ayrı görüşlerini bildirmeleri istemiştik ve görüşler geldi. Değerli Bakanım, bu yenilendikten sonra da aynı yöntemi izledim, kimi barolardan görüş geldi, kimi barolardan belki daha evvel gönderdikleri için görüşler gelmedi. Alt Komisyonumuz da barolardan başvuruları sanıyorum dinledi, ben yanılıyor muyum, teyit etsin. Şimdi, dün İzmir Barosu Başkanı beni aradı, sizlerle paylaşmak istiyorum, çünkü yasama da saydam olmalı. “Biz gelebilir miyiz” dedi, benim ifadem aynen şöyle oldu: “Barolar Birliği doruktaki kurumsal organdır. Biz mecburen çağırıyoruz onu, İç Tüzük’ümüzün 30’uncu maddesi kapsamında çağırıyoruz.” Bugün de görüyorum, Değerli Başkanım, İstanbul Barosu Başkanım sonra yani İzmir Barosu Başkanım ve diğer baro başkanlarının diğerlerini. Kusura bakmayın ben 1996 yılından beri avukatlıktan tamamen kendimi yasa gereği şey ettim. O milletvekillerinin de avukatlıkla uğraşma yasağının mimarlarındanım, elimden çıkmıştır o önerge. Beni suçlandırabilirsiniz, onu öyküsünü de anlatırım.

Arkadaşlar, şimdi arz edeyim, biz barolardan görüş istediğimiz, o imkânı da verdiğimiz için zaten fiilen, maddeten de baroları çağırıp dinlememiz mümkün değil, çalışmamız mümkün değil. Ama bugün arkadaşlar geldi, demin İzmir Barosu Başkanımız geldi. Acaba hepsini temsilen beş dakika mı?

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – O kadar, fazla değil.

BAŞKAN – Evet, beş dakika.

Ben takdir yetkimi kullanıyorum, arkadaşlar gelmiş, şimdi, komisyon bizi dinlemedi... Emsal olmamak üzere, çünkü 166'ncı maddeye göre benim dinleme yetkim yok. Emsal olmamak üzere, bir İç Tüzük ihdası anlamına da gelmemek üzere, çünkü Barolar Birliği var burada, Barolar Birliği temsilcisine de sordum...

Anayasa'nın 2'nci maddesindeki demokratik katılım anlamında Değerli Başkanım, kısaca beş dakika, ondan sonra da Bakanım konuşacak, ben ara vereceğim, öğleden sonra da çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Başkanım, beş dakika bütün barolarımızı temsilen görüşlerinizi, içeriğini belirlemek tamamen size ait, nezaket ve zarafet içerisinde, avukatlara yaraşır ve Baro Başkanına yaraşır şekilde.

Buyurun, efendim.

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ - Uyarılarınız için teşekkürler.

BAŞKAN – Yok uyarı değil, yok Başkanım. Yok, ne uyarı, yok, öyle bir şeyimiz yok. Ben demokrat bir insanım.

Buyurun.

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – Teşekkür ederim.

Burada Ege ve Marmara Barolarından arkadaşlarım var, Aydın Barosu, Manisa, Denizli, Uşak, Balıkesir, İstanbul, buradayız biz. Biz son bir yıldır yoğun olarak toplantılarımızda Arbuluculuk Kanun Tasarısı'nı gündemimize alıyoruz. Bundan bir sene önce yaklaşık mart ayında sayın hocalarım Muhammet Özkes ve Hakan Hoca'nın da katıldığı Barolar Birliğinde bir toplantı vardı, hatta yabancı hukukçular da geldi ve ülkelerindeki uygulamaları anlattılar. Biz baro başkanları da bu uygulamaları dinledik ve uygulamadan gelen insanlar olarak çekincelerimizin, soru işaretlerimizin neler olduğunu söyledik, hatta o gün çok hararetli bir tartışma oldu ve hiçbir baro başkanımız bu hâliyle bu yasaya "Evet." demedi. Daha sonra yapılan toplantılarımızda da buna "Evet." çıkmadı. Biz Ege Marmara baro başkanları olarak, baro temsilcileri olarak ekim ayında, kasım, aralık, ocak toplandık. Ocak toplantımızda açıkça bu yasanın görüşülmesi sırasında Meclise, komisyonlara gidip derdimizi anlatalım istedik. Ben Yılmaz Bey'le çok sık telefon muhabbetleri yaptım. Bir gün önce akşamüzeri toplantıdan haberimiz oldu ve gelemedik, "Biz dertlerimizi anlatmak istiyoruz." diye...

Ayrıca, Barolar Birliğinde UNDP temsilcilerinin düzenlediği, baro başkanlarını üç oturum hâlinde kabul ettikleri bir toplantı oldu. Bu toplantılarda da biz derterimiz anlattık, bu yasa tasarısıyla ilgili çekincelerimizi söyledik. Ben burada Ege Marmara baro başkanları adına konuşuyorum, tümünü temsil ediyorum, hepsini temsil ediyorum, iki gündür sözlü olarak onlardan yetkileri aldım.

Ayrıca, Türkiye'deki bütün baro başkanları, hemen hemen hepsi bu hâliyle Arabuluculuk Yasa Tasarısı'na "Hayır." diyorlar, çıksın istemiyorlar. Ara buluculuk faaliyetini biz bir yargı faaliyeti olarak görüyoruz. Sonuçta bir ihtilafı ilgili tarafların anlaşmaya varmaları ve çözmeleri konusunda karar veren kişi. Bu nedenle, zaten Alt Komisyonda hukukçu olsun isteniliyor ve adalete uygun bir çözüm çıksın burada. Her sulhla biten çözüm, ihtilaf mutlaka adalete uygun olmayabilir, önemli olan adaletin gerçekleşmesidir, hele hele bu adalet sulhla gelirse en iyisidir. Dolayısıyla sulhla gelen adaletin en iyi adalet olduğunu biz biliyoruz ve bizim mevzuatımızda zaten sulhla adaletin sağlanmasına yönelik olarak pek çok mevzuat var. Sayın Bakan, yaptığı konuşmada bunların neler olduğunu tek tek belirtti ama biz bu hükümleri hiç uygulamış mıyız bugüne kadar? Neden uygulamamışız, buna bakmak lazım. Aile mahkemelerinde ihtilafın çözümü için kanunda açıkça yazılmasına rağmen, ilgili uzmanlar aracılığıyla tarafların sulha götürülmesi yönünde bir girişim yapıldığını hiç bilmiyorum, yapılmadı. İş mahkemelerinde zorunlu olmasına rağmen bu yöntem uygulanmamıştır. Ceza usulde getirilen uzlaşma yöntemi uygulanmıyor, çok başarısız. İzmir pilot il, uygulanmıyor. Neden biz bunu uygulamıyoruz? Bu Arabuluculuk Yasası geldiğinde sihirli değnek gibi insanlar ihtilaflarını götürüp ara bulucuyla mı çözecekler? "Bu araştırmayı yapmadan bunun gelmiş olması yanlıştır." diyoruz.

Bu yasa da Anglosakson hukukunun dünya üzerinde egemen olmaya başlamasıyla birlikte gelen yöntemler. Yargıyı, hukukçuların dışındaki jüri sistemi, mahkemeler dışındaki organlar eliyle yargı faaliyetini yürütmeye yönelik bir faaliyet. Kara Avrupa'sı ülkesinde biz pek çok yerdeki barolarla, hukuk müşavirlikleriyle görüşüyoruz. Kara Avrupa sisteminde de bu temkinle yaklaşılan bir model, Fransa'da mahkeme denetimli, Almanya'da hukukçular yapıyor, İtalya buna direnmiyor, avukatlar boykot yapıyor, Yunanistan ara bulucuda hukukçu, ara bulucuya giden tarafların vekille temsili zorunlu, avukatla temsili zorunlu, onlar da büyük bir direnç var, onlar da şimdi boykota gitme hazırlıklarında. Fransa temsilcisiyle konuştum. "Maalesef, dünyayı bir Anglo Amerikan sistemi egemenliği altına alıyor, biz bunu önleyebilmek açısından mahkeme denetimi getirdik." dedi. Yüzde 1'lerde, 2'lerde bir oran uygulanırken...

BAŞKAN – Başkanım, bize faydalı olmak bakımından, şimdi sözel etkileme içindesiniz, faydalı olmak bakımından... Çünkü biz bugün geneli üzerinde müzakere edeceğiz. Zamanınız olursa bize maddelerle ilgili kritiği Komisyona sunun ki...

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – Biz bu hâliyle zaten yasaya “Hayır.” dediğimizi söylüyoruz.

BAŞKAN – Yok, yok, “Hayır.” diyorsunuz da...

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – Çünkü bu hâliyle bağımsız bir ara buluculuk uygulamasının ülkemizin ekonomik, sosyal, politik yapısına uygun olmadığını, ara bulucu belgesi olanların bu faaliyetleri bağımsız yürütmelerinin çözüm olmadığını düşünüyoruz, bizim ülkemizde başka sıkıntılar yaratır. Mahkeme denetimli yasalardaki uzlaşma sisteminin uygulanması için ne tedbirler alınması gerekiyorsa bunları yapalım. Avukatlık Kanunu 35/A var, ilam hükmünde biz bunu uygulayamıyoruz. Bütün bunlar değerlendirilmeli ve bu hâliyle baroların görüşü “Hayır.” ve bu hâliyle yasa çıkarsa da baroların ve avukatların direncine rağmen bu uygulanmaz, bunu söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Çok sağ olun.

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – Ayrıca İstanbul Başkanımız da bir cümle söylemek istemişti.

BAŞKAN – Efendim, usulü siz çizdiniz. Bollinger’in sözü var, o usule sadakat içersinde arz ediyorum.

İSTANBUL BAROSU BAŞKANI AV. ÜMİT KOCASAKAL - Ben istemiyorum efendim.

BAŞKAN – Hocam, sağ olun.

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – Bu hâliyle bu yasa çözüm değil, uygulanmaz, sıkıntı yaratır, geri çekilmesini söylüyoruz.

BAŞKAN – Peki, çok sağ olun Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Benim bir müdahalem var. Bakın, şimdi, demokratik olarak bu Komisyonu yönettiğinizi ifade ediyorsunuz, zaman zaman da buna uyuyorsunuz ama bugünkü tavrınızı benimsemiyorum. Bakın, Türkiye’de yeni bir sistem kuruluyor, ara buluculuk sistemi ve bu sistemle ilgili bir sürü programlar yapılıyor. Şimdi, eğer biz burada baro temsilcilerimizi dinleyemeyeceksek, onlara on dakika, on beş dakika, yirmi dakika söz vermeyeceksek, o zaman böyle bir yasa yapma tekniğinde katılımcılık...

BAŞKAN – Kendileri bunu ifade ettiler. İhsancığım bunları ifade eden kendileri oldu.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Herkes konuşacak, baro temsilcileri konuşamayacak...

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – Bu anlamda görüşlerimiz...

BAŞKAN – Anladım, Başkanım, tamam. Başkanım, katkılarınız için teşekkür ediyoruz.

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – Bu baroların görüşüdür, bunu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – “Kesinlikle reddediyoruz.” diyor, başkanlarımızın görüşü o, tamam.

Evet, Sayın Bakanım, buyurun.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Başkan... Başkan, barolarla ilgili...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, izin verir misiniz.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkan, bu barolarla ilgili söylediğiniz bir laf var. Diyorsunuz ki: “Barolar Birliği burada, diğerlerine gerek yok.”

BAŞKAN – Yok...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Bir izin verin. Anayasa’ya temsilci seçerken niye Barolar Birliğinin değerli adamları değil de her baro...

BAŞKAN – Ali Rızacım, bir dakika zapta geçsin.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Şimdi, siz görüşünüzde dediniz ki, sık sık bunu dile getiriyorsunuz: “Barolar Birliği burada, biz Barolar Birliğinden adam istiyoruz, diğer baroların görüş bildirmesine gerek yok.”

BAŞKAN – “Gerek yok.” demedik ki bildirdi.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Burada Anayasa değişikliği yapılırken Anayasa Mahkemesine üye verme konusunda Barolar Birliğinden üye almak yerine, tüm baro başkanlarının katılımıyla temsilciler oluşturduunuz, orada tüm barolar birliğini devreye soktunuz. Şimdi, burada tüm barolar, niye şeye gelmiyorsunuz? Bunlar bu yargılama sürecinin temel unsurlarıdır. Bırakın konuşsunlar yani konuşmalarına niye alınıyorsunuz? Zaten çoğunluğunuz var, oylayacağız sonunda. Demokraside, zaten parmak kaldır indir sizin dediğiniz olacak. Evet, sizin dediğiniz olacak. Neden bu kadar korkuyorsunuz Sayın Bakan ya? Başkan korkmayın.

BAŞKAN – Tamam, peki, Ali Rızacığım, sağ ol.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, ben de iki cümle söylemek istiyorum. Efendim, hukukla ilgili bir düzenlemeyi yapıyoruz, ara buluculukla ilgili bir düzenleme yapıyoruz. Yani şimdi burada avukatları, kuruluşları ciddi anlamda ilgilendiren bir şey.

BAŞKAN – Ya bir defa, bakın, Dilek Hanım, söz almadan konuşma var mı ya?

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Efendim, 28 bin üyeli İstanbul Barosuna söz vermeyince burada biz demokratik davranmış oluyor muyuz? İnanın yani buraya gelmişler sayın başkanlar. Yani lütfen bu konuda İstanbul Barosu Başkanına da söz verilmesini ben de talep ediyorum.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Komisyon Başkanınız olarak hukuka ve demokrasiye saygılı bir arkadaşınızım. Ben herhangi bir ortak konuda 30’uncu maddeye göre Barolar Birliğini davet etmişim, başka kimseyi davet etmemişim. 116’ncı maddeye göre dinleme imkânımız da yok ama ben

seksen bir tane baroyu dinlersem, sonra bunu ben ortaya koymuş değilim, Sayın Başkanım sabahleyin geldi, “Tümünü temsilen ben konuşacağım.” dedi ve bunu arz ettim sizlere.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Tamam, tümünü temsilen konuşsun. Niye kesiyorsunuz?

BAŞKAN – Kesmedim ya.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Şart şu mu: “Önce tasarıyı kabul edeceksin, ondan sonra eleştireceksin” mi demek? Şimdi, Sayın Başkan dedi ki: “Biz kabul etmiyoruz.” Pat, kestiniz sözünü.

BAŞKAN – Kesmedim ya, devam etti Başkanımız.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Neden kabul etmediğini anlatsın, biz ikna olalım, onlar da hukukçu.

BAŞKAN – Peki.

Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, şimdi, Ege barolarından 7 baro başkanı arkadaşımız, meslektaşımız gelmiş buraya. “Seksen bir baroyu da mı dinleyeceğiz?” diyorsunuz, bir kere seksen bir baro başkanı yok burada, 7 tanesi gelmiş.

BAŞKAN – Yok, talep ettiler benden.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama şu anda 7 tanesi gelmiş.

İkincisi, Sayın Başkanım, biz burada yasama faaliyetinin ilk aşamasını gerçekleştiriyoruz yani bu Komisyonda bu iş pişecek, mutfağı burası. Birçok kaygılar var ve Türkiye’ye yeni bir kurum yerleştiriyoruz, bu yeni bir kurum, olmayan bir kurum yani mevcut, deneyimimiz olan bir şeyi değiştirmiyoruz. Dolayısıyla burada baro başkanlarımızın düşüncelerini söylemeleri benim için faydalı, kendi adıma söylüyorum.

BAŞKAN – Doğru, benim için de faydalı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ben milletvekili olarak, Adalet Komisyonu üyesi olarak dinlemek istiyorum. Yani biz burada bu faaliyetimizi... Barolarla Barolar Birliği arasında hiyerarşik bir ilişki yoktur, Barolar Birliği baroların amiri değildir. Dolayısıyla her baro kendi düşüncesini gelip burada paylaşabilir. Ben sabırla dinlemeye hazırım, diğer arkadaşlarımızın da hazır olduğunu tahmin ediyorum. Sizin de yönetim tecrübenizi bildiğimiz için bizim sabrımızı bu noktada saygıyla karşılayacağınızı düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Yine arz edeyim Komisyona, Sayın Bakanıma da söz vereceğim. Yine arz edeyim, bir defa bütün barolara görüş bildirme fırsatını verdik ve geldi, onun da fotokopilerini çoğaltarak bütün üyelere tek tek gönderdim.

İki, şu anda dahi öyle kurucu, katılımcı... Çünkü Başkanım dedi ki: “Biz işin esasına karşı olduğumuza göre yanlışın düzeltimine yönelik çalışmamızın anlamı yok.

İZMİR BAROSU BAŞKANI AV. SEMA PEKDAŞ – Bu hâliyle, bu hâliyle istemiyoruz.

BAŞKAN – Anladım, o demek Başkanım, o demek.

Sayın Bakanım, buyurun söz sizin.

ADALET BAKANI SADULLAH ERGİN (Hatay) – Teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, bu tür, Anayasa’ya aykırılık önergesiyle ilgili tartışmaların yapıldığı bir oturumdu şu ana kadar yapılanlar. Bu anlamda bunun lehinde, önerenin lehinde ve aleyhinde değişik görüşler ortaya konuldu, Anayasa Mahkemesinin görüşlerini yansıtan iki tane karara atıflar yapıldı, Değerli Hocamız kendi değerlendirmesini yaptılar, ben onlara girecek değilim. Ancak tasarı içerisinde 15’inci maddenin 4’üncü fıkrasında bir tespit var, onu da katkı olsun diye ben sunup o bölümü kapatacağım. 4’üncü fıkra diyor ki: “Yargısal bir yetkinin kullanımı niteliğinde olan ve sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemlerin ara bulucu tarafından yapılamayacağı hükmü mevcuttur. 4’üncü fıkroda böyle bir tespit var. Buradan da ara bulucunun yapacağı çalışmaların hiçbir surette yargısal bir faaliyet olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Yapılan konuşmalarda birtakım...

BAŞKAN – Bakanım, esasla ilgili mi cevap vereceksiniz öğleden sonra?

ADALET BAKANI SADULLAH ERGİN (Hatay) – Ben, birkaç tane şahsıma da direkt soru niteliğinde tespit vardı...

Bu yargısal faaliyet olamayacağına dair tasarı içerisinde var olan hüküm, ayrıca Sayın Yılmaz’ın, Dilek Hanım’ın bir tespiti oldu, “Temyiz ve istinaf yolu kapalı.” dedi ama tasarinın 18’inci maddesinde istinaf yolunun ve temyiz yolunun açık olduğuna dair hüküm de var.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) - Reddi hâlinde.

ADALET BAKANI SADULLAH ERGİN (Hatay) – Hayır, hayır, reddi değil. Kabulü ve reddinde de yani...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Reddi hâlinde Sayın Bakan.

ADALET BAKANI SADULLAH ERGİN (Hatay) – Başvuru ile reddine dair.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Netleştirelim o zaman Sayın Bakan madde geldiğinde.

ADALET BAKANI SADULLAH ERGİN (Hatay) – Tabii, tabii, orada hem kabulü hem reddine ilişkin, madde onu ihtiva ediyor ama anlaşılma bir zorluk çekiliyorsa Komisyonumuz onu tavzih edebilir, düzeltebilir. Ama her hâl ve kârda ilam niteliğinde belge vasfını alabilmesi için hâkim onayı lazım, hâkim kararı lazım. Hâkim kararı için içerisine girdiğinde de istinaf yolu açıktır, temyiz yolu açıktır.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Yok efendim, başka bir şey yok ki...

ADALET BAKANI SADULLAH ERGİN (Hatay) – Efendim, itirazlarınızı yaparsınız.

Onun dışında, değerli arkadaşlar, her siyasi partimiz kendi duruşu, bakışı, perspektifinden değerlendirme yapabilir, kendi görüşünü ortaya koyabilir, buna saygı duyuyoruz. Ancak burada Türk

hukuk sisteminin sorunlarından kurtulabilmesi, bu sorunların küçültülerek minimize edilmesi noktasında atılması gereken adımlar var idi. Bunlar altyapı sorunları, bunlar mevzuattan kaynaklı sorunlar, bunlar insan kaynaklarından ortaya çıkan sorunlar olmak üzere başlıklara ayrılmış idi. Hâkim, savcı başına düşen dosya sayısını, bakılan iş sayısını azaltmadıkça bu yoğunluğu, mahkemelere gelen iş yükünü süzüp alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını ikame edemedikçe bu sorunları çözebilmemiz mümkün gözükmemektedir. Türkiye’de komple bir büyük bakış açısıyla sorunların tamamına birden çözüm getirme çalışmasının içerisindeyiz şu anda. Fiziki altyapı çalışmalarına girmeyeceğim, önemli mesafeler alındı. Hâkim, savcı sayısını artırma noktasında önemli çalışmalar yapılıyor, avukatlıktan mesleğe girişi kolaylaştıran adımlar atılıyor. Bununla hâkim, savcı ihtiyacımızı karşılama yönünde bir çalışma yapıyoruz ama mahkemelere gelen dosya sayısını azaltamadığımız takdirde bütün bu tedbirlerin yetersiz kalacağı da açık.

Şimdi, ara buluculuğa kurumsal olarak karşı çıkmak farklıdır, içerisindeki düzenlemelere eleştiri getirmek farklıdır ama ben Dilek Hanım’ın tespitinde şöyle bir cümle duydum, yanlış mı duydum bilmiyorum: “Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları zaten alternatif yargıyı oluşturur.” gibi bir tespit yaptı.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Baki Hoca’nın da görüşü aynı noktada.

ADALET BAKANI SADULLAH ERGİN (Hatay) – Şimdi, böyle baktığımız zaman yargıya alternatif oluşturma gibi değerlendiriliyor. Bu bakış açısı kanaatimce doğru bir bakış açısı değil. Sonuç itibarıyla dünyada uygulanan, sadece Anglosaksonlarda değil, Kara Avrupa’sındaki ülkelerin tamamında da var olan bir uygulamadır. İzmir Baro Başkanımızın tespiti işte: “Fransa mahkeme denetiminde, hâkim denetiminde.” Bizde de aynı şey. İlam niteliği vermek istiyorsak mutlaka mahkemenin, hâkimin denetimini öngörüyoruz zaten. Dolayısıyla ben burada partilerimizin pencerelerinden ziyade, elbette ki görüşlerini ortaya koyacaklardır ama dünyadaki uygulamalar nasıl, akademik camianın konuya yaklaşımı nasıl ve şu anda mevcut sorunlarımızı küçültme noktasında bize katkı sağlayacak mı, bu pencereden bakmamızın daha verimli, faydalı olacağını düşünüyorum.

Tahkim Kurumunun uygulamasını biz uzun yıllar kabul etmedik, öteledik. Bugün tahkimle ilgili uluslararası tahkim merkezlerinden Türkiye’de şirketlerimiz, büyük kuruluşlarımız maalesef hizmet alma durumundalar. Türkiye kendi tahkim kurumlarını, olması gerektiği notu da maalesef şu ana kadar inşa edemedi.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sağ olun.

Arkadaşlar, oturumu öğleden sonra saat kaçta erteleyeyim?

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Tamam, Ali Rıza söz vereceğim.

İSTANBUL BAROSU BAŞKANI AV. ÜMİT KOCASAKAL – Herhâlde bize söz vermiyorsunuz. Biz müsaadenizle...

BAŞKAN – Hocam, hayır oturun.

İSTANBUL BAROSU BAŞKANI AV. ÜMİT KOCASAKAL – Biz Türkiye’deki yüzde 40 avukatı temsil eden bir baro olarak eğer...

BAŞKAN – Sevgili Hocam...

Arkadaşlar, öğleden sonra saat 14.30’ a oturumu erteledim.

Ali Rıza Bey, buyurun.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Bakanımız, açıklamasında şöyle bir şey söyledi: “Her parti konuya kendi açısından, durduğu açıdan bakacaktır, buna saygı duyuyorum.” dedi. Şimdi, ben Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun sözcüsü olarak söylüyorum, aslında getirilmekte olan bundan önceki kanun tasarıları olduğu gibi bu kanun teklifine de, tasarısına da bizim kategorik olarak karşıtlığımız ya da yandaşlığımız söz konusu değildir. Biz konunun tartışılmasından yanayız. O nedenle de zaten baro başkanlarımızın düşüncelerinin burada önemli olduğunu düşünüyoruz. Biz Sayın Hocamızın görüşünü anlatmasını istiyoruz. Yani örneğin ben Amerika’ya gitmeden önce bu kanun tasarısını savunuyordum ama Amerika’ya gittim geldim, ben kanun tasarısına karşı çıktım. Benimle beraber AKP’li arkadaşlarımda da kafası karıştı oradaki uygulamalardan. Yani şimdi AKP’li arkadaşlarımız kategorik olarak bu kanun tasarısını savunuyorlar mı? Böyle bir şey olmaz ki.

BAŞKAN – Arkadaşlar, öğleden sonra 14.30’ da açılmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.00

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.34

BAŞKAN: Ahmet İYİMAYA (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Hakkı KÖYLÜ (Kastamonu)

SÖZCÜ: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

KÂTİP: Harun TÜFEKÇİ (Konya)

-----0-----

BAŞKAN – Oturumu açıyorum arkadaşlar.

Öğleden evvel Anayasa'ya aykırılık sorununu değerlendirmiştik. Baro başkan arkadaşımız görüşlerini ortaya koymuştu.

Şimdi, Barolar Birliği Temsilcisi burada mı? Burada.

Sayın Başkan, öğleden evvel söz istemiştiniz. Bakan saat 13.00'te ayrılma zarureti ifade ettiler.

Dilek Hanım, sizi dinleyeyim, ondan sonra Barolar Birliği Temsilcisini dinleyelim, ondan sonra bu usuli meseleyi şey yapalım.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, ben sabahki durumdan üzüntü duydum gerçekten. Şimdi, İstanbul Baro Başkanımız... Zaten 7 baro başkanımız var, hepsi de konuşmak istemiyorlar ama İzmir ve İstanbul Baro Başkanları görüşmek istiyorlar ki İstanbul'un 28 bin üyesi var. Yani temsilen, yargıya getirilecek böyle farklı bir uygulamada, o konuda, 28 bin üyesi olan bir baro başkanının dinlenmesi gerekiyordu düşünüyorum.

Şimdi, biz arkadaşımıza şunu söyledik... (Karşılıklı konuşmalar)

Şimdi Meclis Başkanlığına gittiler baro başkanlarımız, randevu almışlar. Ben sizden rica ediyorum Başkanım, şimdi 30'uncu madde şunu söylüyor: "Komisyonlar fikirlerini almak üzere uzmanları çağırma yetkisine sahiptirler." Yani yetki doğrudan doğruya size ait Başkanım. Bu konuda yetkinizi ben en demokratik bir şekilde kullanacağınıza inanıyorum. Çünkü gerçekten onca yol katetmiş gelmişler arkadaşlarımız, bu konuda hakları var diye düşünüyorum.

Bir de Anayasa'ya aykırılıkla ilgili birkaç görüşten bahsedeceğim. Şimdi, Yargıtay Başkanlığının 2/3/2009 tarihli bir görüşü var Anayasa'ya aykırılıkla ilgili Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Başkanım, bu konuda sözü seksene çıkarabiliriz, seksen tane gerekçe, ama bunun biçim olarak, öz olarak Anayasa'ya aykırılığını dermeyan ettiniz zaten.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Başkanım, ben bu konuda da son kez şeyimi belirtmek istiyorum, ondan sonra zaten bu konuda bir daha söz almayacağım.

BAŞKAN – Okuma yerine oradaki argümanı, bir cümle...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Tabii, tabii, yani çok basit efendim.

Devlete ait olan yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeden uyuşmazlıkların daha basit ve kolay çözümünün amaçlandığı ifade edilmekte ise de alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak getirilmek istenen ve anılan tasarıda yer verilen arabuluculuk müessesesinin Anayasa'nın 2, 9, 138 ve 142'nci maddelerine aykırılık oluşturabileceğinden, Anayasa'da gerekli düzenlemeler yapılmadan böylesi bir yasal düzenleme yapıldığı takdirde de iptal edilebileceğinden bahsediyor Yargıtay Başkanlığımız bu konuda efendim.

Tabii bu 2/3/2009 tarihinde, Yargıtayda bir operasyon yapılmadan önceki görüş, onun da farkındayım ben, şimdi bir dizayn çalışması oldu. Şu anda belki öyle bir görüşü bildiremeyebilir Yargıtay.

Bir de Baki Kuru'nun bir görüşü var efendim, bir de ondan bahsetmek istiyorum, diyor ki: “Bu nedenle mahkemenin yargı yetkisine alternatif bir çözüm arayışı, yani mahkemelerden başka yargı yetkisini dolaylı da olsa kullanacak bir merci arayışı her şeyden önce Anayasa'nın 9'uncu maddesine aykırı olur.”

Aynı şekilde, yine bizim bu uzlaşma tutanaklarıyla ilgili, bunun karar gibi görülmesi gerektiği ve gizliliğin olmaması gerektiği, karar gibi görülerek tüm delillerin değerlendirilerek uzlaşma tutanaklarının tutulmasından bahsediyor. Aksi takdirde, HMK, yani karar gibi olması gerektiğini söyleyip...

BAŞKAN – Onu esasta müzakere edeceğiz Dilek Hanım.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Hayır efendim, bir de şunu söyleyeyim: İşte karar gibi olmaz, uzlaşma tutanağı tutulmazsa, yukarıdaki şekilde bir anlayış arabulucu mahkemelerin bir alternatif olmadığını, bilakis mahkemelere yardımcı bir faaliyet olduğunu gösterir. Tüm delillerle beraber bu konudaki tutulacak tutanağın yoksa arabuluculuk müessesesinin bağımsız bir müessese olarak kabul edilmesi, hele hele bunun için Adalet Bakanlığından ayrı bir daire başkanlığı kurulması ve arabuluculuk diye yeni bir meslek ihdas edilmesi mahkemeleri alternatif bir makam veya merci ihdas etmek anlamına gelir ki bu husus her şeyden önce Anayasa'nın 9'uncu maddesine aykırıdır. Yani bu sadece bizim görüşlerimiz değil, Yargıtayımızın, Baki Hoca'nın ve pek çok hukukçunun görüşü. Bu konuya dikkatinizi çekmek istedim Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, katılım noktasında, bilemiyorum, diğer komisyonlarla üstünlük yarışına girmemeye çalıştım. Ama katılımı hem vicdan bazında hem demokratiklik ilkesi bazında ve hem somut olay bağlamında barolarımızın katılımını sağladık, üç şekilde sağladık. Bir: İki defa görüşlerini alarak sağladık. İki: Alt komisyon çalışmalarına katılarak sağladık. Sabahleyin gelen arkadaşımız -dün telefonla konuştuk hukuku- buradaki İzmir Barosundan Arkadaşımız “Hepsini temsilen konuşacağım.”

dedi ve ben arkadaşlar yorulmuş, gelmişler... Ben çünkü, Barolar Birliği şey... Tabii katılıyorum arkadaşların... Anayasa'nın 135'inci maddesinin koruması içindedirler bütün barolar ama böyle bir fırsatı bütün barolara tanıdığımız takdirde çalışamayız. O görüş de ifade edildi. Ben o noktada katılıma son noktasına kadar riayet ettim.

Ben, Yılmazcıgım, Barolar Birliğine de söz vererek, bu konuda noktayı nazarınız ne, karşı olduğunuz noktalar mı var, yanında mısınız, yoksa nötr müsünüz... Barolar Birliği de önemli. İzmir Barosu temsil ettiği baro bölgelerini de zikrederek kesinlikle iyileştirmeden değil, çünkü "Külliyen karşısındayız." diyor.

Özcan Bey, buyursunlar.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ ÖZCAN ÇİNE – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; Türkiye Barolar Birliği olarak bu Arabuluculuk Kanun Tasarısı'yla ilgili yaklaşık altı yıldır, yani 2006'da bu konu konuşulmaya başladığından bu yana çalışmalar yapıldı. Bu konuda gerek ulusal gerek uluslararası çerçevede toplantılar düzenlendi, yabancı uzmanlar getirildi. Bunları Türkiye Barolar Birliği gerçekleştirdi. Ülke uygulamaları değerlendirildi, barolardan görüşler alındı ve gerek Adalet Bakanlığına gerekse daha sonra Meclis komisyonuna, Türkiye Barolar Birliği olarak bu barolardan aldığımız görüşler çerçevesinde, bu ortak görüşleri ifade etmeye çalıştık.

Türkiye Barolar Birliği ilke olarak arabuluculuk, uzlaşma müessesine karşı değil, olması da mümkün değil zaten. Çünkü bütün dünyada uygulanan bir usul bu. Ancak bu konuda tabii üzerinde önemle durulması gereken bazı noktalar var. Yine Türkiye Barolar Birliği bunun bir yargılama faaliyeti olmadığı konusunda, bunun bir uzlaşma... Çünkü arabulucunun karar verme yetkisi bulunmamaktadır, o sadece tarafları bir araya getirir. Bu çerçeve içerisinde, yargılama faaliyeti bunun olmadığı ama yargıyla çok yakından bağlantılı olduğu ve bu meselede de birinci derecede avukatları ilgilendirdiği için bu konuda yine hassas davranılması gerektiğini ifade etmiştir.

Dünyadaki sistemlere bakıldığında, mahkeme içi, mahkeme dışı, bir de mahkeme yanında ya da bağlantılı olmak üzere üç tane ana sistemin -birbirinden farklılıklar arz etmekte ama- olduğu görülüyor.

Mevcut kanun tasarısı esas olarak Avusturya modeli esas alınmış, hazırlanmış, bürokratik bir yapı da düşünülmüş. Bunun başka bir örneği kısmen Danimarka'da var ama diğer ülkelerde söz konusu değil.

Bizim ülkemizin özelliklerine bakıldığında, mahkeme yanında ya da mahkeme bağlantılı olması meselesinin biz daha uygun olacağını ifade ettik. Bu, büyük ölçüde, o yargıya güven, yargının dışında yeni bir yargı mekanizması yaratılma şeylerine karşı bir güvenceydi. Ancak, gerek alt komisyondan gelen tasarıda tabii bu noktada çok büyük, bir-iki revizyon dışında fazla bir şey yapılamadı.

Bu çerçeve içerisinde Barolar Birliği olarak bu baroların ortak görüşlerini şöyle özetlemek mümkün; tabii yetmiş sekiz tane baromuz var. Yetmiş sekiz baronun bir konuda mutabakata varması pek mümkün değil tabii, farklı farklı görüşler, farklı farklı değerlendirmeler ama genel olarak ortaklaşa tespit edilebilecek, çoğunluk görüşü diyebileceğimiz şey şu: Bu işin başlangıçta, yani daha sonra belki değişebilir ama avukatlar tarafından yapılmasının bu arabuluculuk faaliyetinin gerçekleştirilmesi. Arabuluculukla ilgili yapılanmada da bunun Adalet Bakanlığının doğrudan doğruya bürokratik bir mekanizması olarak değil, daha idari ve mali özerkliğe sahip, bu konuda Adalet Bakanlığının, Türkiye Barolar Birliğinin, baroların ve üniversitelerin söz sahibi olacağı bir yapı içerisinde bunun düşünülmesi gerekliliği. Yine aynı şekilde de eğitim ve akreditasyonda da, yani bu arabuluculuk eğitiminde de ülkemizin hukuk fakültelerinin konumu düşünüldüğünde neredeyse yüze yaklaşan, bunların kapasitesi düşünüldüğünde... Bu hukuk fakülteleri verebiliyorsa Türkiye Barolar Birliği haydi haydi verebilir bu eğitimi, Türkiye Adalet Akademisiyle birlikte veya ayrı ayrı. Bu eğitim meselesinde de baroların ve Türkiye Barolar Birliğinin söz sahibi olması.

Türkiye Barolar Birliğinin genel olarak ifade edebileceğim görüşleri bunlar.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, tabii, İç Tüzük'ümüzün 38'inci, Anayasa'mızın 11'inci maddesi kapsamında ileri sürülen Anayasa'ya aykırılık itirazları 4'üncü maddenin korumaya aldığı değerlerle doğrudan ilgili olmadığı için, mecburen, Parlamento hukukunun yerleşik ilkelerine göre Anayasa'ya aykırılığın siyasal denetimi kapsamında "Anayasa'ya aykırılığı kabul edenler... Kabul etmeyenler..." şeklinde oylamaya tabi tutacağım, ondan sonra esasa geçeceğim.

"Anayasa'ya aykırıdır." diyenler işaret buyursun. "Anayasa aykırı değildir." diyenler işaret buyursun. Komisyon Anayasa'ya aykırılık itirazını aykırı olmadığına dair içeriğiyle değerlendirmiş ve sonuçlandırmıştır.

Bundan sonra esasa geçiyorum.

Sizin söz isteğiniz var, buyurun Yılmazcığım.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Gerçi Anayasa'ya aykırılıkla ilgili bir-iki cümle söyleyecektim ama artık oylandı, geçti.

Asıl Anayasa'ya aykırı olan şudur değerli arkadaşlar: Tarafları dava açmaya zorlamak asıl Anayasa'ya aykırıdır. Çünkü tarafları uzlaştırmaya teşvik etmek, sulha teşvik etmek demokratik hukuk devletinin bir gereğidir.

Burada İstanbul Barosu Başkanının dinlenmediği yönündeki eleştirilere katılmıyoruz. Çünkü alt komisyonumuza biz İstanbul Barosu Başkanımızı davet ettik. Kendisi orada görüşlerini ifade etti.

Ayrıca zaten yazılı olarak da hemen hemen tüm barolarımız görüşlerini Komisyonumuza bildirmişlerdi.

BAŞKAN – Turgut Bey genellikle vücut diliyle ama çok istisnaen de ağız diliyle Komisyona katkı sağlamayı yeğleyen bir arkadaşımız.

Buyurun Turgut Bey.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, kanunla ilgili olarak alt komisyonda biz Dilek Hanım’la partimiz adına çalıştık. Orada da sayın hocamlar geldi, diğer katılımcı arkadaşlar da geldi. Gerek AKP’den katılan arkadaşlarımız gerek MHP’den katılan arkadaşlarımız, orada da iyi niyetle bakmaya çalıştık diyebilirim.

Şimdi, Sayın Bakanımız, Murat Bey öğleden evvelki konuşmasında aslında benim de düşüncelerimizin bir kısmını ifade etmeye çalıştı, yani katılıyorum onun düşüncelerinin bir kısmına. Ben de başlangıçta iyi niyetle yaklaşmaya çalışıyorum, ne yapılabilir, bu kanun geliyor bu kanunla ilgili olarak derhâl bir önyargıyla biz baştan toptancı karşı mıyız kuşkusu var. Böyle bir düşüncemiz yok, onu belirtiyim. Ama, Avrupa’ya gittik, biz İngiltere’ye gittik, arkadaşlarımız Amerika’ya gittiler, hep Komisyondan arkadaşlarımız gittiler. Almanya’ya gidildi, Avusturya’ya giden arkadaşlarımız oldu, İtalya’ya da sanıyorum gidildi.

Şimdi, giden arkadaşlarımız, AKP’li arkadaşlarımız için de aynı şeyi söyleyebilirim, gitmeden önce ne düşünüyorlardı bu kanunla ilgili olarak, döndüklerinde ne düşünüyorlardı diye baktığımda, genel olarak şöyle bir eğilim görüyorum: Sanki attığımız taş ürküttüğümüz kurbağaya değmiyor gibi. Yani gördükten sonra “Avrupa Avrupa” diyoruz, “dünya örnekleri” diyoruz, yani hiç de öyle değil. Amerika’da bu olay... Amerika’nın haberi yok arabuluculuktan neredeyse, yani davalar içerisinde ne kadar dava, belki eyaletlere göre değişir ama, yüzde 2’ler, 3’ler... İnsanlar arabuluculuklara gidiyor veya gitmiyor. İşte, 70’li yıllardan bu yana, az önce Yılmaz Arkadaşımız veya sanıyorum diğer arkadaşlarımız da söyledi: “Amerika’da kırk yıldır bu uygulama var.” Yani yüzde 1-2. Davalar gitmiyorsa bir sorun var demektir.

Diğer yerlerde de üç aşağı beş yukarı böyle olduğunu görüyoruz. Biz İngiltere uygulamasını gördük, Hakan Hocam da gelmişti. Orada da 2000 yılında yasası çıkmış ve yasal olarak uygulanmaya başlanmış ama yirmi yıllık bir geçmişi olduğunu söylemişti yaptığımız görüşmelerde katılımcılar. Orada da şikâyet şu: “Aradan yirmi yıl geçmesine rağmen İngiltere’de böyle bir kurumdan, böyle bir arabuluculuk faaliyetinden insanların haberi yok, yani böyle bir şeyi kimse bilmiyor. O sıkıntıyı yaşıyoruz” dedi kişiler.

Şimdi, öncelikle bunu aklımızın bir kenarında tutmamız lazım. Diyoruz ki yargıya gerçekten büyük katkı sağlayacak. Sayın Bakan da belirtti, “Davaları azaltamazsak, hâkim sayısını, adliye

sayısını artırsak da bu sorunu çözemeyiz” diyoruz ama uygulamada sanki bu iş buraya bakarak, böyle çözülecek gibi gözükmüyor. Yani davaların azalmasını, yargı yükünün azalmasını engelleyecek bir kurum olarak görmüyorum. Öncelikle şunu belirteyim: Ben İngiltere’ye gittikten sonra bu kanaate ulaştım, arkadaşlarımızla üç aşağı beş yukarı bunları paylaştık.

Şimdi, diğer kaygılarımız nereden geliyor? Türkiye’de yaşıyoruz arkadaşlar. Gerçekten bunu zaman zaman konuşuyoruz, farklı bir ülkeyiz, her şeyiyle farklıyız. Başbakanımız dahi farklı bizim. Yani burada Sayın Grup Başkan Vekilimiz sabahki oturumda bir şeyler söyledi, işte o metin burada. Hangi ülkenin başbakanı çıkar değerli arkadaşlar, “Farklı inanç gruplarının gerekirse kendi yargılamasını yapmasının mirasçılarıyız. İnşallah gelecekte böyle öncü bir rol üstleneceğiz.” der? Derse o ülkede yaşayan insanların kafası karışır mı karışmaz mı? Benim kafam karışır.

Şimdi, Başbakan çıkmış geçenlerde, kendisinin rahatsız olduğu dönemde, Gençlik Kollarının toplantısına telefonla katıldı, telekonferansla. “Kininizin takipçisi olacaksınız. Kininizden vazgeçmeyeceksiniz.” gibi, gençlere birtakım öğütlerde bulundu. Onun da niye söylendiğini anlayamadım. Şimdi bunların hepsini birleştirdiğimizde tuhaf bir tabloyla karşılaşılıyor, işte böyle bir ülkede yaşıyoruz. Ülkeyi yönetenlerin, sorumluluk sahibi makamda olanların bizlerin kafasını karıştırmaması lazım Sayın Başkanım. Bu toplumu kucaklamaları gerekir. İnsanlar niçin kindar olacak bu toplumda? Farklı inanç gruplarından neyi kastediyoruz? “Kendi yargılamalarını yapmasının mirasçılarıyız.”dan neyi kastediyoruz? Şimdi bunlar kafamızın bir yanında, hâliyle yani, olması gerekir de.

Şimdi, bu ülkede öyle bölgelerimiz var ki, Dilek Hanım zaman zaman bu hassasiyetleri dile getiriyor, hepimiz o hassasiyetleri taşıyoruz. Yani bir genç kızımız kot pantolon giydi diye infaz ediliyor, töre hikâyesiyle veya töre gerekçesiyle. Şimdi böyle bir ülkenin içerisinde yaşıyoruz.

Yine öyle bir ülkemiz var ki bu ülkenin Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı kendi kurdukları bir yargıyla, KCK sözleşmesi içerisindeki bir yapılanmada, Belediyede çalışan bir işçisi tarafından yargılanıyor. Bunun ses kayıtlarını hep beraber dinledik basında. Bunu da engelleyemeyen bir yapımız var.

Bunların her birini düşündüğümüzde kaygılanmamamız mümkün değil. Biz iyi niyetle bakalım da işin özü, vatandaşımızın anayasal kurumlar gereği bu yargı faaliyetini yapan mahkemelere olan güveninin hele hele bu son dönemde bu kadar erozyona uğradığı bir süreçte. Ki geçenlerde bir anket yayımlandı, Sabah gazetesi vermişti sanıyorum onu... Türkiye’de sanıyorum artık... Çıksa anketörler veya basın yayın çalışanları “Bu ülkenin en büyük beş sorunu nedir?” diye sorulsa, geçmişte “Terör, işsizlik, yoksulluk, yolsuzluk” falan denilirdi, ama artık “adalet” deniyor, adalet başta.

Şimdi, adalet, sabahleyin Sayın Bakan da belirtti, vicdanıyla mutlaka hayata geçmesi gereken bir olgu. Yani vicdanlar adaletin içerisinde çıktığında, olmadığında işte Türkiye’de yaşadığımız son dönemdeki bu sorunlar ortaya çıkar. Şimdi böyle bir tablo varken, önce bu sorunları halledememişken bunun yanına gerçekten de, biz hukukçularız, Adalet Komisyonunda çalışıyoruz, bakıyorum herkes farklı bir şey söylüyor, yani biz dahi anlamakta ve algılamakta farklılık yaşıyoruz bu kanunla ilgili olan süreç.

Şimdi, sabahleyin Sayın Hocam da söyledi, biz diyoruz ki buradan icra edilebilirlikle ilgili olarak taraflar bir sözleşme imzaladıklarında bunu götürüyorlar yargıca. Eğer davadan evvelse icra hâkimi, yoksa davaya bakan hâkim bakacak, buna bir icra edilebilirlik işareti verecek. Bundan sonra bununla ilgili, yani buna karşı tarafların herhangi bir itirazı var mı, yok mu diye, orada dahi metne bakıyoruz, reddedilirse itiraza gidebilir şeklinde, yani temyize gidebilir diye algılıyoruz. Onu dahi burada farklı değerlendiriyoruz.

Şimdi, ben genel maddelere baktığımda, içinde Adalet Bakanlığının bu işi “Ben kontrol edeyim, benim kontrolümde olsun ve bunu ben yönlendireyim.” düşüncesiyle hareket ettiğini görüyorum. Yani bir kurul var, 15 kişiden oluşuyor. Onu öyle bir halletmişler ki 8’e 7. Bakıyorsun, hadi o 7 tanesi değişik yerlerden geliyor, barolardan geliyor, Türkiye Odalar ve Borsalardan geliyor, Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonundan geliyor ama 8 tanesi öyle veya böyle bürokrasinin içinden ya da onların etkileyebileceği yerden geliyor. Yani bu kurulu dahi kontrol etmek adına arkadaşlar bayağı uğraşmışlar, yani bu yasa tasarı hâline getirenler.

Şimdi bakıyorsunuz, eğitimle ilgili yetki, kimler eğitim verecek bu arabuluculukla ilgili? Bakanlığın yetkisinde, Bakanlık buna izin verecek, hangi kurumlar arabuluculuk eğitiminde yetkili. Ama eğitimin o izin yetkisini almak kurulun elinde. Yani böyle bir tuhaflık da var. Yani onu niye kurul yapmıyor, yani kurulun bağımsız bir yapısı var diyor, bağımsız değil. Ama onun içinden, o kuruldan bazı yetkiler dahi kaçırılarak Bakanlığın uhdesine ya da daire başkanlığının uhdesine götürülmüş baktığımızda.

Şimdi, bunları biz alt komisyonda tartışırken dile getirdik, arkadaşlarımız iyi niyetle “Bir kısmını, üst komisyonda bunları değerlendirelim.” dediler. Hemen hemen önergelerimizin tamamını alt komisyonda da verdik, birkaç tanesi değişti, yani bizim düşüncelerimiz de oraya girdi fakat önergelerimizin hemen hemen yüzde 80’i reddedildi. Şimdi, biraz sonra maddelere geçtiğimizde, inanıyorum önergelerimizi yine vereceğiz. Benim tabii ki arkadaşlarımızdan ricam şu: Hakan Hocamın, Muhammet Hocamın da burada çok ciddi emekleri olduğunu görüyorum, bu dört, beş yıllık, hatta altı yıllık bir süreç olmuş. Ama bu yasa eğer Türkiye’ye mal olacaksa, uygulamaya geçecekse bu kaygıların mutlaka giderilmesi lazım, sivilleşmesi lazım öncelikle yasanın. Hep bu sivilleşmeden

bahsediyoruz, vesayetten bahsediyoruz, vesayetin kendisini buraya iktidar her şekilde koymaya çalışıyor, yani Bakanlık işin içerisine girmiş. Bu kadar girmesin o zaman.

Türkiye Barolar Birliği, az önce sayın temsilcisi belirtti, niye bu işin içerisinde yok, niye eğitimin içerisinde yok? Onun mutlaka girmesi lazım. Onu da burada, ana komisyonda değerlendiririz dedik. Aslında biz “Türkiye Barolar Birliği de olsun, üniversitelerle beraber onlar da eğitimi versinler.” demiştik ama o da olmadı.

Arkadaşlarımızın, önergelerle beraber bu kanunu, eğer uygulamaya girecekse, en azından toplumumuzun anlayacağı, algılayabileceği, kabul edebileceği bir noktaya getirmesi lazım. Yoksa, diğer türlü inanın bu kanun uygulanmaz değerli arkadaşlar. Yani bu işi kırk yılda Amerika, yirmi yılda Avrupa becerememiş, keşke gitmeseydik, belki aklımız daha net olurdu diye düşünüyorum gerçekten. Yani ben gittiğimde, İngiltere’de birkaç kişi bu işi yapıyor tabii, gördük. Onlarda daha farklı yöntem, sistem. Daha rahatlar, daha serbestler, eğitimi herkes veriyor, hatta eğitimi onların meslek kuruluşları veriyor. Öyle kalkıp da bir yer... İşin içerisinde Hükûmet, idare hiç yok. Ama toplum benimsememiş, halk benimsememiş, hukukçulardan müteşekkil bir arabuluculuk kurumu da yok. Yani sadece belli bir mesleğe, belli bir kuruma da verilmemiş, herkes, üniversiteler, lisans mezunu olabilen her meslek bunu yapabiliyor, buna rağmen insanlar bunu benimsememişler, illerini gitmişler, mahkemelerde görmeye çalışmışlar bugüne kadar. Bizim bunu biraz daha toplumumuzun kabul edebileceği bir seviyeye getirmemiz için bu tartışmaları... Bu kanun Meclisten geçtikten sonra iyi niyetle, kafamızın ardında hiçbir art niyet olmaksızın, bizlere de sorulacak, bizler de mutlaka görüş açıklayacağız. Şimdi, televizyonlar, gazeteler “Bu kanunla ne geliyor?” diye sorduklarında güzel şeyler söylersek, olumlu şeyler söylersek zannediyorum bunun yansımaları da toplumda olumlu olacak. Ama biz “Hayır kardeşim, bu kanunla şu geliyor, bu kanun hiçbir şekilde vatandaşın derdine merhem olmaz, amaçlar başkadır, niyetler başkadır.” değerlendirmesini yapacaksak, o noktada olacaksak bunun da katkısı olacağını düşünmüyorum.

Uzatmayayım. Benim ricam, önergelerimizde çekincelerimiz var, bu kanunda neye karşıyız, k biz önerge verdiğimizize göre karşıyız, karşı olduğumuz kısımları da bir şekilde değerli arkadaşlarımızın dikkate almasını istiyorum. Eğer onların önemli bir kısmı... Hepsi iyi niyetle verilmiş olan önergeler. Siyaseten bakılan kısımlar da olabilir belki, arkadaşlarımız öyle değerlendirebilirler “Ya, işte siyasi bakıyorsunuz...” Ama bu kaygılarımız, dediğim gibi, belli bir temele dayanıyor. Bu konuda da hiç kimse bizi haksız göremez. Bu ülkenin Başbakanı, Ali Rıza Arkadaşım da söyledi, tutuklu milletvekilleri için “Bu bizim meselemiz değil.” diyebiliyor. Bunu derken... Çok değil, şubatın 15’inde buradan geçti, 17’inde Meclisten geçti, 18’inde Cumhurbaşkanı imzaladı; MİT’le ilgili kanundan bahsediyorum. “Ben seçilmişleri atanmışlara harcatmam.” dedi. İşte bunu da söyleyebiliyor. Seçilmişler, atanmışlar... Kimi kastetti? “Ben bu adamları gönderdim, onu

gönderen benim. Ben seçilmiş bir insanım. Atanmışlar bu kişileri harcayamaz...” Yani böyle bir açıklama yapıyoruz. Ha, “Milletvekili olamayacak olan insanlar aday gösterilir.” deniyor. Çok iyi hatırlıyorum, dün gibi hatırlıyorum, YSK, BDP’nin giremediği seçimlerde bağımsız olarak aday olan kişilerle ilgili biliyorsunuz, veto kararı verdi, 15-20 kişi hakkında, ilk başlangıçta. O metinler var burada. İlk önce bağırانlar Ömer Çelik, Egemen Bağış, Mehmet Ali Şahin. Yani bu karar nasıl veriliyor?

Şimdi, şunu anlatmaya çalışıyorum Başkanım, şunu söyleyeceğim: Biz niçin kaygılıyız, niçin endişeliyiz, niye Cumhuriyet Halk Partililer... Ya bir şey söyleniyorsa doğru söylensin, yarın başka, bugün başka söylenmesin. Belki buradaki konuşmalarımız farklı olacak, onu anlatmaya çalışıyorum. Şimdi, Sayın Başbakan “Niçin bunları aday gösteriyorsunuz?” dediği süreçte, çok değil işte, sekiz, dokuz ay evvel YSK’ya söylemedikleri lafı bırakmadılar.

BAŞKAN – Turgut Bey, bir noktada yardımcı olayıyım mı?

Arkadaşlar, şimdi, hocalarım yarın olamayacak burada. İfade buyuruyorsunuz, diyorsunuz ki: “Ciddi önergelerimiz var.” Şöyle bir yöntem...

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – O zaman haftaya bırakacağız Sayın Başkanım bazı şeyleri. Arka arkaya götürmeyelim, yani bugün, yarın götürmeyelim.

BAŞKAN – Efendim, ben bir şey yapıyorum. Siz yine devam edin, sözünüzü kesmek istemiyorum. Önergelerinizin ilgili olduğu maddelerin müzakeresini öne alırım. Hocalar olmayabilir.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – O açıdan diyorsunuz.

BAŞKAN – O bakımdan diyorum.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Tabii var, teknik olmayan ufak tefek önergelerimiz var ama önemli önergeler var.

BAŞKAN – Efendim, ben verimlilik ilkesi üzerinde...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Efendim, esasa girecek, o başka. Ben onu demiyorum. Şimdi, Turgut Bey devam ediyor, konuşmasını kesmiyorum ama bir şey, bir rasyonelite. Hocalar da burada kendileri. Eğer önemsedığınız maddelerle ilgili önergeler varsa -Turgut Bey bilir- bizim usulümüz öncelikle İç Tüzük hukuku...

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Olabilir, öne alabiliriz tabii.

BAŞKAN – Öncelik, sonralık yapabiliriz. Sadece bir öneri bu, yani yapacağım anlamında değil.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Peki, yarın hocalarımız olmayacak mı Başkanım?

BAŞKAN – Yarın gelemeyecekler hocalar. Kendileri ifade ettiler. Onun için diyorum. Ben verimlilik ekseninde yürüyelim diye. Yine söz hakkım saklı. Yoksa yok.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Bir bütünlük olması açısından...

BAŞKAN – Efendim, bütünlük değil, biz Parlamentoda...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Hayır, şöyle: Art arda söyleyeceğimiz şeyler olduğunda...

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Yani birbirleriyle bağlantılı maddeler var ama...

BAŞKAN – Dilek Hanım, ben zamanınızı kısıtlamak istemiyorum. Konuşun, ben bir rasyonellik kuralını söylüyorum. Biz Medeni Kanun’da daha önceki dönemlerde yaptık, Borçlar Kanunu’nda yaptık, Usul Kanunu’nda yaptık, bizim İç Tüzük’te mümkün.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Sakıncası yok Başkanım. Birbiriyle bağlantılı maddeler var, onları o zaman arka arkaya görüşürüz, yani o olabilir.

BAŞKAN – Peki, oldu efendim, ben söylememiş oldum. Verimlilik arıyorum ben.

Buyurun Turgut Bey, devam edin.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Haklısınız. Olabilir, uygulanabilir, yani bir sakıncası yok onun. Birbirleriyle bağlantılı maddeler var, o açıdan demiştim.

BAŞKAN – Hocaları yarın göremeyeceğiz.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Şimdi, burada siyasi içerikli konuşmalar yapmamızın altında yatan temel neden bu. Bizim kaygılarımız. Burada işte çok hukukluluk mu oluyor, az önce söylediğim kaygılar bunların en belirleyicileri. Ben, iyi niyetliyse, hep beraber amacımız burada gerçekten üzüm yemek ise bunu ortaya koymamız gerekir. Yani biraz bu kanunun sivilleşmesi lazım. Adalet Bakanlığı niye bu işin içerisine bu kadar girdi? Madem Avrupa’dan bahsediliyor, madem Amerika’dan bahsediliyor, gerçekten orada bu kurumsal, bu bürokratik yapı mı var? Yani buradaki kuruluna kadar, Bakanlık işte efendim, sınavına kadar, her şeyi bunlar mı belirliyor? Bunları halletmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Sayın Başkanım, söyleyeceklerim bunlar. Anlaşılmıştır herhâlde meramım. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Mevlüt Bey, buyurun.

MEVLÜT AKGÜN (Karaman) – Sayın Başkanım, komisyonumuzun değerli üyeleri; ben de alt komisyonda bu kanun tasarısının çalışması sırasında bulundum. Gerçekten komisyona girerken bizim de bazı tereddütlerimiz vardı. Acaba alternatif bir yargılama yöntemi mi oluşturuyoruz, yargı yetkisine müdahale eden bir alanda mıyız gibi bazı tereddütlerimiz vardı ancak gerek alt komisyon çalışmaları sırasında gerek bu süreçte edindiğimiz kanaat odur ki aslında burada Arabuluculuk Kanun Tasarısı’yla biz bir yargılama yapmıyoruz. Yargılamaya ilişkin işlemleri de yapmıyoruz. Bağımsız ve tarafsız bir kişinin Başkanlığında, idaresinde tarafları bir araya getiren bir uzlaşma ortamı sağlayan bir

arabuluculuk müessesesini tanzim etmeye çalışıyoruz. Kanaatim odur ki aslında tasarıda yargının yükünü önemli ölçüde azaltacak şeklindeki düşünceye katılmıyorum, yani çok fazla bu müessesenin işlerliği olacağına inanmıyorum. Ancak şunu ifade etmem gerekir ki tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları için düşünülen bir müessese. Öyle hâller vardır ki gerçekten taraflar mahkemeye gitmeyi istemeyebilirler, hatta isimlerinin geçmesini bile orada uygun görmedikleri hâller olabilir. Daha başlangıçta uyuşmazlıkların dava yoluna giderek daha büyük ihtilaf hâline gelmesinden daha önce taraflara böyle bir imkânı vermek, vatandaşlarımıza böyle bir alternatif çözüm yolu önermenin doğru olduğu kanaatindeyim. Gerçekten zaten toplumumuzda buna benzer müesseseler hâlen var. Mesela organize sanayi bölgelerinde iki esnaf arasında, iki tüccar, iki sanayici arasında ihtilaf çıkar, orada mesleğin duayenlerinden birine rica ederler, ya mahkemeye gitmeden bizi bir uzlaştıırver diye. Yani buna benzer toplumun her alanında, sosyal hayatta benzer müesseseleri var. Burada uzlaşma kültürünün oluşması açısından aslında üzerinde çok büyük fırtınalar, gördüğüm kadarıyla komisyonda koparılıyor. Aslında ben çok daha büyük anlam yükleniyor ama bunun gereksiz olduğunu düşünüyorum. böyle bir alternatif çözüm yolunu üretmenin toplum hayatına faydası olacağına inanıyorum. Bu anlamda bu tasarının uygun olduğu kanaatindeyim.

Turgut Bey deminden beri adaletin olan güvenin sarsıldığından, yok olduğundan, erozyona uğradığından bahsediyor. Gerçekten ben 10'uncu yılımdayım, 3'üncü dönemimdeyim. Dokuz yıldır biz adalete olan güvenin sarsıldığını ifade ediyorduk, karşıdaki arkadaşlarımız "Böyle bir durum yok" diye iddia ediyorlardı. Bugün herhâlde konumlarımız değişti gibi bir algı oluştu ama önemli olan şu ki gerçekten bu ülkede bütün insanlarımızın gönül rahatlığıyla gidebileceği bir yargı mekanizması oluşturmak ve adalete güveni tesis etmek her birimizin görevidir diye düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, biraz önceki önerinizle ilgili bir...

BAŞKAN – Yok, şimdi sırayla. Girdiniz sıraya.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Ben öneriyle ilgili konuşacağım.

BAŞKAN – Sabahtan beri tek kaleli müzakere var. Şimdi sırayla. Merak buyurmayın, vereceğim.

Buyurun.

BÜLENT TURAN (İstanbul) – Sayın Başkanım, Dilek Hanım'ın affına sığınarak bir araya gireyim ben de.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Vaktin hukukuna, hakkına inanarak sadece bir tespit için söz aldım. Yoksa zaten bu konu çok tartışıldı, alt komisyonda, raporlarda vesaire. Aynı şeyleri tekrar edip de zaman almak istemiyorum. Fakat değerli dostumuz Turgut Bey'in az önceki yurt dışına gittiğimizde dağ fare doğurdu tarzı tespitini kısmen paylaşıyorum. "Çok da büyük sorun olmadığını, adaletin tüm yükünü almadığını bu sistemin hep beraber gördük." dedi. Buna katılıyorum ama bir virgül koyup eklemek istiyorum ilaveten. O da şudur: Doğru, gittik gördük, dağ fare doğurmuş ama şunu da gördük: O uygulanan ülkelerde sabahdan beri ilgili arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi Anayasa'ya muazzam aykırılık, üniter yapı çöküyor, çok hukuk geliyor vesaire tarzı bir algının da oralarda hiç gündeme gelmediğini de gördük. Bir hukuk sistemi var, bunu tartışıyoruz. Bunun altında böyle devlet sistemini tartışmak, ideolojik yaklaşımla olaya yaklaşmak, toplumdaki korkar ifadelerle eyvah nereye gidiyoruz bu olursa der gibi yaklaşımlar bizi yorar diye düşünüyorum.

Olay, teknik bir çalışmadır. Buna daha sakin, daha makul daha ideolojiden ari şekilde bakılabilir kanaatindeyim. Sabah 10.00'dan beri tartıştığımız konu Anayasa'ya aykırı mıdır, değil midir, çok hukuk gelir mi, gelmez mi, Anayasa'ya aykırı, değil mi, bu değil mesele arkadaşlar. Bu ülkede iki tane insan davalı, davacı olmadan da anlaşılabilir miyim tartışmak çok mu zor? Bu tarafındayım ben işin. Kaldı ki ısrarla ifade edilen "Çok konuşulmadığı, barolar dinlenmedi"ye şöyle bir espiyle cevap vereceğim. Ara verdiğinizde yemeğe indik, bir vekil arkadaşımızla konuşuyoruz. Dedim, Komisyona çıkacağım ben. "Gündem ne?" diye sordu. Dedim, arabuluculuk. Eski vekilimiz, gülererek dedi ki: "Bu kanunun başı döndü, git gel, git gel." Kaçınıcı gelip gidiyor arkadaşlar? Bunu ilk defa bugün konuşmuyoruz, ilk defa bugün gündeme getirmiyoruz. Daha önce kadük hâle gelmiş, bir daha gündeme gelmiş, raporlarımız önümüzde. Yani biz yeniden Amerika'yı falan keşfetmiyoruz. Dünyada olan bir sistem var, bu sistemin Türkiye şartlarında bir an önce uygulanmasını istiyoruz. Buradan böyle çok ideolojik yaklaşımlar çıkarılmasının şık olmadığını, doğru olmadığını düşünüyorum.

Bir de gözden kaçan bir husus diye ifade etmek istiyorum. İsrarla, Sayın Bakanımız da keşke burada olabilseydi, bu sistemin adalet mekanizmasındaki yükü azaltacağı ifade ediliyor. Bu doğru. Yani biz de gördük. Ama Avrupa'ya gittiğimizdeki örnekleri yüzde 2, 3, 5 en fazla olduğunu gördük. Burada gözden kaçan bir şey var arkadaşlar. Bu kanunun bence insani bir tarafı daha var. Bu ihmal ediliyor. Yani sisteme yardımcı olmak, sistemin yükünü azaltmak, mahkeme sayısındaki davayı azaltmak kabul ama bunun insani bir tarafı daha var. Hepimiz avukatlıktan geliyoruz. Yani siz insanlara davalı, davacı ol, bütün kötü belgeleri ver, kavga et, sürekli masraf yap, iki üç sene sürsün dava deyip bir tarafı kazanan, bir tarafı kaybeden hâline getiriyorsunuz. Bırakın da bir tarafta da kazanan-kaybeden değil, ortak aklı bulan birileri olabilsin. Bunu böyle çok ideolojik yerlere çekmemek lazım diye düşünüyorum. Bence bu işin kanuni olan, sistemdeki yoğunluğu azaltan

tarafının dışında insani bir tarafı daha var, orayı öne çıkarmak lazım diye düşünüyorum. Örneğin, Avusturya'daydı galiba, yanlış hatırlamıyorsam, oradaki arabuluculuğu dinlerken şunu örnek vermişlerdi. Bir engelli vatandaş bu hak geldikten sonra kaldırmada kendi engelli aracına uygun düzenleme olmadığı için arabulucuya başvurmuştu. Yani şunu demek istiyorum: Bu insan, masraf olacağı için zaman kaybı olacağı için, zor olacağı için mahkemeye gitmek yerine daha çabuk bu işi çözebilirim diye, belki normal şartlarda gündem yapmayacağı konuyu daha rahat adalet bulmak, daha rahat sonuç almak imkânı bulduğu için bu yolu tercih ettiğini söylemişlerdi. Bırakın da bu insanlara biz güvenelim Türkiye'de. Biraz da yok şuradaki örf âdetimiz, buradaki bilmem neyiz. Bırakın arkadaşlar bunları ya. Türkiye değişti artık. Türkiye'nin sahibi var, yürüyüşü var, dünyada geldiği bir yer var.

O yüzden ben çok böyle ideolojik korkularla yaklaşılmasının şık olmadığını ve kanunun esasını kaybettirdiğini düşünüyorum. Tekrar bu konuda makul değerlendirmeler teklif ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Hakan Bey, buyurun.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Şimdi, ben Turgut Bey'in söylediklerini referans olarak bir konuşma yapacaktım. Araya birkaç kişi girdi ama gene de oradan başlamak istiyorum. Şimdi, şöyle: Gittiğimiz yerlerde aslında bunu yeterli derecede önemsenmediğini, toplumda bir karşılık bulmadığını veyahut da yani bizim de burada bu kadar konuştuğumuz şekliyle Avrupa'da da kıyaslanacak bir yöntem olmadığına ilişkin söylemlerin doğru olmadığını düşünüyorum. Yani burada bu müessese 1970'li yıllardan beri Amerika Birleşik Devletlerinde, 1980'li yıllardan, 1990'lı yıllardan sonra da bütün Avrupa Birliği üyesi ülkelerinde, hatta ve hatta Güney Afrika ülkelerinde uygulanan bir yöntem. Ben tabii araştırmacı değilim ama okumuş olduğum kaynaklardan bir tane elimde olanı sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu paylaştığım yazı 2009 Temmuz ayının Yargıtay Dergisi, cilt 35, sayı 3. "Alternatif uyuşmazlık çözüm turu olan arabuluculuk başta Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkeleri olmak üzere birçok ülkede uygulanmaktadır." diyor. Amerika Birleşik Devletlerinde ve Avustralya'da hukuk uyuşmazlıklarının -buraya dikkatinizi celp etmek istiyorum- yüzde 90'ından fazlasının mahkemeye gidilmeden çözüldüğüne ilişkin bilgiler, dipnot 6. "Avrupa Konseyi." Bu Özbek'in her iki kaynağında temas ettiği bir konu. Takdir ederseniz bu bir akademik araştırma ve akademik araştırmanın sonucunu ortaya koyan bir durum. Yani burada verilen örnek, hukuk uyuşmazlıklarının yüzde 90'ından fazlasının mahkemelere gidilmeden çözülmesinin ne anlam ifade ettiğini bir kere daha düşünmemiz gerekiyor.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Gidenlerin yüzde 90'ıdır o Hakan arkadaş, yani yüzde 2'si gitmiştir, yüzde 2'sinin yüzde 90'ıdır.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Bakınız, tekrar ediyorum Turgut Bey. Şimdi, ben müsaade ederseniz bir konuşayım.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Hangi ülke?

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Şimdi, ben, müsaade ederseniz bir konuşayım, sonra şey yapabilirsiniz.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Amerika’ya biz de gittik. Siz Amerika’da mıydınız, bilmiyorum, var mıydınız orada/

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Arkadaşlar ben konuşuyorum, ben konuşurken kimseye müdahale etmiyorum. Şimdi, burada çok ciddi bir iş yaptığımızı düşünüyorum.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Anladım da Amerika’ya giden arkadaş siz misiniz?

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Açıkçası burada lakayt bir tutum sergilemenin de anlamı yok. Rica ediyorum.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Amerika’yı örnek vereceksen Amerika’ya giden arkadaşlar örnek versin Amerika’dan.

BAŞKAN – Ali İhsan Bey, tamam.

Devam et Hakancağım, buyurun.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Şimdi, arkadaşlar, ben...

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Anladım da ezbere konuşuyorsunuz, yani ezbere konuşmayın.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Arkadaşım...

BÜLENT TURAN (İstanbul) – Elinde belge var ama.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Belge yok, biz gittik orada konuştuk. O toplantıda konuşulanları herkes takip etti. Lütfen, birbirimizi gazlatmayalım, kandırtmayalım. Konuşacaksa gerçekler üzerinden konuşalım.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Arkadaşlar, tekrar ediyorum. Okuduğum Yargıtay Dergisinin -gösteriyorum- Temmuz 2009 tarihli, cilt 35, sayı 3. Başlığını da okuyayım: “Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanun Tasarısı Üzerinde Bir Değerlendirme. Erol Tatar, Ankara Hâkimi”nin makalesi. Dipnot olarak...

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Amerika’ya gitmeden yazmış galiba o makaleyi.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Arkadaşım, rica ediyorum. Yani üslubu beyan aynıyle insan. Rica ediyorum, ben bir şey söylemeye çalışıyorum.

BAŞKAN – Ali İhsan, yapmayın ya.

Arkadaşlar, arkadaşlarımız yanlışları da ifade edebilirler. Sıra geldiğinde değerlendirirsiniz Ali İhsancığım.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Anladım Sayın Başkan, bizim de düzeltme hakkımız var.

BAŞKAN – Evet, buyurun.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Yani böyle bir şey olabilir mi Ali İhsan Bey, vallahi teessüf ediyorum.

BAŞKAN – Hakan devam et, tamam.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Benim söylediğim husus şudur arkadaşlar: Burada bir akademik araştırma var. Özbek'in kitap ismini de veriyorum. Avrupa Konseyi Arabuluculuk Yönergesi üzerine Ankara Üniversitesi Hukuk Fakülteliler Dergisinde "AB'de alternatif çözüm yollarının gelişimi hakkında geniş bilgi için bakınız." diyor. Tamam mı? Erdem Kunter'in de "Armağan" adlı kitabında da bu var. Yüzde 90 hukuk uyumsuzluklarının yargılamaya...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bağırma, bağırma.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Bağırmadan dinletemiyoruz zaten.

Şimdi, başka bir şey daha söylemek istiyorum. Bakın, gene okumuş olduğum kaynaklardan bir tanesinde -örnek de diyebilirsiniz, buna bir metafor da diyebilirsiniz- Şunu söylüyor Sayın Başkanım, aynen okuyorum: "Arabuluculuk müzakeresi bir portakal için mücadele eden iki çocuğun hikâyesi gibidir. Çocuklardan biri portakalı yemek için, diğeri ise kabuğunu pasta kreması yapmak için istemektedir. Ancak iki çocuğun bundan, yani birbirinden bilgisi yoktur. Bu sorunun hâlli için ilk akla gelecek çözüm, portakalın ortadan ikiye ayrılması olabilir. Bu adil gibi görünen bir çözümdür ancak mevcut durumda tarafların menfaatlerini karşılamakta yetersizdir. Eğer çocuklar müzakere ederek menfaatlerini ifade ederlerse uygun olan çözümün bulunması kolaylaşır. Elimizdeki olayda portakal soyulduktan sonra içi bir çocuğa, kabuğu da diğeri çocuğa verilirse menfaate dayalı çok rantabl bir sonuç elde edilir." Arabuluculuk budur arkadaşlar.

BAŞKAN – Ali Rıza Bey, söz sizde ama Celal Bey bir söz istedi.

Bir de Hocam, bundan sonra sizden bilhassa şöyle, akademik veriler bu projenin iş yüküne etkisi noktasında bir cümle, iki cümle lütfederseniz arkadaşlarımız ondan sonra devam edecek.

Buyurun Başkanım.

CELAL ADAN (İstanbul) – Sayın Başkan, şimdi, biz arkadaşlarla birlikte Almanya'ya gittik, Viyana'ya gittik; değerli kardeşim Amerika'dan örnek veriyor. Benim incelediğim kadarıyla arabuluculuk tam da bizim milletimiz için, çok geçerli bir faktör. Çünkü biz bir sürü problemimizi kanaat önderi kabul ettiğimiz insanlarla birlikte çözüyoruz. Ben bunun hayırlı olduğuna, hayırlı olacağına inanıyorum ve en çok da bizde tutarlı bir hâle dönüşeceğine inanıyorum.

Şimdi, adalet adına endişeyi arabuluculuk üzerinden geliştirince ben de sıkıntı çekiyorum. Şu adaleti başka türlü tartışmamız gerekir Türkiye'deki yapısı itibarıyla. Fakat arabuluculuğun faydalı

olacağına şu açıdan çok inanıyorum. Arkadaşlar dile getirdiler, arabuluculukta galip yok, mağdur yok. Esas önemli olan o. İki gönüllü bir araya geliyor, kabul ediyorlar. Burada bir dayatma da yok. Bırakın, bu millet bu fırsatı değerlendirsin arkadaşlar, yani burada bu kadar konuşmamızın anlamı yok ama eğer adalete örnek verecekseniz şimdi kendi hayatımdan bir örnek vereceğim, vermek istemiyorum. Ben dört sene hapis yattım, Adalet Komisyonu üyesiyim. Türkiye'deki adaletsizliği bundan daha çarpık bir şekilde, yani beni dört yıl içeride tutan da adalet, berat veren de adalet, önce bu çelişkinin ortadan kalkması lazım. Buna müşahhas bir örnek beni çok etkilediği için söyleyeyim. Şimdi, Deniz Feneri davası, Allah kimsenin başına vermesin. 3 savcı bir iddianame hazırladılar. O savcılar görevden alındı, onlar sanık oldular, yeni gelen savcılar da farklı bir iddianame ortaya koydular. Ben Deniz Fenerinde faaliyet gösteren arkadaşların bir kısmını seviyorum, Allah rızası için bu işi yaptıklarına inanıyorum da ama bu adaletin bu garipliğini nasıl tarif edeceğiz? Yani 3 savcıyı sanık yapıyor, savcılar sanık oluyor. İşte, adaletin içerisinde bulunan bu sıkıntılardan Türkiye'yi nasıl kurtaracağız? Önemli olan o.

Arabuluculuğun bizim kültür yapımıza uygun bir şey olduğuna inanıyorum. Turgut Bey'in söylediği doğru. Almanya'da da Viyana'da da kimsenin haberi yok. Yani koca Viyana'da belki 300 kişi, 400 kişi müracaat etmiş. Almanya'da müracaat var mı, yok mu belli değil. O bakımdan, ama burası, burada oluyor zaten bu. Adalet Bakanlığıyla ilgili endişe konusunda da bir şey söyleyeyim. Bu işe güvenilirlik kazandırmak için her şeye rağmen yine de Adalet Bakanlığıyla illiyet bağlı arabuluculuğu tahsis etmekte fayda var, yani devletin kontrolünün dışına iterseniz orada da bazı yanlışlıklar olur düşüncesindeyim. Ben hayırlı bir şey olduğuna inanıyorum arkadaşlar.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Hocam, buyurun.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Önce, dilerseniz, bu genel olarak Adalet Bakanlığıyla ilgili olan kısmı ifade etmeye çalışayım. Turgut Bey, gerçi bizim değil de Adalet Bakanlığının bunu bize yaptırması şeklinde ifade etti ama çok samimi olarak söylüyorum, ben bugüne kadar Hikmet Sami Türk Hoca olmak üzere çeşitli komisyonlarda görev yaptım ama bu kanun tasarısı hazırlanırken hiç kimseden ne talimat aldık ne emir aldık ne de en ufak bir telkin geldi. Bakın, biz kime bağlayalım konusunda ciddi bir sıkıntı taşıdık. Önce, işte Yüksel Bey de beraber çalışmalarımızda bulundu- bir bağımsız kuruluş oluşturmak, bir özerk yapı oluşturmak üzere kanunu hazırlamaya başladık. Uzun bir süre çalıştıktan sonra 40 maddeye geldiğimizde hâlâ biz o özerk yapının oluşmasını sağlayamadık, gerçekten özerk yapı oluşturmak inanılmaz güç.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – 100 maddelik olacak kanun.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Evet ve iş Arabuluculuk Kanunu’ndan çok özerk o yapının kurulmasına ilişkin bir kanun tasarısı hâline geldi. Bunun üzerine vazgeçtik bundan. Biz bunun altından kalkamayız diye düşündük. Bunun ardından birisine bağlamak ihtiyacı hasıl olduğunda o zaman bazı ülkeler ki Avrupa’da Danimarka, Slovakya, Avusturya gibi ülkeler ve Amerika Birleşik Devletlerinde de bazı eyaletler Adalet Bakanlığına bağlı olduğu için bu konuda bir bağlantı yaptık ve dikkat buyurursanız, Adalet Bakanlığı sadece bürokratik işlemleri üstleniyor, onun dışında kurul bu görevi üstleniyor. Kurul da tamamen tesadüftür. O kurulun içeriği değişebilir. Burada komisyon bu konuda yetkilidir. Yoksa, eğer bir kuruma bağlamak söz konusu olsaydı komisyonun da aklından geçen açıkçası bağımsız, özerk bir kuruluştur. Hatta şunu söyleyeyim: Eğer bir takdim tehir olsaydı -bir tasarı daha var biliyorsunuz, İstanbul Tahkim Merkezi, bu gerçekten özerk bir oluşum- eğer İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu önceden geçseydi veya eğer komisyon böyle öngörürse, İstanbul Tahkim Merkezinin içine bağlayabiliriz bu arabuluculuğu da. Dolayısıyla, Adalet Bakanlığının içinden çıkar ve İstanbul Tahkim Merkezi gibi tamamen baroların hâkim olduğu ve kuruluşların hâkim olduğu bir kurumun içinde yer alır.

Adalet Bakanlığının biz buna sahip olalım şeklinde bir düşüncesi olmadığı gibi, dediğim gibi tamamen bir zaruret sonucunda böyle bir sonuç çıktı. Bizim bağlayabileceğimiz başka bir kurum olmadı. Bu gene -Turgut Bey’in söylediği gibi son derece isabetli- Barolar Birliğinin içinde olabilir, baroların kendi içinde olabilir. Bu konuda mutlaka Adalet Bakanlığına bağlı olması gibi bir zorunluluk yok ancak şunu özellikle ifade edeyim. Bazı ülkeler arabuluculuğun eğitimi konusunda önlem almadıkları için sonradan çok ciddi sıkıntılar yaşadılar. Mesela İsrail, mesela İtalya. O kadar çok arabulucu yetişti ki bu sefer arabulucular mesleğe zarar vermeye başladılar, hepsinin sertifikalara iptal edildi. Bizde de daha bu kanun tasarısı hazırlanır hazırlanmaz dershaneler arabulucu yetiştirmeye başladılar, bazı üniversiteler arabulucu yetiştirmeye başladılar. Ben hatta isim de vereyim. Hacettepe Üniversitesine sordum nasıl yetiştiriyorsunuz diye. “Beş saat borçlar genel, beş saat ticaret.” Nereden çıkardınız bunu dedim. “Biz öyle düşündük, böyle yapıyoruz.” dediler. Keza eğitim son derece önemli olduğu için arabulucuların eğitimini de çok ciddiye almak zorunda Türkiye çünkü çok genç bir nüfusu var. Eğer bu nüfus işsizlik sebebiyle arabuluculuğu bir meslek olarak görür, buna yönelirse çok ciddi sıkıntılar çeker.

Ben, bir de Barolar Birliği temsilcisinin, Sayın Özcan Bey’in ifadesinde açıkladıklarına da şöyle bir cevap vereyim: Bu konuda Barolar Birliği ve barolar tabii ki eğitim verebilirler. Eğer onu üstlenebiliyorlarsa, bu konuda sadece üniversitelere, hukuk fakültelerine bu işi bırakmanın doğru olmadığı kanısındayım çünkü hukuk fakültelerinin şu anda zaten işi boş. Yani bu eğitimi verebilme konusunda hukuk fakülteleri de ciddi bir aciz içinde. O yüzden belki barolar veya Barolar Birliği bu konuda eğitim konusunda daha etkin olabilir.

Bir de Amerika'daki o örneğe geleyim. Amerikalılar bu konuda kendilerini çok başarılı göstermek için rakamları şişiriyorlar.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Acayip şişiriyorlar Hocam. Sizi tamamlamak için söyleyeceğim. Savcıların kovuşturmalarını saptarken pazarlık yöntemini de arabuluculuğa gitmek zorunda.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Evet. Bu rakamlar arabuluculuğa en elverişli uyuşmazlıklar esas alınarak çıkarılıyor. Yüzde 90 rakamı doğru ama mesela uyuşmazlıkların arabuluculuğa gidenlerinin içindeki oranı yüzde 90 olarak görüyorlar. Bir de Amerika ile Avrupa'yı zaten mukayese etmememiz lazım. Orada bir dava yönetimi var. Hâkim sizi azarlayarak zaten gönderiyor, mecbur bırakıyor ve siz de mecbur kalıyorsunuz gidip arabulucuyla uyuşmazlığı çözme konusunda. Zorunluluğun dışında emredici bir arabuluculuk uygulamaları var. Onun için ben Türkiye'de bu işin başlamasını belki otuz, kırk yıl sonra binde 1'e ulaşabilecek bir başarıyı yakalayabileceğini düşünüyorum. Bu, bugünden yarına bir çözüm değil.

Son olarak şunu da...

BAŞKAN – İş yükü Hocam, iş yükündeyiz.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – İş yükü.

Şunu da söyleyelim: İyi işleyen bir yargıda arabuluculuk başarılı olur, iyi işlemeyen bir yargıda hiçbir zaman taraflar arabulucuya gitmezler. Bunu da çok özel olarak söylemek istiyorum. Çünkü bugün Türkiye'de dava yolunu seçen ve davayı geciktiren kişiler bu işten nemalanıyorlar. Bakın, bir örnek vereyim. İsviçre'de şu anda enflasyon yıllık yüzde 0,8'dir ama mahkemeye düşerseniz, mahkemenin hükmettiği temerrüt faizi yüzde 5'tir, yani 5 mislinden fazla. O yüzden İsviçre'de hiçbir dava uzamaz, altı ayda, sekiz ayda biter bu dava. Ama Türkiye'de bu yargı mekanizması içinde arabuluculuktan medet ummak bana göre beyhude bir düşünce olur. Biz bu şartlar altında arabuluculuğu otuz kırk senenin sonrası için bir gelecekte umut olarak beslemeliyiz.

Ama şunu da ifade edeyim: Arabuluculuk sadece bir yargının sorunlarını çözen bir olay değil. Bugün Avrupa'da ilkokullarda arabuluculuk uygulanıyor, liselerde uygulanıyor, mahallelerde uygulanıyor ve ilkokullarda arabuluculuk sayesinde inanılmaz bir uzlaşma kültürü geliştiriyorlar. Ben Almanya'da ve Avusturya'da bunun bütün liselerdeki uygulamalarından haberdarım. Son olarak İzmir'de gecekondü bölgesinde üç lisede uygulanan, sürekli olarak birbirini bıçaklayan çocuklar her yıl beş on tane çocuğun bıçaklandığı okullarda üç yıldır arabuluculuk sayesinde bir tek kavga dahi bugüne kadar cereyan etmedi. Yani bu mutlaka adaletin içinde bir çözüm değil, genel olarak hayatın içinde bir çözüm olarak değerlendiriliyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Doğrudur. Bilhassa Anglosakson hukuku Hocam. İngilizler zannediyorum geçen dönemdeki arkadaşlardan kimse yok. İngiltere’de bir lord bizzat Irak’ın çok önemli siyasal sorununu arabuluculuk mekanizmasıyla çözdüğünü ifade etti.

Ali Rıza Bey, buyurun.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, bize sıra gelmedi.

BAŞKAN – Efendim, mesele şu: Bakın, Dilek Hanım, bugün o söz sayısı bakımından sizi aşan kimse yok. Buraya elektronik giriş var, hiç oynamıyorum ben. Ali Rıza Bey de sabırsızlıkla bekliyor ve sıra geldi.

Ali Rıza Bey, devrederse tamam ama Ali Rıza Bey’in hakkı.

Buyurun Ali Rıza Bey.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Ben sabırla bekliyorum Sayın Başkanım, sabırsızlıkla değil.

BAŞKAN – Buyurun, Ali Rıza Bey, dinliyorum.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Evet, Sayın Başkan, şimdi nereden başlayayım diye düşünüyorum da.

BAŞKAN – Sondan başla efendim, sondan bir paragraf önce.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Amerika’yı karıştırma da nereden başlarsa başla.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Şimdi, o zaman Amerika’dan başlayalım. Şimdi, bir arkadaşımız dedi ki: “Adalet Bakanımız, bir sürü para harcadı, Amerika’ya gönderdi.”

Allah razı olsun Adalet Bakanımızdan ama paraları benim bildiğim kadarıyla Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği Adalet Bakanlığı projeleri kapsamında masraflarımız çekildi ama şunu da söylemek istiyorum: Bugüne kadar yurt dışına çıkan milletvekilleri, gezmeye gittikleri hâlde harcırahları ödendi ama biz gece gündüz çalışmamıza rağmen, Türkiye Büyük Millet Meclisinden harcırah dahi almadık ve ben Amerika’ya giden heyetteydim. New York neresi diye sorsanız şimdi doğru dürüst bilmem. Bir tek ışıklı bir yere gittik. Sabahın saat 03.00’ünde kaldırdılar, bilmem Wilcake’ye gitti, oradan geldik, bilmem nereye gittik. Yani o kadar da cazip olmadı, Sayın Bakan burada olsa söyleyecektim. Aslında bu arabuluculuk Florida ve Kaliforniya’da daha yaygınmış, oraya gönderin bizi, tamam mı?

Başka bir şey daha söyleyeyim: Arkadaşlar, ben bu Amerika’ya gitmeden önce aslında arabuluculuk müessesesi konusunda çok kafam karışık değildi yani savunan bir taraftaydım. Şimdi, kusura bakma Hoca, bu Amerika’ya gittikten sonra benim kafama girdiler, ben oradaki tartışmalardan sonra arabuluculuk olayının, aslında atılan taşın kurbağaları ürkütmediğine inanıyorum. Bu kadar koparılan gürültünün neden koparıldığını da anlamış değilim. Her cephe açısından söylüyorum. Şimdi, tabii arkadaşımız söyledi: “Bunu iki taraf oturup çözmesin mi?” Çözsün, bir sakıncası yok. Zaten köyde karı koca kavga edince kaynana, kayınbaba zaten devreye giriyor. Alacakları meselesinde

köyün ileri gelenleri zaten devreye giriyor bizde fakat elbette biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu tip şeylere hep hukuki cepheden baktık ama ben de tam tersini söylüyorum. İktidar partisi milletvekilleri olarak siz hep meseleye ideolojik bakıyorsunuz. Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekilleri olarak siz bugüne kadar muhalefetten gelen hiçbir öneriye yaklaşmamış olmanızın nedeni dahi sizin meseleye ne kadar ideolojik baktığınızın somut göstergesidir. Siz Hükûmetten gelen tasarıyı hep desteklemek zorunda mısınız? Biz hep karşı çıkmak zorunda mıyız?

Şimdi, bakın, bizi ürküten nedir? Yani burada demin de söyledim, Anayasa'ya aykırılık konusunda tartışırken, sorunu çözme noktasında tartışırken, bu konudaki kaygıları giderirken bunun yargısal faaliyet olup olmadığını tartıştık. Hocam “Yargısal faaliyet değildir.” dedi. Yargısal faaliyet değilse ticari faaliyet midir, zirai faaliyet midir, hayvancılık faaliyeti midir, bu ne faaliyettir Hoca?

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Sosyal faaliyet...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Evet, sosyal faaliyettir.

Bu uyuşmazlıkların çözümüne yönelik bir hukuk yargılaması içerisinde olan bir olay olduğuna göre... Tabii ki siz bu işin üstadısınız yani benim kafam sizin kadar almaz bu konuyu ama ben bir de mühendis gözüyle bakıyorum sizden farklı olarak. Gerekçesinde getirilen, mahkemenin iş yükünü azaltma gerekçesi dahi bunun yargısal faaliyet olduğunun somut göstergesidir. Yargının görevi olan uyuşmazlıkların çözümünde siz onu oradan alıp başkalarına bazı görevler yüklüyorsanız bu, yargısal faaliyettir.

Şimdi, bizi kaygılandıran nedir biliyor musunuz arkadaşlar? Aslında bizi kaygılandıran sizin söylemleriniz. Meselenin hukuki olmaktan yani hukuki platformda tartışmadan çıkmasına neden olan sizsiniz. Neden? Bakın, demin de Grup Başkan Vekilimiz söyledi, 29 Eylül 2010 günü Sayın Başbakanın yaptığı bir konuşma var Marmara Üniversitesinde, diyor ki: “Farklı inanç gruplarının gerekirse kendi yargılamasını yapmasının mirasçılarıyız.” 2 Ekim 2010'da yani yedi sekiz gün sonra o dönemki Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Bardakoğlu Kayseri'de Kocasinan ilçe müftülük binasının temel atma töreninde konuşuyor, diyor ki: “‘Cami dışı din hizmetleri’ adıyla bir proje başlattık. Bu projeye din hizmetlerinin sadece namaz kılmak ya da oruç tutmak olmadığını, dinin bütün sosyal hayatını kapsadığını vermeye çalışıyoruz. Din görevlilerimiz sadece camide namaz kıldırın memur değildir. Toplumun bütün sosyal hayatına müdahale eden, kanaat önderi olmalıdır.” Şimdi, imamların toplumun bütün sosyal hayatına müdahale etmesi ne anlama gelmektedir? İmamlar tüm sosyal hayata nasıl müdahale edecek? Mahalleye birahane, kahvehane açılacak olsa imama mı sorulacak mahallelerde? İmamlar insanların yaşam biçimine, mahalledeki kadınların nasıl giyindiğine, nereye gideceğine, kimlerle konuşacağına da karışacaklar mı? Nikâhları da imamlar mı kıyacak? Mahalledeki uyuşmazlığı, kadı gibi, imamlar mı çözecek? Bu soruların yanıtı...

BAŞKAN – Sevgili Ali Rızacığım, gündemle ilgisi ne bunun?

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Başbakan “Çifte yargı oluşturacağız gerekirse.” diyor, gündem bu işte. Olur mu Başkan, lütfen... Gündem bu, Sayın Başbakan, tam da bu konuyla ilgili, diyor ki: “Farklı inanç gruplarının gerekirse kendi yargılamasını yapmasının mirasçısıyız.” Diyanet İşleri Başkanı da diyor ki: “İmamlara biz farklı görev yüklüyoruz.” Verdiğimiz soru önergesine Sayın Bakanın, Faruk Çelik’in, verdiği cevabı ben sana göndereyim.

Değerli arkadaşlarım, bu tür söylemler tabii ki bu tür düzenlemelerin farklı şekilde algılanmasının yolunu açacaktır. Aslında algılar önemlidir, algılama önemlidir. Bu algıyı sizler yarattınız, Sayın Başbakanın söylemleri yarattı.

Şimdi, bu getirilen düzenlemeye kategorik olarak tümünden karşı olmadığımızı ben söyledim ama sizin durduğunuz yerle bizim durduğumuz yer elbette farklı. Dolayısıyla gördüklerimiz de farklı çünkü insanların gördüklerini belirleyen, durdukları yerdir. Dolayısıyla bu konuyu eleştirirken bizi ideolojik olmakla suçlayan arkadaşlarımızın dönüp bir de kendilerinin ideolojik olup olmadıklarını sorgulamaları gerektiğini ben düşünüyorum.

Şimdi, arabuluculuk sıfatı ne? Kim arabulucu, kamu görevlisi mi yoksa yargı görevini ifa eden mi? Rüşvet aldığı veya görevini kötüye kullandığı iddiaları durumunda neyle suçlanacak? Arabuluculuk mesleğini hangi meslek etik kuralları içinde yerine getirecek? Bunların cevabını bulmak bu tasarıda mümkün değil. Ben kendisini severim Hocamızın, hukuk usulü muhakemesini de beraber yaptık. Keşke, Hocam, toplumdaki bu işin mimarı olarak, teknik bir mimar olarak toplumdaki endişeleri yok edebilseydiniz. Bugün farklı siyasi görüşlerden 81 baro başkanı -hepsi Cumhuriyet Halk Partili değil ya da onun benzeri değil- bu tasarıya karşı çıkıyorsa herhâlde bunların hepsi ideolojik düşünmüyor. O zaman, bunları ikna etmek -bilim anlamında söylüyorum, siyaseten söylemiyorum- sizin yapmanız gereken bir şeydi. Bugün sizin de bağlı olduğunuz koskoca İstanbul Barosu bu tasarıya karşı, bilim adamlarının çoğu da karşı. Yani şimdi sizin dediğinizi salt doğru kabul etmek, diğer bilim adamlarının söylediğini yanlış kabul etmek bence insafı bir değerlendirme olmaz. Ben sizin söyledikleriniz yanlıştır demiyorum, kesinlikle öyle bir şey söylemiyorum ama bizi, siyaset müessesini sizin tatmin etmeniz lazımdı bugüne kadar. Bu kanun teklifini hazırlayıp sadece Komisyona göndermekle değil, en azından bu konuda gerçekten bu kurum ve kuruluşlara bence doyurucu açıklamalar yaparak bu olayı çözebilirdiniz. Bence bu kafa karışıklıklarının nedeni de bu.

Şimdi, bakın, toplumsal yaşamı oluşturan kişiler arasında uyumsuzluk çıkmaması bugün için bir hayaldir. Bir toplumsal yaşam varsa mutlaka bir uyumsuzluk çıkacak. İleriye dönük yakın zamanda da bunun tersi bir sonuca varabilmek de, bunu düşünmek de bugün için aşırı bir iyimserlik olur çünkü uyumsuzluk çıkarma ve kendisinin haklı olduğuna inanma olgusu insanın doğasında vardır ve bu doğanın değişmesini beklemek, en azından şimdilik mümkün değil.

BAŞKAN – Kaynak: Vecdi Aral.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Yok, Vecdi Aral değil, o, rahmetli oldu herhâlde.

Buna karşılık, çıkmış olan uyuşmazlıkların yargılamanın amacına varacak şekilde tarafları ve toplumu tatmin eder şekilde maddi gerçekliğe uygun, doğru, adaletli biçimde sonuçlandırılması ve sonuca olabildiğince çabuk, basit yöntemler uygulanarak ucuz şekilde varılabilmesi insanoğlunun elindedir. Aslında bu söylenenlerin hepsi bu arabuluculuk çalışmasının bir yargılama faaliyeti olmaması iddiasına karşın, hukukun ve onun bir parçası olan yargılama hukukunun temel amaçlarından birisidir.

İnsanlık tarihine baktığımız zaman, insan odaklıdır insanlık tarihi yani amaçta herkesin yaptığı çalışmada insana daha iyi hizmet etme olgusu var. Bu gelişim adalete de yansıyor yani bugünkü mahkemelerin ortaya çıkışı herhâlde birden olmadı ve bu aslında çok da eski tarihlere dayanmıyor ve adaleti dağıtmanın temel taşları bugün mahkemeler. Bizim buradaki temel tezimiz, adalet dağıtımında temel taş mahkemeler olduğuna göre, bu egemenlik kapsamında adaleti dağıtmakla görevli mahkemelere herhangi bir zararın verilmeden uyuşmazlıkların çözümünün aranması ve ihtiyaçların karşılanması gereğidir. Demin arkadaşım da söyledi, “Geçmişte biz yargıyı eleştirirken siz savunuyordunuz.” dedi. Valla ben geçmişte de eleştirdim, bugün de eleştiriyorum bu yargıyı. Bu Komisyon tutanakları canlı şahittir, geçmişte de eleştirdim, bugün de eleştiriyorum. Aslında burada bu kanunun temel getirilme nedenlerinden birisi, iş yükünün azaltılması gerekçesi. İş yükünün azaltılmasıyla ilgili de ben kendi temel görüşümü söyleyeceğim.

Şimdi, şunu da söylemek istiyorum yani bugün Türkiye’de herkes ve dünyada aslında herkes adaletin geç işlediğinden yakınıyor ve bu sorunun nasıl çözülebileceği üzerinde çalışmalar yapıyor. Adaletin geç işlemesi, günümüzde bir insan hakları sorunu olarak değerlendiriliyor. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6’ncı maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının bir unsuru da süre olarak kabul ediliyor. Buna göre, yargılamanın makul süre içerisinde yapılması gerekir. Bu husus, 1982 tarihli 12 Eylül darbe Anayasası’nın 141’inci maddesinin dördüncü fıkrasında “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.” şeklinde ifadesini bulmuştur ki bu ilke 1927 yılından beri yürürlükte olan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun da 77’nci maddesindeki “usul ekonomisi” ilkesinin de bir gereğidir, onunla aynıdır. Hem öğretilerde hem de yargılamada, uygulamada bu ilkeye uyulmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bugüne kadar verdiği çeşitli kararlarında içlerinde Türkiye Cumhuriyeti devletinin de bulunduğu pek çok devleti yargılamanın makul süre içerisinde yapılmaması nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6’ncı maddesinde yer alan adil yargılanma hakkını ihlal ettiği gerekçesiyle mahkûm etmiştir. “Makul süre” kavramı tam, şeklî olarak tanımlanamayacak bir kavramdır ve bu konuda varılacak sonuç olaydan olaya değişiklik göstermektedir. Adaletteki istenmeyen gecikme, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bizzat kendi içerisinde de vardır. Örneğin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, “Frau Italy” davasında

İtalyan uyruklu Aventino Frau ile ilgili bir uyuşmazlığın İtalyan mahkemelerinde altı yıl sekiz ay sürmesini makul sürenin aşılması olarak görmüş ve İtalya'yı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle tazminata mahkûm etmiştir ancak burada ilginç olan yön şudur ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de bu kararını talebin kendisine gelmesinden itibaren beş yıl sonra vermiştir ve hemen belirtmek lazım ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurunun Komisyon ve Mahkemece karara bağlanma süresi ortalama altı yıl gibi çok uzunca bir süre olmuştur. Sözüm ona, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi adil yargılanma hakkında makul sürenin aşıldığı nedeniyle o devleti tazminata mahkûm ediyor, aynı o sürede de kendisi karar veriyor. Bunu şu nedenle söylüyorum: Bugün artık dünyada ve Türkiye'de makul sürenin aşıldığı ve yargılama konusunda sorunların sistematik ve yaygın bir hâl aldığı bilinen bir gerçektir. Tüm arayışlar aslında bundan kaynaklanan arayışlardır. Burada elbette gönül isterdi ki -bir hukukçu olarak benim- hâkimlerin elinde bir sihirli değnek olsun, uyuşmazlıkları hemen çözüversin. Davaların uzamasının aslında en önemli nedenlerine bence bakmak lazım.

BAŞKAN – Elektronik kodlama olursa, belki ileride...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Yani davalar neden uzuyor, buna bakmak lazım. Bir arkadaşımız bunu çok güzel söyledi, sanıyorum AKP'li bir arkadaşımızdı. Mahkemelerin önündeki bu dava dosyaları neden bu kadar çok yığıldı, buna bakmak lazım yani Bakanın söylediği gibi, buraya getirilen dosya sayısının azalması lazım ve bunun için de görevlendirilen yargıçların sayılarının ve niteliklerinin yeterli olması lazım.

Sevgili Hocam, yetiştirdiğiniz öğrencilerin hukuk eğitim düzeylerindeki kalitenin istenilen düzeyde olmamasıdır bence yargıdaki tıkanmanın en önemli nedeni. Bugün, hiç kimse kusura bakmasın, elindeki dava dilekçesini, verilen bir dilekçeyi anlayamayan hâkimler vardır, maalesef, dilekçe yazamayan meslektaşlarımız vardır, avukatlar vardır. Bu, bilinen bir gerçektir artık. Dolayısıyla bugün bence yapılması gereken en önemli konulardan birisi, gerçekten hukuk eğitimindeki kalitenin artırılması, hukuk eğitiminin seviyesinin yükseltilmesidir, hâkim sayısının, niteliğinin ve niceliğinin artırılmasıdır. Buna uygun bir çalışma yapıldı. 2008'de yayımlanan Avrupa Birliği Müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı'nın "Yargı ve Temel Haklar" başlığını taşıyan 23'üncü faslında Yargının Verimliliği, Etkinliği ve İşlevselliğinin Artırılmasını Teminen Yapılacaklar başlıkları hâlinde belirlenmiş, Adalet Bakanlığı bu önerileri benimsemiş ve bunların ne zaman gerçekleşeceği hakkında Yargı Reformu Stratejisi 2009 Raporu'nu yayımlamıştır ama bu Rapor'un içerisinde mahkemelerin iş yükünü azaltacak olan hâkim ve savcı sayısının ve niteliğinin artırılmasıyla ilgili somut program ve öneriler ben göremedim.

Şimdi, burada bence esas olarak yapılacak, yargı reformunu kısa vadede gerçekleştirmenin ilk temel şartı, hâkim ve savcı sayısının hem nicelik hem de nitelik olarak artırılmasıdır. Bu yapılmadan,

hukuk eğitim kalitesi yükseltilmeden gerçekten yargı reformu yapılabilmesi olanaksızdır ve bizim ülkemizdeki resmî rakamlara baktığımız zaman, adaletin gecikmesindeki gerçek sebep kendiliğinden ortaya çıkıyor zaten. Bu durum ayrıca ülkemizdeki yargılama düzenindeki düşüklüğünün de nedenlerindendir.

Uyuşmazlığın çözümü ve bu arada mahkemelerin iş yükünün azaltılması bakımından çeşitli ülkelerde uzun zamandır yapılan arayışlar Türkiye'ye yönelmiş ve bu çerçevede mevcut sistem içinde kalınarak, aslında düzeltme yapma yöntemi dışına çıkılmadan bir şeyler yapılmaya çalışılıyor yani bu anlamıyla da zaten baktığımızda arabuluculuk tasarısı bir yargısal faaliyet yani zirai faaliyet, çiftçilik faaliyeti olmadığı ya da sanayi faaliyeti olmadığı belli. O nedenle, biz Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunurken... Yani ben tabii ki bir anayasa hukukçusu değilim ama bu konuda bir iddia var ise bu iddianın tartışılması, bununla ilgili eksi ya da artı görüşlerin öne sürülmesi bu Komisyonda olmayacak da nerede olacak? Burası Adalet Komisyonu, öncelikle bunları tartışmamız gerektiğini düşünüyorum ben. Dolayısıyla bu tasarının aslında buraya getiriliş nedeni, Birleşmiş Milletler Ticaret Komisyonunun üye ülkelere önerdiği model kanun, Avrupa Birliği'nin 2008/52 sayılı Arabuluculuk Direktifi, Özel Hukukta Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Alternatif Usuller Hakkında Yeşil Kitap, Avusturya Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuğa İlişkin Federal Kanun gibi yasal nedenler.

Şimdi, bunu gerçekten hep söylüyorum, ya biz burada Türkiye Büyük Millet Meclisiyiz, bir düzenleme yapacağız. Bu düzenlemeler neden aslında bizim mensubu olduğumuz milletin ihtiyaçlarını giderme nedeniyle yapılmıyor da dış ülkelerdeki düzenlemeler nedeniyle yapılıyor? Her ülkenin kendisine uygun, özgün koşulları var. Hatta, her ülke içerisindeki insanlar arasında bile ekonomik düzeyi ve eğitim düzeyiyle ilgili olarak farklılıklar var. Ben bunu Amerika'daki bir toplantıda sordum yani "Bu etkilemiyor mu?" dedim. "Tabii ki etkiliyor." dedi. Zaten, bakın, Türkiye'de bile bazı suçların işlenmesi eğitim düzeyiyle ilgili farklı bölgelerde.

Şimdi, arkadaşlarımız söylediler, biz Amerika'ya gittik. Yani sanki bu tasarı bu kadar hararetle getirildiği zaman sanki her şey düzelecek, her şey bitecek... Şimdi, Sayın Meclis Başkanımız Türkiye'de yaşanan sorunların hepsinin nedenini Anayasa'ya bağladı yani yarın yeni bir anayasa olursa hiçbir sorun kalmayacak. Biz de şimdi...

BAŞKAN – Uzlaşma Komisyonu üyesi değilsiniz, istediğiniz gibi, serbest atıyorsunuz.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Hayır yani şu: Ben sordum kendisine, "Hangisi Anayasa'dan kaynaklı bu sorunların?" dedim, cevap vermedi yani bana genelgeçer laflar etti.

Şimdi, burada da şöyle bir anlayış var, olay şu: "Yargıda tıkanma var, yargının iş yükü fazla, tüm sorunlar bu arabuluculuk yasası çıkınca çözülecek, güllük güllüştürülecek olacak..." Arkadaşlar, böyle bir şey yok.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Kim dedi onu, öyle diyen yok.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sizler söylediniz. O zaman attığın taş kurbağa ürkütmeli. Yani hakikaten biz burada bir düzenleme yapacaksak bu düzenlemeyle yargı yükünü azaltmalıyız biz aslında. Bu yargı yükünü biz azaltmayacağız bununla, azaltamayacağız.

Şimdi, konuştuk, Amerika'ya gittik, New York eyaletinde -arkadaşlarımız da vardı- sorduk, dedik ki: “Buradaki toplam uyuşmazlık miktarı nedir?” Bu toplam uyuşmazlık miktarının ne kadarı arabuluculuğa gidiyor ve de bu arabuluculuktan ne kadarı da olumlu sonuçlanıyor?” Bu otuz yıldır oradaymış zaten, orada başlamış bu iş. New York'ta bize -bütün arkadaşlarımız da vardı- dediler ki: “3 milyon dosya var, 1,5 milyonu özel hukuk uyuşmazlığı, 1,5 milyonu da ceza uyuşmazlığı. Özel hukuk uyuşmazlığına ilişkin 1,5 milyon dosyanın yüzde 10'u arabuluculuğa gidiyor yani 150 bin dosya. Bunun da yarısı yani 75 bini olumlu sonuçlanıyor.” Yani 1,5 milyon dosyada 75 bin dosya uyuşmazlıkla sonuçlanıyormuş.

Şimdi, arabuluculukta bu anlaşma tutanağı ilam hükmünde midir, değil midir Hocam? Orada adam, çok açıklıkla şunu söyledi, dedi ki: “Bizim burada..

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Onlar öyle bir şey bilmez ki, bu bizim uydurduğumuz bir şey.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Bakın, dedi ki: “Bizim burada ilam hükmünde falan değildir, hâkim her seferinde zaten -özellikle aile hukukunda- mutlaka müdahale eder ve taraflar arasındaki güç dengesine bakar ve eğer onu yanlış görüyorsa ‘Bunu düzeltin, düzeltmezseniz dava açarım.’ der.” Yani demek ki orada bu anlaşma tutanağı kesin bağlayıcı bir ilam niteliğinde değil, farklı bir şeyi var. Milwaukee'ye gittik, orada sorduk. Anayasa Mahkemesi Başkanı gitti, bizden, hepimizden -Hakkı Başkanım oradaydı- dedi ki: “Biz de bir eksikliğimizi öğrendik, bizim bu konuda elimizde veriler ve istatistikler yok. Bu bizim bir eksikliğimizdir, gidince hemen bundan sonraki ilk işimiz bunu çalışmak, veriler toplamaktır.” dedi ama öbür taraftan da salladı, dedi ki: “Yüzde 90.” Ben de dedim ki: “Neye göre yüzde 90 diyorsun?” Valla, elimizde veri yok, bu bizim eksikliğimiz.” dedi. Aile hukukunda mutlaka hâkimin müdahalesinin şart olduğunu söyledi yani “Hâkim zaten müdahale eder.” dedi. Eğer taraflar arasında bir güç dengesini gerektiren durumlarda bir şey varsa, hâkim onu görüyorsa müdahale eder.” dedi. Eğer onlar oluyorsa zaten ve bu anlaşma sonunda insanlar dava açma hakkına da sahipse valla getirin, hiçbir sakıncası yok ama dava açma hakkını yok ederek... Burada o anlaşma tutanağının sadece şekil yönünden değil de içerik yönünden de denetlenmesinin yasal olarak getirilmesinin ben sakıncalı olacağını düşünüyorum. Bence içerik yönünden de hâkim onu denetleyebilmeli. En azından dediğim gibi, mesela iş hukukunda. Bir tarafta iktisaden çok güçlü işveren, bir tarafta güçsüz bir işçi. Yani bu konularda denetleyebilmeli. Ben bunlar düzenlensin diyorum, bunlar düzenlenmeli.

MURAT GÖKTÜRK (Nevşehir) – Zaten kanun da var ya “Emredici kurallara aykırıdır.” diye.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – O öyle değil, şimdi mesela deniliyor ki: Burada yüz saat çalışacak adam gidecekmiş, arabuluculuk yapacakmış. Peki, ben de o zaman yüz saat gideyim, dış eğitimi alayım, dış doktoru olayım.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Yok, öyle bir şey ama.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Canım, getirilen tasarı buydu, şimdi alt komisyonda hukukçu olma şartı getirildi. Hocam, ilk buraya getirilirken yüz saat eğitim şartı getirildi, herkes arabulucu olsun... Ben şimdi gidip de dış doktorluğu yapabilir miyim?

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – O değişti ya.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Kabul ediyorum değiştiğini, ben tasarinın geldiği hâlini diyorum.

Şimdi, bunu şu nedenle söylüyorum: Efendim, hukukçu olmasın anlayışını... Hoca, ben hatta hukukçu değil, avukat olmasını istiyorum yani en az beş yıl baroya kayıtlı avukatlık yapan kişinin olmasını istiyorum. Zaten Amerika’da, arkadaşlarımız gördü, toplumsal temelli ve mahkeme temelli olmak üzere ikiye ayırıyorlar anlaşmazlıkları ama toplumsal temelli anlaşmazlıklarda bile ilgilenenlerin yüzde 75-80’inin avukat olduğu söylenildi bize.

Şimdi, ben şunu söylüyorum çok açık yani bir uyuşmazlık var ise bu uyuşmazlığın çözümü konusunda o adam kendisi hâkim olsa sorunu nasıl çözecekse, çözme gücünü kullanabilmesi için öyle yüz saat, iki yüz saat değil... O zaman biz de hukuk fakültesini okumayalım, niye okuyoruz, benim kızım niye okuyor sizin okulda?

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Aynı şey değil ama...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Aynı şey Hoca, aynı şey. Siz hukuk fakültesi okumayan bir adamın eline yüz saatlik kursla onu veriyorsanız o zaman benim elime de doktorluk yapma hakkı verin. O nedenle, o konudaki açık kaygımı söylüyorum, korkumu da söylüyorum. Ben bu hukukçu olma şartının, alt komisyonda düzenlenen bu şartın Genel Kurulda kaldırılma kaygısını taşıyorum. Bu çok yanlış olur Sayın Başkan yani ben hukukçu olmaktan öte avukat olmasını öneriyorum, hatta ben bugün şuna inanan bir adamım: Hâkimler bile önce avukatlık yapsınlar, ondan sonra hâkimlik yapsınlar.

BAŞKAN – Ali Rıza Bey, Komisyonun tasarısı o aşamada usulün yani Tüzük’ün 88’inci maddesine göre kararsız olarak geri çekme yetkisi var. Komisyon o yetkisini kullanma iradesi içerisine girebilir, merak etmeyin.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Başkanım, sana güveniyorum güvenmesine de Başbakan var yukarıda, onun için... Yani sen Başbakandan özgür bir tavır koysan hukukçu kimliğiyle, bir şey demeyeceğim de...

BAŞKAN – Yok, yok; o, konsensüse dayalı bir mutabakattır, kesinlikle öyle bir şey olmaz.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Şunu söylemek istiyorum: Aslında hukukçu olmasının faydası vardır, diğerlerinin yapacağı işi hukukçu zaten yapar.

BAŞKAN – Benzeri bir olayı hatırlatayım: Sayın Genel Müdürüm hatırlayacaklardır, bu hâkim olma şartında hukuk fakültesinin dışında mezun olanları hâkim yapan kuralı biz kaldırdık, Genel Kurulda bu yine dönüştürülmek istendi, onu geri çekeriz dedik ve önledik yani öyle bir uygulamamız var.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkanım, İstanbul Baro Başkanımız konuşacağı için ben geneli üzerindeki bundan sonraki konuşmalarımdan feragat ettim.

BAŞKAN – Efendim, şu anda bir ansiklopedi hazırladığınızı, ansiklopedinin giriş maddesini, giriş bölümünü dahi bitiremediğinizi biliyorum.

Sevgili Hocam, görüşlerinizi zaten defaatle ortaya koydunuz ama asıl Komisyonda meselenin müzakeresi sırasında İstanbul Barosunun görüşleri de kısaca aktarılsın. Önceki irademize aykırı olarak ve emsal teşkil etmemek üzere buyurun Hocam.

İSTANBUL BAROSU BAŞKANI AV. DOÇ. DR. ÜMİT KOCASAKAL – Bu fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum ama takdir edersiniz ki tabii, Türkiye’deki toplam avukatın yüzde 40’ına sahip bir baro olarak herhâlde bu konuda bir söz hakkımız olması da doğaldır.

Şimdi, bu çıkacak, öyle gözüküyor zaten, bunu görmek için kâhin olmak gerekmiyor ama ben de tarihe geçmesi açısından -sıraladım zaten- söyleyeceğim sadece kayıtlara geçsin diye. Bu sadece benim kendi kişisel fikrim de değil, Ege ve Marmara barolarımızın tümünün fikridir ve son Başkanlar Kurulunda -gene bilmenizi isterim- arabuluculuktan yana görüş belirten tek bir baro yok.

Şimdi, efendim, yargısal faaliyet mi? Bu masaya benim “bardak” demem maalesef bunu bardak hâline getirmiyor, bu masaysa masadır. Ben Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu üyesi yaptım. “Yargısal bir makam değil.” diyorlardı ama iş mahkemesi görevsizlikle bize dosya gönderiyordu. Nasıl yargısal değil? Şimdi, dolayısıyla, hakikaten tarımsal bir faaliyet olduğunu düşünmüyorum bu faaliyetin veya benzeri bir faaliyet değil. Zaten “Mahkemeler de teşvik eder, edebilir, aydınlatır.” diyor. Demek ki bu yargısal faaliyet, bana göre yargısal faaliyet.

İki: Bana göre efendim, “adalet” dediğimiz kavram bir dosya yüküne ve sayısına indirgenemez. Bu beni çok rahatsız ediyor. Efendim, yargıdaki iş yükü çok fazla, bunu bir eritelim de, nasıl eritirsek... Bakın, uzlaşmanın elli bin tane yolu vardır. Pardon, özür dilerim, uzlaşmanın değil, sorunu çözmenin... Vito Corleone de sorun çözer. Ne diyor, “Nasıl ikna ettin?” diyor. “Ona

reddedemeyeceği bir teklifte bulundum...” O teklifin ne olduğunu hepimiz biliyoruz. Şimdi, dolayısıyla yani böyle dosya sayısı, yargıyı hızlandıralım... Hızlı trenle hızlandırılmış tren arasında ne ilişki varsa, hızlı yargıyla hızlandırılmış yargı arasında bana göre aynı oran var. Dolayısıyla yani hızlı tren iyi bir şey, alt yapısını oluşturursanız ama hızlandırılmış olduğunda 34 kişi ölüyor. Yargı, bana göre, özelleştirilmemeli. Yargı özelleştirilecek bir şey gibi gelmiyor bana açık söyleyeyim.

Bir de bakın, tabii, Almanya, Fransa, İngiltere, tamam ama lütfen şunu düşünelim: Aynı sosyolojik yapıya mı sahibiz, aynı feodal düzeni yaşıyor muyuz? Yani bugün Fransa’da şiddet gören kadın sayısı bizimkiyle aynı mıdır, orada insanlar bu şekilde öldürülüyor mudur, orada cemaatler, tarikatlar, etnik birtakım yapılar, terör örgütleri kendi içinde üstelik de Türkçe yargılama yapıp hüküm mü veriyor? Şimdi, o yüzden Türkiye’nin sosyolojik yapısı buna elvermez diye... Bu en çok kadını vuracaktır. Bakın, buradan uyarmak görevim. Urfa’da -İstanbul diye düşünmeyiniz lütfen- Mardin’de, Van’da zaten feodal baskı altında Medeni Kanun’daki haklarını dahi kullanamayan kadınıımız oradaki yerel güçlerin etkisi ve baskısıyla o ara bulucuya götürülecek -o da kim olacak göreceğiz- ve her türlü şey kabul ettirilecek. Bu kanun çıktığı anda -açık söylüyorum- Güneydoğu’da mahkemeye gidecek bir tek kişiyi zor bulursunuz. Oradaki terör örgütünün yaptığı birtakım tırnak içinde yargılamalar yasal altyapıya kavuşur ve egemenlik tesisine doğru gider o bölgede, ben onu söylüyorum.

İki üç şey daha söyleyip bitiriyorum efendim. Yargı bağımsızlığını biz daha sağlayamamışken ara bulucunun bağımsızlığını ve tarafsızlığını nasıl sağlayacağız? Soru olarak soruyorum. Hukuk birliği zedelenmeyecek mi? Kanunda “Sistemik yöntemlere göre çözer.” diyor. Bana lütfen bu sistemik yöntemlerin ne olduğunu bir söyleyin. Mesela birisi dese ki bir ara bulucu -hakikaten iki taraf da razı- Mecelle’ye göre bu sorunda anlaştırayım ben sizi. İki taraf da dese ki hakikaten “Mecelle’ye göre sen bu işi çöz.”

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – “Emredici hukuk kurallarına aykırı olamaz.” diyor.

İSTANBUL BAROSU BAŞKANI AV. DOÇ. DR. ÜMİT KOCASAKAL – Ama bir şey söyleyeceğim Sayın Vekilim. Ama “emredici kural” derken sistemik yöntemleri siz oraya koyduğunuzda -yani mutlaka böyle olur demiyorum ama- bunları düşünüyor muyuz acaba diye söylüyorum. Kafaya silah dayayıp ara bulucuya götürse ne olacak? Ama bir adamı kafaya silah dayayıp mahkemeye götüremezsiniz.

Bakın, yeni bir meslek çıkıyor, herhâlde ARB olacak. Ben geçen bir sempozyuma katıldım Değerli Başkanım. Dernek, ne biliyor musunuz adı? “Bilirkişiler Derneği” Ya, bilirkişilik ne zamandan beri meslek oldu ki derneği olsun? Yeni bir meslek doğuyor. Dolayısıyla gerçekten bakın, bizim meslek taassubuyla karşı çıkmadığımız, hukukçu olsa dahi buna sosyolojik ve felsefi kaygılarımızın olmasından dolayı karşı olduğumuz açığa çıkıyor.

Şunları da ekleyip bitirdim. Bir, bana göre eğer bu çıkacaksa ara bulucunun Türk Ceza Kanunu uygulamasında kamu görevlisi sayılması zarureti vardır çünkü o uygulamada rüşvet benzeri fiiller işlendiğinde -malum- kamu görevlisi olmadığı için veya... Artı, ara bulucuya karşı işlenen fiillerde de gene kamu görevlisine karşı işlenmiş sayılması yerinde olur diye düşünüyorum.

“Mahkemeler teşvik eder.” diyor. Bence bu çıkarılmalı çünkü -şimdi, o zaman açık söyleyelim, hepimiz biliyoruz yapıyı- mahkeme ne diyor? Ya, benim üzerimden gitsin de aman nereye giderse gitsin. Görevsizlik vermeye de çok eğilimlidir mahkemelerimiz. O yüzden o hani “teşvik eder, aydınlatır” şeyinin olmaması bence gerekiyor.

Sistematiik yöntemlerin açıklığa kavuşturulmasında yarar var.

Odalar ve Borsalar Birliği veya diğer birtakım kurumların bu kuruluş içinde ne ilgisi ve işi var, onu çözebilmiş değilim. Baroların Zirai Donatım Kurumunda filan bir yeri var mı, bilmiyorum. Niye var, onu da anlamadım.

Bir de sadece şekil denetimi var madde 18’de. Hani sadece işte, şekil yönünden denetliyor. Bu zararlı değil mi? Yani çok şekli bir denetim ve nasıl olacağını lütfen hepimiz düşünelim. Noter gibi, gelecek, damga, gelecek, damga.

Sonuç olarak biz şunu söylüyoruz efendim: Gene, teşekkür ediyorum. Bu hakikaten attığımız taş gerçekten kurbağayı ürkütecek mi? Yani ne kadarını çözecek? Yeni sorunlar yumağı yaratmayacak mıyız? Bir yargıyla ilgili bir sorunumuz varken bir de nur topu gibi ara buluculuk sorunumuz acaba kucağımızda olmayacak mı? Türkiye’nin bütün bu yapısını filan düşünüyor muyuz? Biz bu sebeplerle karşıyız.

Ben çok teşekkür ediyorum bu imkânı verdiğiniz için. Sizlere de teşekkür ediyoruz dinlediğiniz ve bu imkânı verdiğiniz için. Biz -müsaadenizle işte, uçak, araç vesaire var- Komisyonumuza da iyi çalışmalar diliyoruz. Umudumuz, belki bir mucize olur, yarın bir bakmışız Adalet Komisyonu tasarımı geri çekti. O zaman, sizleri tek tek tebriğe özel olarak gelirim efendim.

BAŞKAN – Peki, Hocam saygılar, sağ olun.

Şimdi, arkadaşlar, Ali Rıza Bey ansiklopediden vazgeçtiğine göre Dilek Hanım bir sahifeden ibaret konuşmasından öncelikle vazgeçer.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) – Vallahi bence Başkanım, oylayalım, bir an önce hepsini geçirelim gitsin ya.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Bazı önerilerim olacak ama söz alamadım ne yazık ki.

BAŞKAN – Yok, yok, yok söz geldi, Ali Rıza Bey alan boşalttı.

MURAT GÖKTÜRK (Nevşehir) – Söz mü alamadınız? Beş mi altı mı oldu?

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – O Anayasa’ya aykırılıkla ilgiliydi, şimdi teknik konular arkadaşlar.

BAŞKAN – Dilek Hanım, buyurun.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Evet, şimdi, sevgili arkadaşlar, öncelikle sanki biz tarafların yani insanların kendi aralarında anlaşmalarına yani bir arada bazı uzlaşmalara varmalarına karşıymışız gibi bir izlenim yaratılmaya çalışılıyor. Biz asla buna karşı değiliz. Toplumumuzda zaten bu vardır. Karı koca kavga etse bile mutlaka akrabalarından başlayarak patrona kadar herkes girer buna. Yani orada o şekilde uzlaşmaya, işte, insanların anlaşarak sorunlarını çözmesine asla karşı değiliz, bu toplumumuzun kültürel bir yapısıdır zaten, bu hepimizin bildiği bir şey. Yani Avrupa’da bu kadar bu ara bulucuya şey yapılmasının nedeni orada insanlar bireyselleşmişler, kimse birbirine yardımcı olmuyor, dönüp de arkasına bakmıyor ama bizim toplumumuzda zaten insanlar birbirlerine sahip çıkarlar. O anlamda zaten kültürel yapımızda var.

Şimdi, bizim burada karşı çıktığımız şey nedir arkadaşlar? Bu kendi aralarında anlaşma, uzlaşma vesair olaylarını biz burada bir otorite hâline dönüştürüyoruz, biz meslek grubu hâline dönüştürüyoruz. Ne diyoruz? İşte, ara buluculuk kurulu olacak, ara bulucu olacak, Adalet Bakanlığına bağlı olacak ve Adalet Bakanlığı tarafından onların sınavları yapılacak, Adalet Bakanı alacak bu sınavla, işte, onların sicilden silinmesi, ücretlerinin ödenmesi... Yani biz kurumsallaştırıyoruz bunu ve mahkemelerin denetimini de bunun üzerinde çok sınırlıyoruz. İşte o nedenle, bizim karşı çıkışımızın nedeni bu yoksa zaten insanlar kendi aralarından anlaşıyorlar. Avukat olarak hepimize en son gelir iş biliyorsunuz, artık anlaşamadılarsa yani kesinlikle olmuyorsa gelir. Biz öyle bir şeye karşı değiliz ama bunun bu şekilde, alternatif bir hâlde olması ve kurumsallaştırılması, Adalet Bakanlığına bağlı olması nedeniyle karşıyız.

Bir de Sayın Başkanım, şimdi -Başkanımız yer değişmiş- bütün barolar şunu söylüyorlar, diyorlar ki: “Avukatlık Kanunu 35/a’da neden bunu düzenlemeyi düşünmediniz?” Ben de gerçekten bu tasarı ilk önümüze geldiğinde, Uşak Barosuna gittiğimde arkadaşlarla bu konuyu konuştum “Arkadaşlar, böyle bir durum var. Ne öneriyorsunuz, ne yapmamızı istiyorsunuz?” diye. Şimdi, 35/a’da avukatların tarafların uzlaştırması var. Şimdi, arkadaşlarım şunu önerdiler -benim dahi aklıma gelmemişti- dediler ki: “35/a’ya şöyle bir hüküm konulmuş olsaydı ‘uzlaşmayla ilgili yani önce taraflar çağıracaklar, bir uzlaşmazlık tutanağı olursa eğer yani bu, uzlaşamazlarsa taraflar dava şartı olsun, uzlaşırlarsa da asgari ücret tarifesi’nin yarı ücreti ödensin. Yani bu uzlaşma sağlanma, Avukatlık Yasası 35/a’daki sistemi işler hâle getirelim.” Yani şimdiye kadar işlememiş bu. Siz avukatlara “Siz bunu uzlaştırdığınızda asgari ücret tarifesi’ne göre yarı oranında alacaksınız ve bir de uzlaşmıyorsanız da dava şartı olarak bunu getireceksiniz.” dediğinizde bütün avukatlar mutlaka tarafları çağırarak durumunda kalacaklar ve usulüne uygun çağıracaklar, onlarla görüşecekler. Yani 35/a aslında burada pek çok sorunu çözerdi. Yani şimdi, avukatlarla ilgili biliyorsunuz denetimleri; önce kendi

barolarımızın denetimi var, Barolar Birliğinin var, Adalet Bakanlığı işte, denetim yapabiliyor, biz her ne kadar karşı çıksak da davaların Adalet Bakanlığı açılmasına neden olabiliyor. Şimdi, böyle bir sistem varken yani çifte kontrol edilecek, işte, baroların da kontrol edeceği ve işin ehli olan -yani hepimiz mutlaka anlaşmaları sağlamışızdır yaşam içerisinde, mesleki yaşantımız içerisinde- yani böyle bir olay getirmiş olsaydık hiç de bunları tartışmamıza gerek kalmazdı. O nedenle de ben baroların görüşlerine şiddetle katılıyorum. Yani böyle bir düzenleme olsaydı, bunca lafı da etmemiş olacaktık.

Bu arada Sayın İyimaya şunu söylemişti: “Biraz daha işte, verimlilik esasına göre hocalarımız buradayken öncelikle görüşebileceğimiz konular var mıdır?” diye. Ben şöyle öneriyorum, önergelerimiz de hazır zaten: 1’inci madde -bu ara buluculuğun hangi kapsamda, hangi işlere bakacağını gösteriyor- 4’üncü madde -gizlilik konusu- 10’uncu madde, 18’inci madde, 20’nci, 21’inci, 23’üncü maddeler öncelikle görüşülebilir hocalarımız buradayken çünkü önemli bazı önerilerimiz olacak bizim orada yani sizlerin de geneli olarak, teknik olarak çok karşı çıkmayacağınızı düşündüğümüz öneriler var. Örneğin bir tanesi şöyle arkadaşlar: “Avukatlar ara buluculuk unvanını kullanabilirler.” diyoruz ama Avukatlık Yasası madde 11’de yani avukatlıkla birleşemeyen işler diye bir durum var, onu düzeltmemiz lazım. Daha önce bu konuda bir uyarı almıştık. Yani avukatlar ara buluculuk yapabileceklerse “avukatlıkla birleşemeyen işlerden değildir” dememiz lazım. Yani bu konuda teknik olarak önerilerimiz var, 18’inci madde mesela. Sayın Bakan dedi ki: “İşte, istinaf yoluna başvurabilirler taraflar.” Öyle değil. İstinaf yoluna başvurabilme icra edilebilirlik şerhi reddedilirse başvurabiliyor yani yoksa onun dışında taraflar “Ben bu kararı beğenmedim, vazgeçtim, irade fesadım söz konusu” diye başvuramıyor.

(Oturum Başkanlığına Başkan Vekili Hakkı Köylü geçti)

BAŞKAN – Onu orada değerlendirelim o maddeyle ilgili.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Bunları diyorum; 1, 4, 10, 18, 20, 21, 23 Sayın Başkan, bunları öncelikle görüşebiliriz. 4’üncü madde önergemiz orada var. 1’inci ve 4’üncü madde var, oradan başlayabiliriz isterseniz siz de uygun görürseniz.

BAŞKAN – Tamam, peki, teşekkür ederim. Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben çok uzun konuşmayacağım. Net olarak bu konuda geneliyle ilgili bir iki düşüncemi paylaşacağım. Aslında Sayın Hocamız Pekcanitez biraz önce çok ayrıntılı da açıklama yaptı. Daha önce ben, üç yıl önce bu konuda bir konferansını da dinlemiştim kendisinin Aydın Barosuna geldiğinde, anlattığında. Bu noktada da söyleyeceğim birçok şeyi aslında kendisi daha önceden açıkladı.

Şimdi, alternatif uyumsuzluk çözme yöntemleri çağımızda gelişmeye başladı, dünyanın birçok ülkesi buraya doğru yöneliyor, doğrudur, yanlıştır, o ayrı bir tartışma ama buraya doğru bir gidiş var,

uzlaşma yoluyla uyuşmazlıkları çözmeye dönük bir gidiş var. Ama gerek Almanya'daki gezimizde gerek Avusturya'daki gezimizde gerekse burada diğer gezen arkadaşlarımızın paylaştıkları izlenimlerden ve Hocamın da biraz önce anlattığı noktadan dönüp baktığımızda, bizim kendi hukuk pratiğimize de dönüp baktığımızda, uzlaşmaya ilişkin mevzuattaki diğer düzenlemelere de dönüp baktığımızda bu işin öyle hemen bir sene, üç sene, beş sene içerisinde çözülmeyeceği çok açık yani sonuçlarının alınmayacağı.

İkincisi: Bu işin öyle yargı yükünü filan da azaltacağına hiç kimse inanmıyor. Bir gerekçeye konmuş, niye konduysa, koyanların da inandığını pek düşünmüyorum, bir gerekçe olsun diye konmuş herhâlde. Ama ortada şöyle de bir gerçek var, ben bunu şöyle algılıyorum, şöyle bakıyorum: Bir geleceğe hazırlanma süreci diye bakıyorum yani bunu böyle almamız lazım. Geleceğe hazırlanıyoruz, dünyayla işte, eklemleneceğiz, dünya bir yere gidiyor, biz o dünyada yer almaya çalışıyoruz ve bu geleceğe hazırlığın mayasını, tohumlarını atmamız lazım. Eğer böyle bakarsak birçok sorunu çözebiliriz diye düşünüyorum, birincisi bu. Yani ben kişisel olarak alternatif çözüm yollarına karşı değilim, uzlaşmayı öngören çözüm yollarına karşı değilim, bunun önünü açacak uygulamaları yapmamız lazım, bu bir. Bu çerçevede de bir ara buluculuk düzenlemesinin, böyle bir kurumun girmesinden çok fazla rahatsız değilim ama bunu yaparken zaten kendi hukuk pratiğimizde yeterince uygulayamadığımız birçok kurum varken, uzlaşmaya dönük kurumlar varken biraz önce birçok kaygı duyan arkadaşlarımızın haklı kaygılarını da bir yerde bir araya getirip yoğunlaşarak yeni düzenlemeyi yaparken içeriğe dönük farklı uygulamaları da düzenlemeleri de yapmamızda fayda var diye düşünüyorum. Şunun için söylüyorum arkadaşlar: Otuz yıl sonra sonucunu alacağımız, kırk yıl sonra sonucunu alacağımız bir kurumu bugünün sıkıntıları içerisinde getirip monte ederken bu toplumun buna hazırlanma sürecine de dikkat edelim diye düşünüyorum. Kaygılar çok göz ardı edilebilecek kaygılar değil. O zaman, bunun zaman içerisinde alırsak bu kuruma biz, çeşitli düzenlemeleri burada yapıp bu şekliyle geçirilmesinde yarar olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, Almanya'da... Burada gezi notları var Bakanlığımızın sanıyorum hazırladığı, bir iki farklılık var, en azından belki yanlış algılandı. Almanya uygulamasında mesela ben vardım. Almanya uygulamasında Münih'te aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar ara buluculuk kapsamı dışında, burada içinde diye anlatılmış.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Bunda değil efendim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani aldığım not öyleydi, yanlışsa düzeltin.

Ondan sonra mahkeme içi ara buluculukta ara bulucuların hâkim olduklarını hatta kendisinden dinledik ama burada “Meslek şartı yok.” diye bir not gördüm. Yani bunu diğer

arkadaşların bilgisine sunuyorum, böyle değildi bizim orada gördüğümüz. Bir yanlışlık varsa da daha sonra düzeltiriz, ben yanlış anladıysam. Aldığım notlara yeniden baktım.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bu çerçevede baktığımız zaman, yine Almanya'da aldığım bir not, 2011 yılında 30 bin davanın 172'si mediasyona gelmiş -ara bulucuya- ve bu 172'nin yüzde 75'i çözülmüş. Yani yüzde 75 oran doğru bir oran -90 dedi biraz önce arkadaşımız burada da yüzde 75- ama gelenin yüzde 75'i. Yani 30 bin uyuşmazlığın 2011 yılında 172 tanesi buraya gelmiş. O ülkeler de bir arayış içindeler, hiçbirisi neyi ne yapacağını çok net olarak bilmiyor, "Burası mı eksik, burası mı fazla?" diye hepsi bir şeyleri düzenlemeye çalışıyor.

Ama tekrar başta söylediğim noktaya geliyorum. Ben buna bir geleceğe hazırlık diye bakıyorum ve geleceğe hazırlık sürecine iyi hazırlanmamız gerektiğine inanıyorum kaygılarımızı da dikkate alarak. Mesela yasanın kapsamı konusunda bir düzenleme yapalım burada ve normal olarak ben ilk baktığımda, ilk önüme tasarı geldiğinde "kişilerin doğrudan doğruya üzerinde tasarruf edebilecekleri haklar konusunda ara bulucuya gidebilirler" ifadesini yeterli diye düşünüyorum. Ben yirmi iki yıllık hukukçu kimliğimle bunu yeterli diyordum "doğrudan doğruya kendisinin tasarruf edeceği..." Ama tartışmalardan anlıyorum ki bunu biraz daha açmamız lazım, biraz daha vurgulamamız lazım. Bu konunun üzerinde çalışalım diye düşünüyorum.

Ondan sonra aile hukukunun kapsam dışında bu sebeple olabileceğini düşünüyordum ama buradaki konuşmalardan baktığımda aile hukukunun bir kısmının bu kapsamın içine girdiğini görüyorum. Bunu bir daha düşünelim ve bunu kapsam dışı çıkarma konusunda tartışalım yani ne kadarını çıkarabiliriz? Evet, Avrupa'da bazı yerlerde özellikle aile hukuku alanında bu ara buluculuğa başvuruluyor. Avusturya'daydı sanıyorum Hocam.

Avusturya'da tabii, özellikle aile hukuku alanında ara buluculuğa başvuruluyor ama orada farklı bir durum var, oradaki ara buluculuk kurumu bir tür psikoterapi gibi bir kurum -işin boyutu- ve onun sonucunda ilam niteliğinde bir düzenleme yok. Bizim kendimize uydurmak için yaptırımı sağlamaya dönük getirdiğimiz sistem yani Avusturya eksenli yasayı almışız ama bir iki bize özgü değişiklik yapmışız. Şimdi orada ilam niteliğinde düzenleme olmadığı için aile hukukuna ilişkin sanki psikolojik danışmanlık gibi yürüyen bir süreç var çünkü onun sonucundaki anlaşmayı tarafların rızasıyla uygulayacakları inancı yerleşmiş. Şimdi, biz buna bir de yaptırım bağlamak istiyoruz. O zaman, böyle farklı farklı kurumları bir araya getirdiğimizde sistemin işleminde sıkıntı yaratabiliriz. Bu çerçevede kapsamı İş Kanunu, aile hukuku gibi konuların bir kısmını kapsam dışına çıkararak daha da net tarif ederek o konuyu en azından alışma sürecini, olgunlaşma sürecini böyle geçirmek gerekir diye düşünüyorum.

Bir başka konu, mahkeme denetimi konusunda yani burada iki farklı yöntem denenebilir. Birincisi ilam niteliğinde olmaktan çıkarırız, sonucuyla ilgili tıpkı Avusturya sistemi gibi bir sistemi alır kabul ederiz, bir yaptırıma bağlamayız yani “İcra mahkemesinin tasdik etmesi hâlinde ilam niteliğindedir.” şeklindeki hükümden vazgeçersek hiçbir sorun kalmaz, kapsam konusunda da bir sorun kalmaz. Uygulanırlılığı ne olur, işte, o başka bir problem ama eğer bu sonucunu böyle bir yaptırıma bağlayacaksa o zaman mahkeme denetimini getirmek zorundayız. Anlaşmalı boşanmalarda dahi yargının yaptığı işlerde bunu, mahkeme denetimini getiriyoruz. Burada, icra hâkimliğinin sadece şeklî denetimi değil içerik denetiminin de tartışılabilirliği bir sistemi en azından şimdiden koyalım çünkü zaten işlemesi konusunda tereddüt duyduğumuz bir sistemi zamanla oturtacağız. İleride ihtiyaç kalmazsa bu kaldırılabilir ama bu aşamada bu önlemlerin alınması gerekir diye düşünüyorum.

Bir başka konu, irade fesadı hâlleri söz konusu olduğunda dava yolunu ayrıca bir hükümle düzenlemekte yarar var. Bakın, borçlar hukukundaki irade fesadı hâllerinin dışında bir şey bu. Burada, getirdiğimiz düzenlemeye basit bir sözleşme, tutanağın iptalinden bahsetmiyoruz. O tutanak yargı denetiminden, icra mahkemesi denetiminden geçtikten sonra ilam hükmünü alır diye bir maddemiz var düzenlemenin içerisinde. Dolayısıyla irade fesadına dayalı olarak bunun iptaline dönük bir tartışmayı, bir yolu tasarının içine koymazsak hiçbir hâkim “İlamlar sahteliği dışında bir tartışmaya konu olamaz.” diye usul hükmü gereği bunun içeriğini sonradan tartışamayız, “Zor altında aldım, vermek zorunda kaldım bu kararı.” diye. Buna ilişkin düzenlemeler yapılabilir, temyiz yolu da buna ilişkin düzenlenebilir.

Ben uzatmayacağım. Son olarak eğer uygunsa Hocamıza bir soru sorup sözümü bitirmek istiyorum. Bu düzenlemeye biz neden ihtiyaç duyduk? Ben bir yorum yaptım, böyle olur, geleceğe hazırlık yapıyoruz diye. Bunun dışında biz bu düzenlemeye neden ihtiyaç duyduk? Bunun evveliyatı nedir, ne zaman başladı? Çok kısa bizi aydınlatabilirsanız mutlu olurum.

(Oturum Başkanlığına Başkan Ahmet İyimaya geçti)

BAŞKAN – Üstadım, Bülentçğim, Hocam şey yaparsa şimdi İhsan’ın da konuşması var. Hemen bilgi verir.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ne zaman uygun bulursanız. Ben soruyu sordum.

BAŞKAN – Bir de -zannediyorum- benim yokluğumda “şu maddelerde şurada müzakere edersek” diye bir yöntem hâsıl oldu.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – 1, 4, 17, 18, 23.

BAŞKAN – Tamam, gördüm, Hakkı Bey not almış.

Hocam, usul bakımından, birkaç tane noktainazar var, bir de açık sorusu var. İhsan Bey de şöyle çok veciz...

Buyurun.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Yani Hocam da konuşabilir, çok da uzun konuşmayacağım. Zaten Sayın Hocamız Hakan Pekcanitez az önce açıklamalar yaptı, biz o açıklamadan ötürü teşekkür ediyoruz çünkü az sonra Adalet Komisyonunun doğru ve samimi bilgilerle donatılması ve burada bir siyasal iradenin ortaya çıkarak bu yönetime geçilip geçilmemesine karar verilmesi... Yani dolayısıyla biz burada birbirimizi gerçek bilgilerle donatırsak neticede çıkacak oylamada yani insanların en azından kendi iradesini orada samimi bir şekilde dilendirdiğini görüp yani kendi iç rahatlığıyla belki Komisyondan ayrılırlar diye düşünüyorum. Bu bir tercih meselesidir.

Şimdi, Hocamız az önce konuşurken bu Amerika örneğinden yola çıkarak bilgiler verdi. Biz de Amerika'ya giden heyette arkadaşlarımızla beraberdik. Yani hep birlikte güzel bir çalışma yaptık, gerçekten çok uyumlu, verimli bir çalışma oldu, öze dönük bir çalışma oldu. Gerçekten oraya gelen bütün arkadaşlarımız bu sistemin Türkiye'de uygulanabilirliği ve uygulanamazlığı konusunda yoğunlaştılar. Gerek iktidar gerekse muhalefet partisi milletvekilleri böyle bir anlayışla çalıştı.

Biz orada şunu gördük: Yani orada değişik, NewYork'ta, Milwaukee'de ve işte, Washington'da yaptığımız araştırmalarda her birinde farklı bir tabloyla karşılaştık. Yani benim tespitlerim, arkadaşlarım ama benim tespitlerimi düzeltebilirler, katılmayabilirler de ben kendi gözlemlerimi anlatıyorum. Şimdi, ilk gittiğimiz yerlerde olayın daha az benimsendiğini, hatta çok düşük rakamlar verildiğini gördük. Rakamlar sorduğumuzda çok küçük rakamlar ifade edildi bize sorunun çözüme katkısı konusunda. Sınırlarının tam olarak algılanamadığını gördük yani ara buluculukta sınırları tam olarak algılanamamış. İşte, ilam niteliğinde belge veriliyor mu, verilmiyor mu, bu konuda boşluklar olduğunu gördük. Ara buluculuğun eğitiminin olmaması nedeniyle ara buluculuğun biraz daha böyle kişisel, ihtiyari, kişinin özelliğine göre değişen bir tarzı olduğunu gördük. Yani orada ara buluculuk eğitimi yok, denetiminin de bize olmadığını aslında çoğu yerlerde söylediler. Dolayısıyla sistem içinde, baktığımız Amerikan sistemi içerisinde aslında ara buluculuğun ciddi anlamda sistemli bir uygulama alanı olmadığına tanıklık ettik, bunu gördük. Ali Rıza Bey'in de ifade etmek istediği husus oydu.

Yalnız Amerika'da tespit ettiğimiz diğer bir konu şu oldu: Şimdi, tabii -hocalarım akademik olarak bunu nasıl nitelendirirler bilemiyorum- kovuşturmanın saptırılması dediğimiz -biz öğrenciyken öyle bir kavram vardı, hâlâ kullanılıyor mu?- yani Amerika'da savcılık makamı kendisinin önüne gelen işlerde pazarlık yöntemiyle olayları, olguları adli yargı dışına çıkartabiliyor, işte, pazarlıkla dava açmayabiliyor, yargı dışına taşıyabiliyor. Amerika'da bazı yerlerde özellikle ara buluculuk sistemi ile bu sistemin aynı anlamda veya aynı içerikte kullanıldığını gördük. Yani hatta ara buluculuğun bu kavram içerisinde, daha doğrusu o kavramın yani savcının pazarlık kavramının ara buluculuğun kavramı içerisine kamufle edildiğini algıladım ben. Yani Amerika Birleşik Devletleri pazarlık kelimesini kullanmak istemiyor, savcının pazarlık yöntemiyle birtakım olayları ve olguları soruşturma

dışına çıkartılma olgusunu genelde kullanmak istemediği için ara buluculuk, uzlaşma kavramından yola çıkarak bu kavramın arkasında bütün bu olguları doldurarak, bir bütünü olarak değerlendirme yaptığını gördük ve bunu yaparken de ellerinde sistemli verilerin olmadığını, hakikaten böyle net sınırların çizilmediğini yani bunların hatta ara buluculuğun kapsamına giren suçlarla ilgili net sınırların da çizilmediğini gördük. Yani adam öldürmeyi bile ara buluculuk kapsamında değerlendiriyor oradaki hâkim ve savcılar. Yani bizde şimdi adam öldürmeyi ara buluculuk kapsamında değerlendirme şansımız var mı? Dolayısıyla eğer adam öldürmeyi bile ara buluculuk kapsamında değerlendiriyorsa oradaki bir yargıç veya hâkim, demek ki bu ara buluculuk kavramı bizim bildiğimiz anlamda kullanılmıyor, orada savcının kovuşturma dışına çıkartması, taraflara işte, pazarlık yaparak bir araya getirerek kovuşturma dışına çıkartması anlamında kullanılıyor. Dolayısıyla bizde Amerika'da açıkçası bu sistemle ilgili yani uygulanabilirliğiyle ilgili kaygılar oluştu ve sorunu çözmediği yani iş yükünü azaltmadığı noktasında kaygılar oluştu. Dolayısıyla ben burada şunu ifade etmek istiyorum, sonuç olarak bağlayacağım.

Şimdi, sisteme katkısını Hocam da ifade etti yani "Otuz kırk yıl sonra belki, binde 1 civarında sorunun çözümüne katkıda bulunabilir." dedi. Bizce de doğru bir tespittir yani bizim de orada algıladığımız sonuç budur, son derece gerçekçi bir rakamdır. Burada, işte, bir tercih yapma noktasına geliyoruz. Yani bir taraftan sisteme ciddi anlamda belki katkı sağlamayacak bir süreci, otuz kırk yıl sonra binde 1 oranında belki katkı sağlayacak bir süreci oluşabilecek aksaklıkları da göz önünde tutarak adapte etmeye çalışıyoruz. Şimdi, az önce, sabahın Yargıtay Başkanının bir sözünü ifade etmiştim, hasımlık ile hısımlık. Şimdi, Yargıtay Başkanının bile hasımlık ile hısımlık kavramlarını açıkça, yerli yerinde, düzgün kullanamadığı bir süreçte ara bulucuyu biz nasıl kendi görev sınırları içerisinde tutabileceğiz? Nasıl onu yetişkin, hakikaten görevini layıkıyla yapabilen, bağımsız, ön yargısız, sadece o görev tanımını içerisinde görev yapan bir kişi durumuna dönüştüreceğiz? Yani zaten yargının bağımsızlığı konusunda ciddi ön yargılar var, ciddi kaygılar var. Biz bu kadar kaygıların arasına, açıkçası yargıyla ilgili oluşan bu kadar kaygıların arasına onların bağımsızlığını veya onların işte, kavramsal ve ilkesel duruşları noktasındaki şüpheleri içerisinde bir de aslında hiç yetişmemiş bir ara buluculuk müessesini alıp monte edeceğiz.

Dolayısıyla ben sonuç olarak şunu söyleyeceğim: Yani otuz kırk yıl sonra edineceğimiz fayda acaba bugünkü süreç göz önüne alındığında bu sistemin içerisine sokarsak bu olguyu ve bu kadar işte, kuşkular ve ön yargılar var, acaba sistemin bozulmasına daha fazla mı katkı verir? Yani otuz kırk yıllık süreç kaybedilen yıllar mı olur? Yani ben bu noktada kendi açımdan kaygılar... Bunları da samimi olarak söylüyorum, tamamen siyaset ön yargısından uzak. Yani yargıya açıkçası kısa vadede çözüm getirmeyecek bir müesseseyi ve dünyada da tam oturmamış, sınırları çizilmemiş yani tanımını

bile tam olarak yapılmamış bir müesseseyi buraya sokarsak nasıl bir tabloyla karşılaşırız, bunun kaygısını taşıyorum.

İkincisi şu: Hocam, yine bir şey söyledi.

BAŞKAN – Sonuç olarak dediniz, bak üçüncü sonuç oldu.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Ama şunu söylemek lazım: “Meslek olarak görmemek lazım.” gibi bir cümle kullandınız değil mi Hocam? Amerika’da bunun bazıları tarafından meslek hâline getirildiğini gördük ve özellikle saat başına 300 dolar civarında para alındığına tanık olduk ve orada da bir olayla da karşılaştık, bunu da anlatmamız lazım. Bazı uluslararası ara buluculuk şirketlerinin Türkiye’ye ciddi hamle yapma hazırlığı içerisinde olduğunu gördük ve ben özür dileyerek bunu söylüyorum. Yani hatta egemen bir tavırla ve egemen bir pozla bu hazırlığı yaptıklarını gördük. Ben bunların egemen tavrını açıkçası Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir milletvekili olarak son derece kaygı ve kuşkuyla karşıladım, sadece ben karşılamadım, başka arkadaşlarımız da karşıladı. Yani eğer dolayısıyla bağımsız yargı üzerinde tahakkümler oluşacaksa -bu sadece iç kaygılardan bahsetmiyorum- küresel tahakkümler oluşacaksa ben açıkçası yani laik, demokratik, çağdaş Türkiye Cumhuriyeti’nin uygar ve bağımsız bir yurttaşı olarak yani bundan ciddi anlamda kaygı duyuyorum ama bunlar bizim somut gözlemlerimizdir, yaşadıklarımızdır. Ben bütün bu kaygıların yani bu küresel kaygıların...

ABD’de bir de şunu gördük: ABD’de etnik yapılar yani ABD’de farklı uyruktan gelen insanlar var. ABD çok panik ve paranoya hâlinde, bu etnik yapıların kendilerine karşı bir ayaklanma veya bir toplumsal eylem içerisine dönüşebileceği paranoyasını da taşıyor. Dolayısıyla bu ara buluculuk gibi sistemlerin aslında biraz da o etnik ve farklı uyruklu vatandaşların toplumsal direnişine karşı bir sibop olarak kullanma amacıyla olduklarını da gördük yani böyle saptamalarımız oldu. Arkadaşlarımız kısmen buna katılırlar, kısmen katılmazlar. Özellikle bir yerdeki bir güvenlik danışmanının ben yaptığı konuşmalardan bunu algıladım. Yani diyelim ki Meksika kökenliler var veya işte, Türk kökenliler var, İngiliz kökenliler var. Herhangi bir ikili müdahale hâlinde bir toplumsal yani bir başkaldırı hareketinin olma olasılığı karşısında bu müesseseyi de biraz bazı yerlerde hareketlendirdiği konusuna ben tanık oldum.

Bitiriyorum. Yani hem iç kaygılar...

BAŞKAN – Dördüncü bitiriyorum.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – ...hem dış kaygılar nazara alındığında, bu sistemin oturma güçlükleri göz önünde tutulduğunda acaba atılan taş ürkütülen kurbağaya değer mi? Ben bu Komisyonun takdirine sunuyorum. Yani söylediklerim bunlar Başkanım.

BAŞKAN – Ben Ali İhsan Bey’in bir noktasına eleştirel yaklaşımda bulunmak istiyorum arkadaşlar. Bakın, siyasetin her çeşidi saygın ve saygıdeğerdir. Onun için “siyasal ön yargı”

taamlamasını bir talihsizlik olarak görürüm. Siyasete dışsal müdahalelerin temel gerekçelerinden birisi de odur. Siyaset hatalı olabilir, siyaset gelişmiş olmayabilir ama siyaset gerçekten en büyük fedakârlık isteyen Hocam yani bilime belki yakın değildir ama onun için siyasetin her çeşidi muhalefetin A versiyonu, B versiyonu, iktidarın C versiyonu saygındır ve saygıdeğerdir, eleştirilecek tabii.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Hocam, ben kimseyi itham etme amacıyla değilim, öyle bir şeyim yok, sadece kaygılarımı...

BAŞKAN – İtham değil yok yok değil değil.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Yani öyle bir anlam çıktıysa kusura bakmayın.

BAŞKAN – Bir dakika Ali İhsancığım.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Kimseyi kırmak değil niyetim.

BAŞKAN – Değil, değil bunu tamamen ben paradigma olarak ortaya koyuyorum. Siyasete evvela siyasetçiler sahip çıkmalıdır.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Tabii, tabii yani o noktada zaten bir siyaset...

BAŞKAN – Ömer Hocam, hemen şu en azından 1, 4, 18, 23'üncü maddeleri hocalarımın huzurunda değerlendirelim.

Ben yoksa eleştirel, o anlamda diyorum. “Yine siyaset yapıyor.” diyor mesela bir televizyon konuşmasında. Siyaset yapacağım tabii.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biz siyaset yapmak için buradayız.

BAŞKAN – Tabii, tabii.

Buyurun.

ÖMER SÜHA ALDAN (Muğla) – Sayın Başkan, arkadaşlarım maddeleri üzerinde bayağı hazırlandılar. Ben ilk ve tek olarak konuşacağım, üç dakikayı da geçmez.

BAŞKAN – Sağ olun, siz özü konuşuyorsunuz Ömer Bey, bizim gibi teferruat değil.

ÖMER SÜHA ALDAN (Muğla) – Öncelikle şunu söyleyeyim: Bu yasal düzenlemeyle amaç yargının yükünü azaltmak, yargılama masraflarından insanların kurtulmasını sağlamak, Avrupa'daki uygulamanın temelinde yatan üçüncü neden biraz önce Mevlüt Bey'in isabetli olarak bahsettiği konu var, biz toplumsal olarak, toplumsal yapımız gereği daha bir arada olmayı, aramızdaki sorunları konuşarak, uzlaşarak ya da aracılar vasıtasıyla gidermeye çalışan bir topluluğuz. Batı dünyasındaki o bireyci yaklaşımın da bir sonucu olarak çıkan bir düzenleme. Aslında bu bir alternatif hukuk sistemidir gerçekten ama bu tarikat, cemaat anlamında değil, bu küresel bir istektir. Dikkat ederseniz aslında temelde ideolojik bir sorunla karşı karşıyayız. Terörün finansmanı geliyor, burada tartışıyoruz, ara buluculuk geliyor tartışıyoruz, Türkiye çapında tartışmalar oluyor. Aslında temelde İtalya'dan iki örnek vererek konuşmamı bitireceğim bunun kanıtı anlamında. Bir tanesi, İtalya Adalet Bakanı konuşmasında şöyle bir tanımlamada bulundu: “Şirketlerin hangi ülkeye gideceklerine karar verirken

ilk olarak kurallara ve bunların uygulamalarına baktıklarını, bu nedenle şirketlerin ihtiyaçlarına cevap veren ve sorunları çabuk çözen bir sistemi arzuladıklarını...” Yani temelde yeni bir hukuk yaratılıyor. Yani ulusal hukukun dışında küresel bir hukuktur bu, bunun yansımasıdır bu yasal düzenleme ve gelecekte öyle bir gün gelecek ki dünyada şirketler kendi aralarında bir yönetim anlayışına sahip olacaklar ve bugün bu yasanın temelinde yatan asıl neden bu ideolojik nedendir.

Evet, alternatif bir hukuk sistemine hepimiz hazır olalım. Ülke olarak böyle “şu ülkede uygulanıyormuş, bu ülkede uygulanıyormuş” anlayışıyla birebir kopyaladığımız birtakım veriler üzerinde de ulusal duyarlılıklarımızı gözeterek bazı düzenlemeler yaparak o rüzgârdan sakınmaya çalışıyoruz. Bence bu da çok doğru değildir. Biraz dünyadaki gelişmeleri beklemekte de yarar olduğunu düşünüyorum.

Son olarak İtalyan Senatosunda bu düzenlemeye karşı çıkan bir milletvekilinin bir sözüyle tamamlayacağım, dedi ki: “Roma hukuku dünyadaki çağdaş hukukun temelidir. Biz bu düzenlemeyle iki bin yıllık hukuk tarihimizi inkâr ettik.” Benim söyleyeceklerim bu kadar.

Bunun sonrasında bir konu daha var. İtalya’daki gibi bunu uygulayamayacağız uzlaşma gibi, uygulayabilmek için zorunlu ara buluculuk müessesesini getirmeye çalışacağız, asıl fırtına o zaman kopacak.

Hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Ömer Bey, küresel yaklaşım için teşekkür ediyorum ama Türkiye’deki bütün cezacılar sanki Manzini’nin torunları, tüm kaynakları İtalya, yarım çizme.

Çok sağ olun.

Hocam, şöyle kısaca -bilhassa Bülent Bey’in sorusu vardı- değerlendirmeler, ondan sonra geneli, maddelere geçelim, arkadaşlarımızın şu, şu maddeler dediğini bir göz gezdirelim, ondan sonra da ara verelim yani yarına bırakalım.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Ben, açıkçası bu “alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemi” tamlamasının şanssız ve kadersiz olduğuna inanıyorum. Gelin, isterseniz bunu “dostane çözüm yöntemleri” diye değiştirelim, belki o zaman şu yargısal faaliyet, ziraat faaliyeti veya başka faaliyet konusundan da uzaklaşmış oluruz çünkü ben bildiklerimi hatırlayarak tekrardan şunu söylüyorum ki bu faaliyetin yargıyla ilgisi ve yargı içinde olması yargısal faaliyet olmasını ifade etmez, sadece o mahkemeye müracaat ettikten sonraki aşama, çekişmesiz yargı aşaması yargıyı ilgilendiren tarafıdır, yoksa ondan önceki görüşmelerin, konuşmaların hiçbir ilgisi olmadığı kanısındayım.

Şimdi, ben Ümit Bey’e de açıkladım. Diyor ki: “Ne demek bu sistematik yöntemler?” Hakikaten bunu bir korku gibi algılayıp soranlar da olduğunu biliyorum. Hatta ben kendisine

fakültenin bahçesinde de anlattım, dedim ki: “Bu sistematik yöntemler tamamen psikoterapiyle ilgili.” Çünkü bu ara buluculuk faaliyetini sürdürecektir olan kişinin sadece hukuki bilgilerle sürdürmesi mümkün değil, bir avukatın sadece hukuk bilgisiyle ara bulucu olması ve başarması imkânsız. Bunun için mutlaka psikoloji, psikoterapi, insan ilişkileri, çözüm yöntemleri ve insanların davranışları, ellerinin tutuşunu bilmesi lazım ki başarılı olabilsin. İşte, sistematik yöntemler bu. Örneğin ara bulucu iki kişiyi nasıl oturtacak? Nasıl onları görmesi gerekecek? Bu çok ciddi bir problem. Mesela Almanya’da gördüğümüz kadını bir tarafa, erkeği bir tarafa oturtuyor ve şeker ile sütü önlerine koyuyor ki birbirlerine o şeker ve sütü versinler ve bu şekilde bir irtibatla bu iş başlasın ve onları nasıl konuşturması gerektiğini biliyor. Yani bu bizim bildiğimiz gibi “Hadi, arkamı dönüyorum. Bak, bir daha... Çok ayıp bu yaptığınız.” şeklinde veya racon kesmek biçiminde değil. Onları sürekli olarak eskiyi konuşmaktan uzaklaştırarak, gelecekteki menfaatlerini hatırlatarak çözüm yöntemlerini buluyor.

Ve şunu söyleyeyim: 1994 yılında ilk defa ben ara buluculuk konusunda bir bilgi sahibi oldum. Tesadüfen bizim fakülteye gelen bir kimsenin tercümesini yaptım ve o zaman Alman bana dedi ki: “Bu çok modern, çok fantezi bir müessese, biz de inanmıyoruz.” Ben de açıkçası tercüme ettiğim şeyi yayınlamadım bile Türkiye’de buna değmez diye ama devam ettim, 2000’li yıllarda Türkiye’de ikinci tez benim yanımda yapıldı ve bundan sonra da devam etti. Şimdi, geldiğimiz noktada ben şunu hatırlıyorum. Ben 2001 yılında o zaman CHP’li milletvekillerine danışmanlık yaptım, sebebi de Milletlerarası Tahkim Kanunu hazırlanırken DSP’li özellikle...

BAŞKAN – Hikmet Sami Türk...

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Evet, o sırada sıkıntı vardı, aynı bugünkü tartışmaları o gün yaşadık, DİSK yürüdü kordonda, Milletlerarası Tahkim Kanunu geliyor diye, “Kapitülasyonlar geliyor!” denildi, “Ülke satılıyor!” denildi, “Bütün yabancılar ülkeyi istila edecek!” dediler. Ben televizyona çıktığımda bugünkünden çok daha ağır eleştiriler aldım ve bana şunu söylediler: “Hocam, sen daha çocuksun. Bak, ileride neler olacak?”

Bakın, 2001 yılında yasa çıktı. Ben şimdi soruyorum: On bir yıl geçti, bir tane Milletlerarası Tahkim Kanunu sebebiyle Türkiye’nin başına gelen bir felaket duydunuz mu? Haberimiz bile yok. Ne kapitülasyonlar geldi ne yabancılar istila etti ne devletin... Şimdi, burada da aynı sıkıntıyı yaşıyoruz.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Hocam, yerli bir şey kalmadı gözünü seveyim.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – İnanır mısınız, ben bu eleştirilerin ve bu korkuların mutlaka dikkate alınması gerektiğine inanıyorum, bütün bu eleştirilerin haklı tarafları var ama ne olur bunu bu kadar büyük egzajere ederek, bu kadar büyük korkulara kapılarak da kaçırmayalım bu fırsatı. Çünkü üzüntü duyuyorum, yüz elli yıldır tahkimle ilgili hükümlere sahip olan bir ülke, bugün Fransa’ya ICC’ye tahkim için 60 iş adamımız gidiyor, milyonlarca lira bırakıyor. Bakın, tersanelerimiz kapandı, Tuzla’da tersanelerimiz kapandı, hepsi nereye gitti biliyor musunuz?

Londra'ya gittiler. Londra'da bir tane tersane sahibinin dava kazanıp gelmediğini ben biliyorum. Neden? Çünkü tahkime de karşıyız, tahkimi de emperyalizmin bir aracı olarak gördük. Ben İzmir'de 2000 yılında tahkimle ilgili toplantı yaptığımda bizim salonu bastılar -kırmızı kart göstermediler ama- "Biz tahkime karşıyız, emperyalizmin her türüne karşıyız." diye. Ama ne oldu? Bakın, ara buluculuğa da karşı çıkıyoruz. İngiliz ara bulucu geldi, Bolu'daki 200 milyon dolarlık işin ara buluculuğunu yaptı, cebine parasını koydu ve gitti. Biz eğer bu yasayı çıkarmazsak... Yabancılar, İtalyanlar geldi eğitim verdi Ankara Barosunda, İstanbul'da İtalyanlar yine eğitim veriyorlar. Ara bulucu sertifikası veriyorlar, bunun için kanuna gerek yok ve o kişileri atıyorlar. Eğer biz kendi ara bulucumuzu çıkarmazsak onlar gelecek, bizim uyuşmazlığımızı çözecek, biz oraya gideceğiz.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Çıkartınca onları engelleyebilir miyiz Hocam? Çünkü onlar yine gelecekler.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Hayır, ama biz kendi insanımızı yetiştirirsek bugün biz de onları davet edebiliriz. Bakın, Türkiye Cumhuriyeti'nde hâlâ bir tahkim merkezimiz yok. Saint Petersburg 2001 yılında kurduğunda herkes güldü, şimdi Saint Petersburg ciddi bir tahkim merkezi oldu. Bu da yarın yürürlüğe girdiği zaman kimse bir şey beklemesin. Bu uzun süreli, uzun vadeli, uzun soluklu ve biraz da itiraf edeyim bize çok da uygun bir iş değil çünkü biz yasa çıktıktan sonra bitiriyoruz işi. İşte, şimdi, HMK'yla ilgili ben her hafta sonu sağ olsun Muhammet Bey'le her yere gidiyoruz, Bartın'a gittik, Batman'a gittik, şimdi, Ağrı'ya gidiyorum, efendim, Van'a gidiyorum, Diyarbakır'a gidiyorum ama şunu görüyorum: Yasa çıkarmak yetmiyor. Yasayı ondan sonra uygulayabilmek lazım ama şunda da cesaret bulmamız lazım: Eğer biz bu yasayı düzgün çıkarırsak, düzgün takip edersek düzgün bir şekilde sokabiliriz. Korkularımız varsa şimdi bunları dikkate almalıyız ve bütün engelleri de koymalıyız.

Ben şuna katılıyorum: Benim hiç tereddüdüm yok, üzerinde serbestçe tasarruf edilebilecek hususlar konusunda hiç tereddüt yok çünkü yıllardır bizim kanunlarımızda bu hüküm var. Ticaret Kanunu'muzda diyor ki: "iki tarafın üzerinde serbestçe tasarruf edeceği mesai..." Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'muzda vardı, Avukatlık Kanunu'nda var ama hâlâ deniliyor ki: "Bunun kapsamı belirlenmeli." Evet, bu anlaşılıyorsa belirlensin, biz ama bunu yeterli gördüğümüz için böyle düşündük.

İkincisi: İlam ile ilam niteliğindeki belge birbiriyle hiç alakası olmayan iki kavram. Bunun hiç tereddüt konusu olmadığını düşündük ama maalesef bizim uygulamamızda ilam ile ilam niteliğinde belgenin aynı şeyler olduğu zannediliyor. Beni en çok eleştirdikleri nokta da bu olur. "Hocam, ilam niteliğinde..." Efendim, değil ilam niteliğinde belge. Bakın, noterler düzenleme biçiminde senet yaparlarsa bu bir ilam niteliğinde belgedir. Bırakın noterleri, hukukçu olmayan icra memurunun kefaleti ilam niteliğinde belge.

MURAT GÖKTÜRK (Nevşehir) – Kooperatiflerin müteselsil borç senetleri ilam niteliğinde belge.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Tabii ki.

Efendim, Avukatlık Kanunu'nda aidaatla ilgili hesapları ilam niteliğinde belge. Dolayısıyla ilam niteliğindeki belgede irade fesadı ile ilgili bütün hususlar ileri sürülebilir, dava açılabilir, bu konuda hiç tereddüt yok ama uygulamada tereddüt ediliyorsa tabii ki konulsun bunlar. Biz elimizden geldiği kadar en iyiyi yapmaya çalıştık ama inanın bütün bu olumsuz kaygılar içinde değil makul, normal şartlar içinde biz bu yasayı getirdik ve bu tasarının içinde tamamen model kanun var. Sayın Öztürk dedi ki: “Efendim, niye biz yabancıları alalım?” Eğer böyle bir kaygımız yoksa o zaman bırakalım kendi kendimize birtakım çözümler bulalım ama biz Avrupa Birliği müktesebatıyla ilgili, çevremizdeki ülkelerle ilgilendirmek istiyorsak tabii ki, Birleşmiş Milletler Model Kanunu'nu esas alacağız, tabii ki direktifleri esas alacağız. Çünkü ileride “Gel, benim ülkemde ara buluculuk faaliyetine katıl.” dediğimiz zaman “Senin ülkende nasıl bir ara buluculuk?” denildiğinde biz onlara diyeceğiz ki: “Bizimki de model kanun, aynı sizinki gibi.” O yüzden zaten Birleşmiş Milletler model kanunlar çıkarıyor. Bugün Çin’de de aynı kanun var, Japonya’da da aynı kanun var, enteresandır, Fas’ta da aynı kanun var, Mısır’da da aynı kanun var.

MUSTAFA KEMAL ŞERBETÇİOĞLU (Bursa) – Değerli Hocam, yani biraz da kusura bakmayın sözünüzü kestim ama, cumhuriyeti kurarken yasaları nereden aldık? Yani bunu da arkadaşlara hatırlatmak isterim.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Özür diliyorum.

Şunu söyleyeyim, ben şuna üzülüyorum: Arnavutluk beş yıldır ara buluculukla ilgili faaliyetlerini sürdürüyor. Bulgaristan 2005 yılında yasayı çıkardı. Eğer biz biraz daha geç kalırsak bu konuda maalesef onların gerisinde, ara buluculukta da geri kalmış bir ülke olacağız. Bu konuda yasa çıkmadan tedirginliğimiz de giderilmeyecek. Açık söyleyeyim, yasa çıkmadan önce ne kadar konuşursak o kadar korkuyoruz, bunu daha on yıl tartışalım, korkularımız 10 kat daha artacak, bunun tek çözümü biz bunu ne zaman uygulamaya başlarsak o zaman bu konuda hataları göreceğiz, eksiklikleri göreceğiz. İşte, o hataları da burada düzeltmek gerekir. Biz elimizden geldiği kadar bunu düzenledik. Hiçbir ülkenin kanununu esas almadık.

Şu yüz saatlik eğitimi de söyleyeyim: Avrupa’nın hiçbir ülkesinde ara bulucuların hukuk eğitimi almaları zorunlu değil bir tek Avusturya’da var. Neden aldık? Burada zannediliyor ki hukuk fakültesindeki bilgilerle donatılıyor. Hayır, sadece ara bulucu anlaşma metnini yazarken nelere dikkat edecek konusunda hukuk bilgisi veriliyor yoksa haşa borçlar hukuku, ticaret hukuku bilgilerini kim verebilir ama bunu maalesef yüzlerce kez söylememe rağmen yine eleştiren kişiler “Yüz saatlik eğitim olur mu?” diye eleştiriyorlar. O zaman, bu eleştirilerinde samimi olmadığını görüyorum.

Son olarak şunu söyleyeyim: Benim ara buluculuk kanununun çıkmasında hiçbir menfaatim yok. Benim bürom var, benim üniversitem var ama benim maalesef bu işler için inanın aldığım eleştiriler ve haksız hakkımdaki söylenenleri anlatmam mümkün değil. Biraz önceki Baro Başkanı benim için “Bizim baronun önünden dahi geçemez o.” diye söylediği için ben kendisini -kayıtlara geçsin diye söylüyorum- fakültenin bahçesinde buldum, dedim ki: “Niye böyle söylüyorsun?” Siz demokrasiye inanan insanlarsanız eğer neden benim baronun önünden dahi geçemeyeceğim şeklinde bir düşüncüyü sanki demokratmış gibi söylüyorsunuz? Dedi ki: “O öyle değil.” Peki, nasıl? “Yani sen aslında geçmeye bile cesaret edemezsin anlamında söyledim ben onu.”

Şimdi, açık söylemek gerekirse...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Hocam, yalnız onların olmadığı bir ortamda bu şekilde bir karşılıklı polemik yaratacak bir şey söylememek lazım. O zaman Ümit Bey’le halledeceksiniz onu, burada değil yani.

BAŞKAN – Dilek Hanım, tamam...

Hocam, bitirelim.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Hayır, hayır, ben şunu söylemek istiyorum: Bu konuda yasayı hazırlarken biz tamamen bilimsel esaslardan hareket ettik, bizim hiçbir menfaatimiz yok. Hiç kimse de bana emir ve talimat veremez, hayatımda da kimseden almadım. İşte, Yüksel Bey’le ben on senedir çalışıyorum. Adalet Bakanı Cemil Çiçek bize geldi, dedi ki...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Burada böyle bir menfaat var diyen olmadı.

PROF. DR. HAKAN PEKCANITEZ – Hayır ama ben sanki bu işin tarafıymışım gibi beni ne olur dinlemeyin, ben sadece ara buluculuğu doğru bir yöntem olarak görüyorum. Yoksa benim ne partiyle ne bir başka bir şeyle, hiçbir şeyle alakam yok.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Ya, ben, bir çelişki... Bir tek soru soracağım, şimdi...

BAŞKAN – Ali İhsancığım...

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Şimdi, Başkanım ama aydınlanmamız lazım...

BAŞKAN – Bakın, o kadar aydınlandın ki...

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Ama bakın, ben aydınlanmadım. Hocama soracağım soru şu, iki tane sorum var. Bir tanesi bakın, çok...

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir dakika...

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Yani bu ara buluculuğu bizim geciktirmemizin bize yaratacağı kayıpları anlattı ama ben tam olarak anlamadım şahsen yani Hocam bunları bir kere daha...

BAŞKAN – Soru sor üstadım, izah değil soru.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Ara buluculukta hakikaten bizim temel beklentimiz nedir? Yani bize ne gibi bir yarar sağlar? İkincisi şunu söyledi Hocamız da “Bunu meslek olarak almamak lazım.” dedi ama daha sonra “200 milyon dolarlık bir ihtilafı bir başka ara buluculuk kurumu çözdü, gitti.” dedi. Yani şimdi, hem meslek olarak almayacağız hem de bunu, 200 milyon dolarlık bir ihtilafı...

BAŞKAN – Bu çatışmayı nasıl gideriyorsun diye...

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – İşte, onu meslek olarak yapması lazım ara buluculuk kurumunun.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, ben de ilam ile ilam niteliğindeki belgenin farkı...

BAŞKAN – Sonra, o maddesine gelince konuşuruz.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Çünkü ben onu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN – Hocam, bir dakika, arkadaşlarımız soru sordu. Zaten yine söz alacağız, müzakere devam ediyor fakat bir tane anımı anlatacağım bu ekonomik hukuk dönüşümü anlamında.

Hikmet Sami Türk Adalet Bakanı. Uluslararası tahkim sistemi Türkiye'ye getirilmek isteniyor. Anahtar parti Doğru Yol Partisi. Ben o partide belli bir dönemde Anayasa Komisyonu Başkanlığı yaptım, Anayasa Komisyonu üyesiyim de. Bu anayasa çalışmalarında da partiyi temsil ediyorum. Anayasa'nın -sanıyorum- 125'inci maddede yabancılık unsuru da eklenen uluslararası tahkimi düzenliyoruz. Genel Kurulda müzakereler var. Söz sırası bana gelmek üzere, on beş veya yirmi dakika var. Genel Başkan yukarıdaki odasına çağırdı, ekonomi kurmayları yanında; Ufuk Söylemez, Ayfer Yılmaz, Oğuz Tezmen. Oğuz Tezmen hariç, bir kapitülasyon sistemi Türkiye'ye dayatılıyor ve Türkiye bağımlılığa, ekonomik işgale uğrayacak... Aşağıda da ben parti benimsiyor veya benimsemiyor diye geneli üzerinde konuşma yapacağım. Ben dedim ki Genel Başkana: “Sayın Genel Başkanım, benim hukuk bilgim senin ekonomi kurmaylarının Anayasa bilgisi kadardır, onların Anayasa bilgisiyse benim ekonomi bilgim kadardır. Lütfen Anayasa'yı ben bileyim.” İndim, oylamada 125'inci madde kabul edildi, uluslararası tahkim geçti, akşam Genel Başkan aradı “Beni gerçekten bir çelişkiden, çatışmadan kurtardın.” dedi, teşekkür içinde şey yaptı. Ekonomi kurmayları çevirmiş, bir tane Oğuz Tezmen savunuyor, diğerleri tamamen bir yerde rüzgâr esmiş ve “Efendim, millî tahkimi de yabancı yerlere götürecekler.” vesaire falan diye bir...

Tabii, bu ekonomik dönüşüm dönemleri gerçekten kaygı dönemleri, tereddüt dönemleri, olgunlaştırma dönemleri ama şu var: Gidişatın yönünü kestiremeyen sistemler, gidişata gerekli dönüşümü yapmakta geciken sistemler gerçekten küresel rekabet karşısında geride kalıyor arkadaşlar. Ben savunmak anlamında falan değil sadece bir anımı sizlerle paylaştım.

Geneli üzerindeki müzakereler sona ermiştir.

Maddelere geçişi yüksek oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy çokluğuyla maddelere geçişi kabul edilmiştir.

Demince meydana gelen konsensüs içerisinde 1, 4, 10, 18, 23' okuyalım, tereddütlerimiz varsa hocalarımıza sunalım, sonuçlandırmayı bilahare yaparız.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, zaman gittikçe daralacak zannederim. şu 18'inci maddeden başlarsak ilam niteliğindeki belge yani ilam...

BAşKAN – Oraya gelemesek, ben o anda şey yapacağım. Bakın, Dilek Hanım...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Yani bunu çünkü ben ciddi olarak kaygı duyuyorum açıkçası.

BAşKAN – Dilek Hanım, bakın, çok aıksınız, aynı zamanda ısrarcısınız. Komisyon Başkanının gündeme hkimiyetine de saygı duyun. Eğer yle bir, bu akşam nazara alamama gibi bir risk doğarsa onu şey edeceğim.

1'inci maddeyi okuyalım, buyurun.

HUKUK UYUşMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK KANUNU TASARISI

Birinci Bölüm

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı, hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir.

(2) - Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır. şu kadar ki, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.

BAşKAN – Arkadaşlar, burada şu: Tereddütler ne burada? 1'inci maddeyi ne alalım deyince...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – nerge vermiştik Sayın Başkan, nergemiz var. İsterseniz nergeyi okuyalım, onun üzerinden...

BAşKAN – nergeyi okuyalım.

Hocam, önergeyi biz normalde müzakere etmiyoruz ama sizi her zaman bulamayabiliriz, arkadaşların da önergesi gerçekten sizin ortaya koyduğunuz felsefe içerisinde faydalı olabilir. Lütfen, o konuda görüşlerinizi şey yapın, Dilek Hanım da birkaç şey söyleyecek, ona göre sonuçlandıralım.

Buyurun.

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanun Tasarısının 1. maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

Ömer Süha Aldan

Ali İhsan Köktürk

Dilek Akagün Yılmaz

Muğla

Zonguldak

Uşak

Bülent Tezcan

Ali Rıza Öztürk

Turgut Dibek

Aydın

Mersin

Kırklareli

“ (2) Bu kanun kamu düzenine ilişkin olan hukuki ilişkilerden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde uygulanmaz. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamına giren uyuşmazlıklarda tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş ve işlemler kamu düzenine aykırı olmasa da bu kanun kapsamı dışındadır.”

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Konuşma hakkı vereceksiniz değil mi Başkanım?
Yani gerekçe yok.

BAŞKAN – Vereceğiz, izah, izah, uzun konuşma değil teknik izah.

Devam edin.

Gerekçe:

Görüşülen tasarıda Türk Medeni Kanunu kapsamında çıkan uyuşmazlıklarda kadınlar aleyhine sorunlar çıkabileceğinden, kadınların baskı altında arabulucuya yönlendirilmesi ve Medeni Kanun ile kendilerine tanınmış haklarının tehlikeye girmesi söz konusu olabileceğinden önerilmiştir.

Yine İş Kanunu kapsamında çıkan uyuşmazlıklarda genel olarak ekonomik anlamda güçsüz olan işçiler aleyhine sorunlar yaşanabileceğinden ve işverenlerin baskısı altında işçilerin var olan haklarından feragat etmeleri sağlanabileceğinden İş Kanunu kapsamındaki uyuşmazlıkların arabuluculuk kapsamı dışına çıkartılması öngörülmüştür.

BAŞKAN – Şimdi, zaten madde müzakeresi kapsamında söz hakkınız var Dilek Hanım. Sizden istirhamımız şu: Bir, şu andaki ikinci bent var, o değişsin mi diyorsunuz aynı zamanda?

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Hayır, ekleme... Üç oluyor efendim.

BAŞKAN – Şimdi, ne, şundan, şundan, şundan dolayı de. Hocam sizden cevap bekliyorum. Bu şeyi yani üçüncü bent olarak bunu öngörüyorsunuz.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Yanlış yazılmış çünkü ben fıkranın eklenmesini istiyorum zaten.

BAŞKAN – Dilek Hanım, buyurun.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, şimdi, baştan beri bizim, bu konuda benim özellikle bir kadın olarak da kaygım, yani hep şu senaryoyu ben arkadaşlara anlatmaya çalışıyorum. Meslekten de kaynaklanan yani sorunların neler olabileceğini az çok biliyoruz. Şimdi, “Ara bulucuyu taraflar kendi aralarından seçerler, istedikleri ara bulucuya giderler, bu faaliyet gizlilik içerisinde yürütülür.” diyoruz. Ara bulucu bir uzlaşma tutanağı tuttuğunda da icra edilebilirlik şerhi almak için gittiklerinde mahkeme onları eğer duruşma yapmazsa, duruşma yapmaksızın onaylar geçerse o zaman, biraz önce Sayın Bakanımızın da söylediği gibi boşanma bunun dışında ama velayet, mal rejimleri, tazminat, nafaka vazgeçilebilecek, tasarruf edilebilecek haklardandır Sayın Başkanım.

Şimdi, bir kadın bunun yani eşinin baskısıyla, babasının baskısıyla, ağanın baskısıyla, törenin baskısıyla her ne şekilde olursa olsun böyle bir uzlaşma tutanağı imzaladığında ve gizlilik kuralları içerisinde gittiğinde de bu sefer hâkimin de denetimi olmadığından dolayı, yok denecek kadar az olduğundan dolayı haklarından mahrum kalabilir. Bizim Medeni Kanun’la vermiş olduğumuz, son çıkardığımız Şiddet Yasası’yla vermiş olduğumuz bütün haklar ortadan kaldırılabilir. O nedenle yani bizim toplumumuzda Güneydoğu’ya falan gitmeye gerek yok, Ben Uşak Milletvekiliyim. Uşak’ta dahi kadınların, kız çocuklarının özellikle miras haklarından yoksun bırakılmaya çalışıldığını, onlardan mal kaçırılmaya çalışıldığını hepimiz biliyoruz. Yani şimdi böylesine uzlaşma tutanaklarıyla, ara buluculuk tutanaklarıyla da bunun daha da artacağından kaygı duyuyorum. O nedenle de özellikle aile hukukuna ilişkin, Medeni Kanun’a ilişkin bu sınırlamanın da mutlaka olması gerektiğini kamu düzenine ilişkin de... Bir de iş hukukuyla ilişkin de yani işçi işveren ilişkilerinde baskı altında, işçiler bu türden uzlaşmaya zorlanabilir yani yargıç da dinlemeyeceği için bunları, mutlak duruşma yapması zorunlu olmadığından dolayı sorun çıkabilir diyorum.

Şimdi, Sayın Başkanım, biz anlaşma protokolleri yapıyoruz anlaşmalı boşanmalarda. Az da olsa başımıza gelmiştir. Ben mesela çok duyarlı bir avukat olarak o konuda, kadınla ayrı konuşurum, erkeklerle ayrı konuşurum, işte, onları vazgeçirmeye çalışırım falan. Ancak anlaşma tutanağını yaptıktan sonra hâkimin karşısına çıkınca kadının ağlayarak bundan vazgeçtiğini ben kendi işlerimde dahi gördüm. Bu nedenle hangi ortamda bu uzlaşma tutanağının imzalandığını bilmediğimiz böyle bir olayda yani bu kadının medeni haklarını kullanma hakkından mahrum edilme, çocuğundan ayrı kalma ve geleceğe dönük haklarından mahrum kalma gibi zorluklar olabilir diye düşünüyorum. Bu nedenle

de bu sınırlamaların bu maddeye konması gerektiğini düşünüyorum Sayın Başkanım ben yani gerekçelerimiz bu.

BAŞKAN – Teşekkür ederim, çok sağ olun.

Şimdi, Hocam, tabii, Hükûmete soracağım ama ondan evvel Değerli Hocam, bu Türk Medeni Kanunu ile Borçlar Kanunu bir madde sebebiyle birbirinden ayrılmaz bir parça. Böyle bir kabul ister istemez projenin ölü doğmasına yol açar mı? Bir. Ben hemen ilk etapta...

İki, Türk Medeni Kanunu yani total olarak tümünü yani aile hukuku tamam yani ondan sonra tenkis hukuku, belki miras hukuku tamam ama total olarak -çünkü Türk Medeni Kanunu geniş bir alan- buraya koymak projenin amacıyla bağdaşır mı?

Ben şöyle yapayım Dilek Hanım bunu. Şimdi, hocalarım zaten bunları aldılar, Genel Müdürümüz de aldılar. Ben bunu sonuçlandırmayım, oylamayla falan sonuçlandırmayım. Akşam çalışsınlar, olabilir ki sadece kadın, aile hukukuyla ilgili şiddet buraya dâhil edilmiş ikinci bende, belki...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Ama bu yetmiyor Başkanım.

BAŞKAN – Anladım ama efendim ben bitireyim.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Zaten orada şöyle bir sorun var Başkanım. O cümle belki “Aile içi şiddet içeren uyuşmazlıklar” diye...

BAŞKAN – Onu da buraya aktarmak gerekebilir, o anlamda diyorum.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Sanki diğerleri girermiş gibi de değil.

BAŞKAN – Evet, tabii, tabii, anladım.

Hocam, Genel Müdürüm sizler akşam çalışın, Muhammet Bey...

Ben hemen önergeyi reddetmeyeyim, işlemi sonuçlandırmayayım. Akşam çalışılsın, bu rehabilite edilsin, bilhassa 5'inci madde midir o? Hocam 5'inci madde midir yani? Medeni Kanun 5'ti galiba.

Ben bunu o zaman arkadaşlar müzakere... Arkadaşlar, bunu yarın getirecekler; temenni ederim ki belli bir ılımlama olur, yoksa şey yaparız ama Hocam sizden bu verimi istiyoruz özellikle kapsam bakımından.

Efendim, madde işlemi yapmıyorum, önergeleri değerlendiriyoruz, fizibil görünenleri sonuçlandırmadan hocalar akşam çalışsınlar yürütme organında, biz de bakalım.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Sorun yoksa 2 ve 3'ü oylayalım geçelim.

BAŞKAN – Olur mu arkadaşlar?

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Hayır, efendim. Onlarda da teknik olarak itiraz edeceğimiz şeyler var.

BAŞKAN – Dilek Hanım, rasyonel insanlar müşkül pesent olmazlar, akılcı davranırlar.

Bakın, bir atasözü var, Kafkasya'yla ilgili bir Arap atasözü var...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, siz dediniz ki: “Hocalarımız buradayken özellikle...”

BAŞKAN – Tamam, tamam.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Başkanım, haftaya salı, çarşambaya bırakalım diye konuşuyoruz, yarın olmaz; kimse yok.

BAŞKAN – Bakacağız, var ederiz merak etmeyin.

Kafkaslar için söylenmiş bir Arap atasözü var, tam Dilek Hanım'a uyuyor: “El Gürcü ve Laz, vacibül itiraz.” Yani “Gürcü ve Laza itiraz vaciptir.” diyorlar. Bir de buraya “Uşak’lı”yı da eklemek lazım.

4’üncü maddeyi okutuyorum:

Gizlilik

Madde 4- (1) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgelerle tuttuğu kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Aksi kararlaştırılmamışsa taraflar da bu konudaki gizliliğe uymak zorundadırlar.

BAŞKAN – Maddeyle ilgili bir önerge var, okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısının 4. maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

Dilek Akagün Yılmaz	Ali İhsan Köktürk	Ömer Süha Aldan
Uşak	Zonguldak	Muğla
Turgut Dibek	Ali Rıza Öztürk	
Kırklareli	Mersin	

“MADDE 4- Arabuluculuk görüşmeleri sırasında yapılan ikrar tarafları bağlamaz.”

BAŞKAN – Zaten var o hüküm galiba. O konuda hüküm var. Bunu atlayalım.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Ama Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Bakarız ona, sonuçlandırmıyorum, akşam bakacaklar.

10’uncu maddeyi okutuyorum:

Reklam Yasağı

MADDE 10- (1) Arabulucuların iş elde etmek için, reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kağıtlarında arabulucu unvanı ile akademik unvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Efendim, bizim önergemiz var, bu konuda haklı eleştiriler var yani.

BAŞKAN – Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısının 10. maddesine “arabulucu unvanı” ibaresinden sonra gelmek üzere “avukatlık unvanı” ibaresinin eklenmesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

Dilek Akagün Yılmaz	Ali İhsan Köktürk	Ömer Süha Aldan
Uşak	Zonguldak	Muğla
Turgut Dibek	Ali Rıza Öztürk	Bülent Tezcan
Kırklareli	Mersin	Aydın

BAŞKAN – Hocam, bunu da akşam düşünelim. Bunların hepsi avukatlar...

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Başkanım “arabuluculuk unvanı ve akademisyen unvanı dışında bir şey kullanılamaz.” deniliyor. Ben burada “avukatlık unvanı”nın olması gerektiğini söylüyorum.

BAŞKAN – Anladığımızı farz edin. Bakın, sizin lehinize söylüyorum.

Hocam, akşam inceleyin; bu avukatlarla ilgili hükümler tamamen... Hocam, buradaki Komisyon üyelerinin tümü avukat. Eşitliği zedelemeyecek şekilde “akademik unvan” a tanınan...

Yüksel Bey, akşam bunu düşünün.

18’inci maddeyi okutuyorum:

Tarafların anlaşması

MADDE 18- (1) Arabuluculuk faaliyeti sonucunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır.

(2) Taraflar arabuluculuk sürecinin sonunda bir anlaşmaya varırlarsa bunun icra edilebilirliğine ilişkin bir şerh verilmesini talep edebilirler.

Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi asıl uyuşmazlık hakkındaki yetki kurallarına göre yetkisi belirlenecek olan icra mahkemesinden talep edilebilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma ilam niteliğinde belge sayılır.

(3) İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, niteliği itibarıyla bir çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden de yapılabilir. Bu incelemenin kapsamı anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cibrî icraya elverişli olup olmadığı hususlarıyla sınırlıdır. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bu başvurunun reddi üzerine ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır. Taraflar anlaşma belgesini icra edilebilirlik şerhi verdirmeden bir başka resmî işlemde kullanmak isterlerse, damga vergisi de maktu olarak alınır.

BAŞKAN – Önerge var, okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Hukuk Uyuşmazlıklarında arabuluculuk kanunu tasarısının 18. maddesinin 2. fıkrasına “asıl uyuşmazlık hakkındaki “ ibaresinden sonraki “yetki kurallarına göre yetkisi belirlenecek olan icra mahkemesinden” ibaresinin kaldırılmasını “yetki ve görev kurallarına göre belirlenecek olan yetkili ve görevli mahkemeden” ibaresinin eklenmesini,

3. fıkrasına “buna ilişkin inceleme” ibaresinden sonra gelen “dosya üzerinden de yapılabilir” ibaresi çıkartılarak “tarafları dinleyerek duruşmalı olarak yapılır.” ibaresinin eklenmesini,

Tasarının 18. inci maddesine aşağıda belirtilen 4. fıkranın eklenmesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

Dilek Akagün Yılmaz	Ali İhsan Köktürk	Ömer Süha Aldan
Uşak	Zonguldak	Muğla
Turgut Dibek	Ali Rıza Öztürk	Bülent Tezcan
Kırklareli	Mersin	Aydın

“(4) Taraflar mahkemece icra edilebilirlik şerhi verilmiş ilam niteliğindeki belgeye karşı temyize başvurabilirler, iptal davası açabilirler.”

BAŞKAN – Peki, istinafımız da var, niye temyize?

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, şu anda buradayken onu şöyle okursak: Anlaşma belgesiyle icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak başvuru, icra edilebilirlik için başvurunun reddi üzerine ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde... Şimdi mahkemeye başvuruyorsa maktu harç, bu reddi üzerine reddedilen kişi istinafa gidiyorsa maktu harç, onun dışında tarafların irade fesadına uğradığı iddiasıyla iptal davası açma yolu yok efendim.

Ben şimdi Hocama şunu sormak istiyorum: Hocam, ilam ile ilam niteliğindeki belgenin farkı nedir? HMK’da bunun farkı nerede yazılmaktadır? Siz diyorsunuz ya “Bunu ilam gibi görmeyeceksiniz, ilam niteliğindeki belgedir. Buna karşı da her yol açıktır.” Şimdi, ben kaçırılmış olabilirim gözden, nerede? Şimdi ben 204’e baktım diyor ki: “İlamlar ile düzenleme şeklindeki noter senetleri sahteliği ispat olunmadıkça kesin delil sayılırlar” Böyle bir durum var. Bir de 315’te mahkeme içi sulhta da yine sulh anlaşmasına göre karar veriliyor, “Buna karşı da iptal yolu açıktır.” denmiş 315/2’de. Şimdi biz burada bunu açıkça yazmıyoruz; sulhta yazıyoruz, tahkimde yazıyoruz ama burada yazmıyoruz. Bence iptal yolu ve temyiz yolunu kapatmış oluyoruz buna.

Öncelikli sorum ilam ile ilam niteliğindeki belge.. Sizin kendi reyaniz değil, HMK’daki düzenlemesi. Onu soruyorum size, o konuda bilgi verirsiniz ona göre bir şey yapalım.

BAŞKAN – Peki.

Hocam, bir dakika... Soru soruldu, benim müdahale hakkım var. Şimdi bu önerge de var. Sayın Bakanımızın da bir noktainazarı vardı 18’inci maddede. Redde, kabulde sanıyorum Turgut Bey onu şey yaptı, o var. İrade fesadı hâlinde bir müdahale gerekir mi gerekmez mi maddeye? Bu akşam değerlendiriyorsunuz, yarın, farklı bir, bilhassa değişiklik önergesi doğrultusunda farklı bir konsept oluşabiliyorsa Yüksel Bey bir önerge hazırlıyorsunuz.

TURGUT DİBEK (Kırklareli) – Başkanım, bunu niye haftaya salıya bırakmıyoruz, niye yarın? Hocalarımız da yok.

BAŞKAN – Yarın Hoca geliyor Turgut Bey. Komisyon Başkanlığı yarın için bir gündem verdi, bitmemesi hâlinde cuma günü dedik ve biz verimli şekilde müzakeremizi sürdürüyoruz. Hocalarım yarın gelemeyecek ama bir başka hoca gelecek yine aynı projede var olan. Murat Hoca gelecek Turgut Bey, o da profesör.

Şimdi arkadaşlar, dilerseniz on dakika ara verip sonra birkaç madde geçelim, dilerseniz ara vermeden birkaç madde geçip ara verelim ondan sonra, yarına bırakalım yani.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Bir on dakika ara versek Başkanım.

ALİ İHSAN KÖKTÜRK (Zonguldak) – Yarına bırakalım.

BAŞKAN – Arkadaşlar, birkaç madde oylayalım, üçüncü bölümde bırakalım. Üçüncü bölüm 6’ncı madde oluyor zaten. Gerçekten de yorulduk. Yarın sabah 10.30’da başlarız.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Zaten 1 ile 4’ü geçtik.

BAŞKAN – Yok, 1'i geçmedik, akşam çalışacaklar, sadece okuduk.

Arkadaşlar, 2, 3, 4, 5; tamam.

4'te önerge var mı?

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – 4'le ilgili var efendim, 5'inci maddeyle ilgili de var efendim.

BAŞKAN – 2'nci maddeyi okutacağım... Ama onda da önerge var.

Dilek Hanım, bakın iki türlü önerge var. Biz Adalet Komisyonunu bilge bir komisyon, Adalet Komisyonunu obstrüksiyonu siyasal gereklilik olmadıkça kullanmayan bir komisyon olarak nitelendiriyoruz.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Efendim, bunların hiçbirisi de usulen verilmiş önergeler değil, inanın. Örneğin o sınavın Bakanlıkça değil arabulucular kurulunca...

BAŞKAN – Peki, o zaman toplantıyı kapatıyorum.

Muhalefetin önemseydiği, bizim de üçünü önemli gördüğümüz şeyler var; hocalar çalışacaklar.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Sayın Başkanım, bir de ben şunu diyeceğim, belki onu biraz değiştirmem lazım, eğitim kurumları arasında Barolar Birliği de olsun.

BAŞKAN – Efendim, önergeleriniz hazırsa çoğaltın hocalara verin.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Tamam, onlara da vereyim ben.

Bir de arabuluculuk kurulunun sicilden silinmeyle ilgili kararı var ya bunun yargı denetimine açık olması lazım Sayın Başkanım, onu da yazmamız lazım.

BAŞKAN – Benim ilmim arabuluculuğu yeniden modellendirmeye yetmiyor, kendimi öyle cesur zannetmiyorum. Sizin önergelerinizi değerlendireceğiz.

DİLEK AKAGÜN YILMAZ (Uşak) – Başkanım, kurulun kararına yargıya karşı gidilmesin mi? Yani, bizim de böyle bir iddiamız yok.

BAŞKAN – Tamam, sizin önergelerinizi alalım.

Yarın 10.30 toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.14